

STUDIUM

UWARUNKOWAN I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

GMINY KĘTRZYN

Część I: Uwarunkowania zagospodarowania
przestrzennego

Zamawiający: Zarząd Gminy Kętrzyn

Wykonawca: „Środowisko” s.c.
ul. Moniuszki 17
11-532 Wilkasy k/Giżycka

Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich
ul. Moniuszki 17
11-532 Wilkasy k/Giżycka

SPIS TREŚCI:

1. WPROWADZENIE	4
1.1 Podstawa opracowania.	4
1.2 Cele i zadania Studium.	4
2. UWARUNKOWANIA FIZJOGRAFICZNE	6
2.1 Położenie geograficzne	6
2.2 Geomorfologia, rzeźba terenu, zasoby surowcowe	7
2.3 Warunki glebowe	10
2.4 Wody powierzchniowe i wglębne	11
2.5 Klimat	12
2.6 Fauna i flora	13
2.7 Fauna i flora	15
3. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE	16
3.1 Historyczny rozwój osadnictwa	16
3.2 Obiekty objęte ochroną konserwatorską	17
4. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE, GOSPODARCZE, ZATRUDNIENIE, MIESZKALNICTWO	19
4.1 Stosunki demograficzne	19
4.2 Struktura zatrudnienia, problemy bezrobocia	21
4.3 Stan zabudowy	24
4.4 Warunki mieszkaniowe	24
4.5 Aktualne rozmieszczenie aktywności budowlanej	27
4.6 Ocena wniosków i postulatów zgłoszonych do Studium	27
4.7 Finanse gminy	27
5 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	28
5.1 Oświata i wychowanie	28
5.2 Ochrona zdrowia i opieka społeczna	29
5.3 Kultura	29
5.4 Życie religijne	30
5.5 Usługi handlu, gastronomii, rzemiosła	30
5.6 Łączność	31
6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	31
6.1 Układ komunikacyjny	31
6.2 Zaopatrzenie w wodę	32
6.3 Odprowadzenie ścieków, gospodarka odpadami	33
6.4 Elektroenergetyka	34
6.5 Gazownictwo i ciepłownictwo	34
6.6 Telekomunikacja	35
7. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	35
7.1 Wody powierzchniowe	35
7.2 Wody podziemne	36
7.3 Powietrze, klimat akustyczny	37
7.4 Fauna, flora, krajobraz	37
8. GOSPODARCZE PODSTAWY FUNKCJONOWANIA GMINY	38
8.1 Rolnictwo	38
8.2 Leśnictwo	40
8.3 Przemysł, budownictwo, gospodarka magazynowa	41
8.4 Turystyka	41

8.5	Struktura władania gruntami	42
9.	UWARUNKOWANIA PRAWNE	42
9.1	Obszary chronionego krajobrazu	42
9.2	Strefy ochronne jezior i rzek	44
9.3	Użytki ekologiczne	45
9.4	Pomniki przyrody	45
9.5	Strefy wokół obiektów chronionych lub uciążliwych dla środowiska	45
9.6	Lasy ochronne	45
9.7	Obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach	46
9.8	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	46
10.	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY	46
	 ZAŁĄCZNIKI	 46
	1.A. Wykaz obiektów budowlanych znajdujących się w ewidencji zabytków	
	1.B. Wykaz zabytkowych parków dworskich i pałacowych	
	1.C. Wykaz zabytkowych cmentarzy	
	1.D. Wykaz stanowisk archeologicznych	
	2. Mapa rozmieszczenia ludności	
	3. Mapa aktywności budowlanej	
	4. Mapa rozmieszczenia podmiotów gospodarczych	
	5. Wykaz stacji transformatorowych	
	6. Wykaz dróg gminnych	
	7. Zestawienie zbiorcze wyników spisu rolnego 1996 r	

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa opracowania.

Niniejsze opracowanie zostało wykonane za zlecenie Gminy Kętrzyn przez „Środowisko” s.c. z siedzibą w Wilkasach oraz przez Fundację Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich w Wilkasach. Podstawę formalną opracowania stanowi umowa pomiędzy Zarządem Gminy Kętrzyn a Fundacją Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich oraz porozumienie pomiędzy Fundacją Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich a „Środowisko” s.c. Opracowanie to stanowi pierwszą część „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kętrzyn”.

1.2. Cele i zadania Studium.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późniejszymi zm.) wprowadziła nowy szczególny rodzaj opracowania planistycznego - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Zgodnie z tym aktem prawnym Studium nie jest przepisem gminnym i nie może być traktowane tak, jak dotychczasowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy.

Według ustawy, głównym zadaniem Studium jest określenie polityki przestrzennej gminy oraz koordynowanie działalności planistycznej i inwestycyjnej na jej obszarze przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających w szczególności z :

- „dotychczasowego przeznaczenia zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- występowania obiektów i terenów prawnie chronionych,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.”

W Studium określa się:

- „obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych,
- lokalne wartości środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- obszary zabudowane ze wskazaniem w miarę potrzeby terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę ze wskazaniem, w miarę potrzeby, obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków, a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Ketrzyn”.

- obszary dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obligatoryjne na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,
- obszary przewidywane do realizacji zadań i programów rządowych.”

Do celów i treści studium zagospodarowania przestrzennego nawiązuje również Ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska z 31 stycznia 1980 r z późniejszymi zmianami. Mówi ona między innymi, że:

- zrównoważony rozwój i ochrona środowiska stanowią element polityki społeczno-gospodarczej oraz polityki zagospodarowania przestrzennego państwa. Zasada zrównoważonego rozwoju i ochrona środowiska stanowią podstawę do sporządzania i aktualizacji studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.
- w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin
  - określa się przedsięwzięcia niezbędne do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń i odpadów oraz do zapewnienia ochrony środowiska lub przywrócenia go do stanu właściwego
  - ustala się warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska oraz zapewnia niezbędne środki na ten cel
  - wykorzystuje się osiągnięcia nauki i techniki, zmniejszające zagrożenia środowiska
- w studiach zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej, racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi środowiska i ochronę walorów krajobrazowych oraz warunków klimatycznych. Przeznaczenie i sposoby zagospodarowania terenów powinny w największym stopniu zapewniać zachowanie ich walorów naturalnych.
- w studium, przy przeznaczeniu terenów na poszczególne cele oraz określeniu zadań związanych z zagospodarowaniem, w strukturze wykorzystania terenów ustala się proporcje pozwalające na zachowanie lub przywracanie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia
- w studium
  - ustala się programy racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi i racjonalnego gospodarowania zasobami gleby
  - zapewnia się kompleksowe rozwiązywanie problemów zabudowy miast i wsi, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, składowania i unieszkodliwiania odpadów, urządzania i kształtowania terenów zieleni
  - zapewnia się ochronę walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych
  - uwzględnia się potrzeby ochrony powietrza, ochrony przed hałasem i wibracjami oraz promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, a także potrzeby ochrony powierzchni ziemi na terenach eksploatacji złóż kopalin

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Kętrzyn”

- uwzględnia się potrzeby ochrony wód przed zanieczyszczeniami powstającymi w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej

Studium będzie więc przede wszystkim ogólnym strategicznym zapisem waloryzującym przestrzeń gminy i jej obecne zagospodarowanie, ujawniać szanse rozwojowe, bariery i konflikty wynikające z zasobów środowiska, potencjału demograficznego oraz stanu zainwestowania. Oceny te będą następnie podstawą do określenia pożądanej struktury przestrzennej tego obszaru i wynikających z niej preferencji w polityce przestrzennej władz gminy.

Niniejsze Studium składa się z trzech części:

1. *Część I - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego*, stanowiąca posumowanie wiedzy o terenie i analizę zjawisk kształtujących dotychczasowy rozwój przestrzenny
2. *Część II - Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego gminy Kętrzyn*, obejmująca inwentaryzację i waloryzację przestrzeni kulturowej oraz zalecenia dotyczące jej ochrony
3. *Część III - Kierunki zagospodarowania przestrzennego*, stanowiąca deklarację i zobowiązanie władz samorządowych do prowadzenia polityki przestrzennej w określony sposób, służący realizacji przyjętych celów i kierunków rozwoju gminy.

2. UWARUNKOWANIA FIZJOGRAFICZNE.

2.1. Położenie geograficzne.

Gmina Kętrzyn położona w zasięgu trzech jednostek fizjograficznych, tj. Niziny Sępopolskiej, Pojezierza Mrągowskiego i Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, zajmuje powierzchnię 28 573 ha.

Pod względem administracyjnych gmina Kętrzyn do 31.12.1998r należała do województwa olsztyńskiego, natomiast od 01.01.1999r do województwa warmińsko-mazurskiego.

Gmina Kętrzyn sąsiaduje:

- od północy z gminami Barciany i Srokowo,
- od wschodu z gminami Węgorzewo i Giżycko,
- od południowego wschodu z gminą Ryn,
- od południa z gminą Mrągowo,
- od zachodu z gminami Reszel i Korsze.

Wg danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie na koniec 1998r obszar gminy Kętrzyn zamieszkiwało 8 808 osób. Gęstość zaludnienia jest stosunkowo niska i wynosi 31 osób/km².

W skład gminy wchodzi 79 miejscowości posiadających nazwy, zgrupowanych w 22 sołectwach. Osadnictwo wiejskie jest mocno zróżnicowane zarówno pod względem wielkości jak i wyposażenia usługowego. Największym sołectwem są Biedaszki liczącym w 1999r 1225 mieszkańców, najmniejszym zaś Muławki o zaludnieniu 117 osób.

2.2. Geomorfologia, rzeźba terenu, zasoby surowcowe.

Rejon gminy Kętrzyn znajduje się w obrębie depresji prebałtyckiej, podłoże której wznosi się w kierunku wschodnim i południowo-wschodnim w wypiętrzenie mazursko-suwalskie.

Podłoże krystaliczne – prekambryjskie przykrywają utwory paleozoiku, zaliczane do kambru, ordowiku, syluru i permu, brakuje natomiast dewonu i karbonu.

Na osadach permskich zalegają poziomo utwory mezozoiku osiągając miąższość od 700 do 1000 m. Mezozoik reprezentowany jest przez kompleksy triasu, jury i kredy.

Utwory ery kenozoicznej występują zwarciem na całej powierzchni omawianego terenu. Miąższość ich waha się od 230 do 350 m.

Na obszarze gminy Kętrzyn stwierdzono duże zróżnicowanie w przestrzennym rozmieszczeniu utworów.

W części zachodniej obejmującej fragment Niziny Sępopolskiej i doliny Gubra, kompleksy gliny zwałowej i iłów występują naprzemianległe do głębokości około 70 m, później pojawia się piasek drobnoziarnisty, zapyłony, miejscami ze żwirem.

W rejonie południowym i południowo-wschodnim kompleksy glin zwałowych i iłów zalegają do głębokości kilkudziesięciu metrów. Charakterystyczny jest tu profil z Nakomiad, który zawiera cały kompleks utworów czwartorzędowych. W części północnej i północno-wschodniej gminy występują gliny i ły z drobnymi przewarstwieniami piasków pylastych i bruków morenowych.

Generalnie głównym składnikiem utworów czwartorzędowych są ciężkie gliny zwałowe z głazami moreny dennej, pokrywające 80% powierzchni terenu gminy. Jedynie w dolinie rzeki Guber występują ły zastoiskowe, natomiast w północno-wschodniej części gminy w okolicach Martian, Pożarek, Poganowa oraz w części południowo-zachodniej znajdują się utwory piaszczysto – żwirowe.

Na terenie gminy Kętrzyn wyróżnić można kilka obszarów różniących się pod względem geomorfologii, np.:

- pagórkowate i faliste powierzchnie gliny zwałowej, moreny czołowe gliniaste, wiele zagłębień bezodpływowych całkowicie lub częściowo – występujące w okolicach Martian,
- ły lodowcowe powstałe w środowisku wodnym w czasie recesji lądolodu fazy pomorskiej,
- piaski wodnolodowcowe – w okolicach Kętrzyna, Nakomiad oraz na wschód od Wilkowa powstałe podczas recesji lądolodu.
- schyłek fazy pomorskiej – akumulacja mułków i piasków drobnoziarnistych, mułkowych osadów zbiorników jeziornych – rejon na północ od Kętrzyna i na wschód od Nakomiad,
- piaski i żwiry moren czołowych – południowo-wschód i wschód od Kętrzyna, okolice Sławkowa, Pożarek, Kwiedziny i Czernik.

Powierzchnia terenu na przeważającym obszarze ma charakter falisty, pagórkowaty i nachylona jest w kierunku północno-zachodnim. Pod względem geomorfologicznym dominuje wysoczyzna moreny dennej zbudowana z glin zwałowych. W pasie od Kętrzyna w kierunku południowo-zachodnim, oraz w części północnej, rejon Starej i Nowej Różanki oraz południowo-wschodnie okolice Nakomiad, występują tereny o najbardziej zróżnicowanej rzeźbie związane ze strefą czołowo – morenową.

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Kętrzyn”.

W obrębie jednostek fizjograficznych, w skład których wchodzi teren prezentowanej gminy, można wyróżnić kilka obszarów położonych na różnych wysokościach.

- Równina Sępopolska - maksymalne wysokości występują w okolicy Kętrzyńskiej Kępy – do 117 m n.p.m., minimalne koło Ostrego Rogu i Jezewa – 79 i 78 m n.p.m. Występują tu deniwelacje sięgające 40m.
- Pojezierze Mragowskie – obszar gminy występujący na tym terenie prawie w całości wznosi się średnio 120 – 130 m n.p.m. W okolicach Zalesia Kętrzyńskiego wzniesienia dochodzą do 157 m n.p.m. a w pobliżu Smokowa – 96 m n.p.m.
- Kraina Wielkich Jezior Mazurskich – teren ten charakteryzuje się licznymi pagórkami i dolinkami. Najwyższe wzniesienia są koło wsi Langanki, ich wysokość dochodzi do 200 m n.p.m. Przeciętna wysokość waha się od 130 do 180 m n.p.m. Występujące tu pagórki mają nachylenie stoków dochodzące do 15 – 20.

Surowce mineralne omawianego terenu związane są z budową geologiczną, a przede wszystkim z akumulacyjną działalnością lodowca. Występują tu surowce okruczowe (żwir, piaski, piaski ze żwirem), ilaste, torfy, gytia.

Na terenie gminy występują dwa złoża kruszywa naturalnego:

- Mażany – zarejestrowane złożo pospółki i piasku o powierzchni 6,4 ha
- Martiany – udokumentowane złożo kruszywa drobnego o powierzchni 8,27 ha.

W południowo-zachodniej oraz wschodniej części gminy występują torfy – udokumentowano tu 144 złoża. Torfowiska zlokalizowane w południowo-zachodniej części wypełniają rozległe zastoisko polodowcowe, natomiast występujące wzdłuż wschodniej granicy gminy wytworzyły się w zagłębieniach bezodpływowych, w częściach dolin wyerodowanych przez rzeki, strumienie oraz wokół jezior.

Głównym typem są torfowiska niskie, ale spotyka się także torfowiska przejściowe i wysokie. W złożach typu niskiego występuje torf drzewny, mszysty, turzycowy, a w przejściowych i wysokich: wełniankowy i drzewny.

Torfowiska charakteryzują się różnymi zasobami i rozmiarami. Większość ma powierzchnię kilkuhektarową i miąższość od 0,5 do 5,0 m. Zdarzają się również większe, o powierzchni kilkudziesięciu hektarów. Znajdują się one w rejonie

- Nowej Różanki - na południowy wschód od wsi,
- Nakomiad – na północny wschód od wsi,
- Czernik – na północ od wsi.

Istniejące torfowiska są w większości zmeliorowane i wykorzystywane jako łąki czy pastwiska (55% powierzchni), lasy pokrywają około 30%. Obiekty bardziej wilgotne porastają szuwały i zarośla – nieużytki te stanowią 15% ogólnej powierzchni istniejących torfowisk. Bardzo często pod torfami występuje gytia o różnej miąższości. Czasami gytia występuje samodzielnie. Większe złoża spotkać można w okolicach Martian i Parcza.

W poniższych tabelach przedstawiono krótką charakterystykę torfowisk oraz złóż kruszywa na terenie gminy. Pogląd na przestrzenne rozmieszczenie torfów i złóż kopalin mineralnych przedstawiono na Mapie nr 1.

Tabela 1. Charakterystyka torfowisk gminy Kętrzyn

Miejscowość	Rodzaj torfu	Zasoby (tys. m ³)	Miaższość (m)
Borki – Kętrzyn (III)	drzewny, turzycowy	B=378 PB=378 Gytia=270	M=0,73 – 2,27
Nowa Różanka (N-A-E)	drzewny, turzycowy	B=188 PB=84 Gytia=60	M=0,74 – 2,7
Czerniki (V)	drzewny, turzycowy	B=1051 PB=903 Gytia= 3693	M=0,61 - 4,77
Nowa Różanka (VI)	drzewny, turzycowy	B=6119 PB=2935 Gytia=4721	M=0,52 – 3,6
Osewo (VII)	turzycowy, drzewny	B=1927 PB=1927 Gytia=7236	M=1,0 – 4,59
Parcz (VIII)	turzycowo-drzewny	B=1147 PB=1011 Gytia=1439	M śr.=1,66
Martiany (IX)	turzycowo-drzewny	B=2100 PB=6065 Gytia=11513	M=0,63 – 4,29
Koczarki (X)	drzewny, mszysty	B=1481 PB=517 Gytia=650	M=0,41 – 3,52
Sławkowo (XI)	turzycowy, drzewny		M=0,62 – 3,89
Pręgowo (XII)	drzewno-turzycowy	B=1320 PB=969 Gytia=581	M=0,69 – 4,05
Grabno (XIV)	drzewny, mszysto-turzycowy	B=309 PB=148 Gytia=0	M=1,93 – 4,71
Łazdoje (XIII)	trzciniowy	B=0 PB=102 Gytia=592	M=0,41 – 0,81
Linkowo (XV)	drzewny	B=54 PB=20 Gytia=33	M=1,5 – 1,75

Źródło: Geolog Wojewódzki Woj. Warmińsko-Mazurskiego

Tabela 2. Obszary perspektywnego występowania kopalin

Nr	Miejscowość	Rodzaj	Przypuszczalne zasoby	Forma występowania
A/1	Stara Różanka	kruszywo naturalne, drobne	200 tys. ton	Pokładowa
B/2	Sławkowo	kruszywo naturalne, drobne	800 tys. ton	Pokładowa

Źródło: Geolog Wojewódzki Woj. Warmińsko-Mazurskiego

2.3. Warunki glebowe

W obrębie gminy Kętrzyn gleby zaczęły tworzyć się z chwilą ustąpienia lodowca. Materiałem glebotwórczym były różnego rodzaju gliny zwałowe, ily, pyły, piaski, żwiry. Typologicznie przeważają tu gleby brunatne przy dużym udziale czarnych ziem. Gleby brunatne właściwe dominują w okolicach Kętrzyna, natomiast gleby brunatne wylugowane i kwaśne występują na terenach erozyjnych głównie w okolicach Nowej Różanki.

Czarne ziemie zajmują drugie miejsce zaraz po glebach brunatnych pod względem powierzchni. Występują one w północnej części gminy i w rejonie miejscowości Nakomiady. Spotykane są tu również w niewielkich ilościach bielice, występujące najczęściej na terenach płaskich, często o łagodnych stokach. Najwięcej jest ich w okolicach miejscowości: Mazany i Parcz.

Dość dużą powierzchnię zajmują gleby hydrogeniczne, powstałe pod wpływem silnego uwilgotnienia. Występują one w dolinach rzek, w miejscach po wyschniętych jeziorach. Najwięcej powierzchni zajmują gleby torfowe. Poza tym na terenie gminy występują także mady, przeważnie czarnoziemne, które spotyka się wzdłuż rzeki Guber.

Gleby w gminie Kętrzyn są bardzo urodzajne. Ponad 60% gruntów orných zaliczanych jest do IIIa i IIIb klasy bonitacyjnej, niewielkie powierzchnie do klasy II, reszta do klas IV, V i VI. Podobnie sytuacja przedstawia się jeśli idzie o użytki zielone. Mianowicie na klasę III przypada około 60% użytków zielonych reszta na klasy IV, V, VI, i niewielki procent na klasę II.

Najlepsze warunki glebowe posiada północna i zachodnia, na zachód od Wilkowa, Kętrzyna i Nowej Różanki. Przeważają tu rozległe i zwarte połączenia gleb brunatnych kompleksu 2. Pas centralny, ciągnący się od Łazdoj i Poganówka na południu przez Wajsznory, Czerniki, do Nowej Różanki na północy to tereny o dużej różnorodności kompleksów glebowych, ze znacznym udziałem m.in. kompleksu 4. Pod względem typologicznym spora część tych gleb to czarne ziemie wytworzone z iłów, pyłów i glin. Wschodnia część gminy, najbardziej zalesiona, cechuje się jednocześnie największym udziałem słabych, lekkich i przepuszczalnych gleb, przeważnie bielicowych

Poniższa tabela przedstawia udział poszczególnych klas bonitacyjnych użytków rolnych w skali całej gminy. (wg Wydziału Geodezji i Kartografii Starostwa Powiatowego w Kętrzynie).

Tabela 3. Struktura jakościowa gleb wg klas bonitacji

Klasa bonitacyjna	Grunty orne (ha)	Sady (ha)	Łąki trwałe (ha)	Pastwiska trwałe (ha)
II	20		79	9
III			547	2 051
IIIa	1 642	1		
IIIb	6 072	11		
IV			1 007	911
IVa	3 697			
IVb	951	1		
V	894	3	246	282
VI	257		72	68
Z VI	12			5
Ps III		1		
Ps IV		3		
Razem	13 545	20	1 951	3 326

2.4. Wody powierzchniowe i wglębne

Wody powierzchniowe okolic Kętrzyna prawie w całości odprowadzane są za pośrednictwem Łyny do Pregoty. Jedynie niewielką część w rejonie Mażan, Parcza, Osewa odwadnia Węgorapa.

Największym ciekim na terenie gminy jest rzeka Guber (długości ogółem 73,2 km) – prawobrzeżny dopływ Łyny – przepływająca przez centralną część gminy. Bierze ona początek z jeziora Guber i wpada do Łyny w Sępopolu. Średni jej przepływ (z lat 1951-1970), przy ujściu do Łyny osiągał 9,0 m³ na sek. Lewobrzeżnymi dopływami rzeki są: Dajna, Sajna i Siemka, prawobrzeżnymi natomiast: Liwna, Kwiedzianka, Rawa, Runia i Struga Malmak.

W odróżnieniu od innych gmin Pojezierza Mazurskiego, gmina Kętrzyn leżąca na skraju krainy Wielkich Jezior Mazurskich, nie obfituje w jeziora. Liczy ich zaledwie kilkanaście. Skupiają się one jedynie w części wschodniej i południowo-wschodniej. Są to przeważnie jeziora małe. Charakterystykę największych jezior przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Podstawowe dane o większych jeziorach gminy Kętrzyn.

Nazwa jeziora	Dorzecze	Powierzchnia w ha	Maks. głębokość [m.]
Ławki	Węgorapa	123,4	6,5
Mój	Guber	116,5	4,1
Wersminia	Guber	82,3	bd
Siercze	Guber	57,3	2,0
Kwiedzińskie	Guber	44,7	bd
Tuchel	Guber	38,9	bd
Guber	Guber	34,5 (w granicach gminy)	bd

Jeziora omawianego terenu powstały w okresie ostatniego zlodowacenia. Pod względem genetycznym przeważają tu jeziora morenowe, zarówno moreny dennej jak i czołowej, o okrągławych kształtach, ale z bardzo urozmaiconą linią brzegową oraz zmienną morfologią dna. Przykładem tego typu jezior są: Hawki, Siercze, Mażańskie, Kwiedzińskie. Innym typem jezior są tak zwane „oczka” – małe bezodpływowe jeziora, okrągłe lub owalne rozmieszczone na całym terenie gminy.

Jeziora okolic Kętrzyna są zasobne w składniki pokarmowe. Wszystkie większe zaliczono do typu eutroficznego, to znaczy bogatego w składniki pokarmowe. Są to jeziora z reguły mniej przezroczyste, o barwie w odcieniu od żółtego do brunatnozielonego. Brzegi ich porasta bujna, choć dość uboga gatunkowo roślinność.

Obszar gminy Kętrzyn charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami hydrogeologicznymi. Warunki najbardziej korzystne posiada jedynie obszar południowo-wschodni, gdzie pierwsza użytkowa warstwa wodonośna występuje na głębokości 30 – 80 m, jej miąższość wynosi 7 – 14 m. Wydajności eksploatacyjne studni są rzędu 30 – 60 m³/h a jednostkowe 3 m³/h/1ms.

W północnej i zachodniej części gminy występują warunki przeciętne. Pierwsza użytkowa warstwa wodonośna jest głębokości 30 – 150 m, zaś jej miąższość wynosi od kilku do kilkunastu metrów. Wydajności eksploatacyjne studni są rzędu 10 – 30 m³/h, jednostkowe od 1 – 3 m³/h/1ms.

Najbardziej niekorzystne warunki hydrogeologiczne posiadają tereny znajdujące się w części południowej, w rejonie wsi Wajsznory, Sławkowo, Nakomiady z uwagi na głęboko występującą warstwę wodonośną od 80 – 150 m i jej małą miąższość – kilka metrów. Wydajności eksploatacyjne są tutaj rzędu od kilku do kilkunastu m³/h, jednostkowe zaś poniżej 1 m³/h/1ms.

2.5. Klimat

Klimat na terenie gminy Kętrzyn jest surowszy i bardziej zmienny niż w Polsce centralnej ze względu na wyraźniejsze wpływy klimatu kontynentalnego. Pod względem warunków termicznych omawiany teren należy do najchłodniejszych w Polsce mianowicie:

- średnia temperatura roczna wynosi 6,5 °C (maksymalna temp. lipca wynosi 21,9 °C, a minimalna lutego –7,3 °C),
- liczba dni przymrozkowych sięga – 124 dni
- długość okresu bezprzymrozkowego – 177 dni (pierwsze przymrozki jesienne pojawiają się w pierwszej dekadzie września, a ostatnie w końcowych dniach maja),
- okres wegetacji trwa – 190 dni (znacznie krótszy od średniej krajowej)
- średnia suma opadów – 566 mm (przy czym w okresie lata spada około 47% rocznej sumy opadów),
- przeciętna suma dni z opadem – 185 dni (miesiącem o najmniejszej liczbie dni z opadem jest marzec, natomiast największą liczbę tych dni wykazują grudzień, styczeń i luty),
- pokrywa śnieżna zalega około – 90 dni (śnieg pojawia się w końcu listopada, a znika na przełomie marca i kwietnia)
- wilgotność względna powietrza jest dość wysoka i wynosi 80%. Latem jest ona niższa i wynosi od 71 – 77%, zimą zaś sięga dochodzi do 89%.

Na obszarze gminy Kętrzyn przeważają wiatry południowo-wschodnie, południowe i południowo-zachodnie. Wiąże się to z warunkami lokalnymi Kętrzyna, położonego w dolinie rzeki Guber. W poszczególnych miesiącach układ wiatrów zmienia się; od grudnia do kwietnia dominują wiatry z kierunku południowo-wschodniego, od maja do września przeważają wiatry z kierunków zachodnich i północno-zachodnich, zaś w październiku i listopadzie z kierunku południowego i południowo-zachodniego.

Dość rzadkim zjawiskiem są tu cisze, które średnio w roku sięgają około 10%. Najrzadziej występują one w II, III, XVII i I, a najczęściej w VII, VIII i IX.

2.6. Fauna i flora

Warmia i Mazury są regionem obfitującym w pomniki przyrody. Kraina lasów i jezior cieszy się sławą pięknych i malowniczych zakątków, gdzie rzadkie okazy zwierząt i roślin znajdują swoje ostatnie schronienie przed niszczącą siłą cywilizacji. Okolice Kętrzyna nie są pod tym względem uboższe od innych części regionu i choć leżą na uboczu głównego szlaku turystycznego, biegnącego Doliną Wielkich Jezior, mogą miłośnikom przyrody zapewnić wiele odkryć i przeżyć.

Szata roślinna.

Szata roślinna gminy Kętrzyn ukształtowała się u schyłku ostatniego zlodowacenia w wyniku ekspansji gatunków pochodzących z różnych obszarów geograficznych.

Lasy gminy Kętrzyn są pozostałością wielkiej puszczy pruskiej (Wildniss). Z biegiem lat puszcza została niemalże wytrzebiona, a las utrzymał się na gruntach lichej i bagnistych, zajmując obecnie około 21% powierzchni co stawia tę gminę w rzędzie mało lesistych.

Charakterystyczną cechą szaty roślinnej tych lasów jest przewaga elementów borealnych i środkowoeuropejskich. Lasy na tym obszarze koncentrują się w południowo-wschodniej i wschodniej części gminy. Charakteryzują się wielką różnorodnością, co wiąże się z występowaniem różnych siedlisk. Dominującą pozycję zajmuje *las świeży*, następnie *las mieszany* oraz *ols jesionowy* i *typowy*.

Dominującym potencjalnym zbiorowiskiem roślinnym jest las świeży, gdzie podstawowym gatunkiem jest brzoza z domieszką dębu, sosny, olchy. Większe obszary zajęte przez siedliska tego typu występują w okolicach Gierłozy.

Duże połacie gminy to siedliska typowe dla olsów, w których dominantem jest olcha. Są to obszary gleb torfowych lub torfowo – mineralnych, podtapiane okresowo. Siedliska te występują głównie w okolicach Parcza, Poganówka a także Gierłozy oraz na północ od Osewa.

Bory mieszane (sosnowo – dębowo – świerkowe) pokrywają południowo-zachodnie okolice Poganówka, okolice Martian oraz występują na południowy – wschód od Osewa.

Struktura przestrzenno wiekowa lasów jest niekorzystna ze względu na młody i średni wiek drzewostanów.

Najpospolitszymi gatunkami są sosna i dąb, a dalej brzoza oraz świerk. Z innych gatunków drzew spotyka się: lipę drobnolistną, wiąz, grab, a na terenach bagiennych nad brzegami rzek i jezior – olszę czarną i szarą. Podszycie leśne reprezentują: jarzębina czerwona, kruszyna, leszczyna, malina właściwa i kalina. Runo leśne tworzą różnego rodzaju mchy, borówka czarna i brusznica, poziomka, jeżyna, różne gatunki grzybów i inne. Bogactwem gatunków odznacza się szata roślinna terenów podmokłych. Do najpospolitszych

należą: trzcina pospolita, pałka wąskolistna i szerokolistna, liczne gatunki rdestnic, moczarka kanadyjska, grzybień biały, grązel żółty i wiele innych. Bogata jest także roślinność terenów torfowych, które występują tutaj w znacznych ilościach. Głównym typem są torfowiska niskie, na których spotyka się turzyce, kosańce i wiele innych. Często tereny te opanowane są przez olszę czarną, a miejscami olszę szarą. Spotyka się także typ przejściowy i torfowiska wysokie.

Na terenie gminy Kętrzyn występuje 18 pomników przyrody objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody (Tabela 5). Ich lokalizację przedstawiono na Mapie nr 1.

Tabela 5. Pomniki przyrody na terenie gminy Kętrzyn

Nr pomnika	Obiekt	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Lokalizacja	Rok uznania za pomnik przyrody
7	Głaz (granit) z datą 1311r – bitwy Litwinów z Krzyżakami	300	1,0	Wieś Góry - cmentarz	1952
304	Głaz (granit)	1510	2,25	Wilkowo, grunt Antoniego Kubiaka	1963
501	Dąb, 3 wiazy	580 350-480	35 26-28	Pole ZR Martiany k. Osewa.	1989
654	Lipa	430	20	Leś. Dąbrowa oddz. 20m	1994
655-660	6 dębów	400-490	26-27	Leś. Dąbrowa oddz. 38k	1994
661	Brzoza	220	24	Leś. Kronowo oddz. 106a	1994
662	Kasztanowiec	220	20	j.w.	1994
663-667	5 lip	410-450	25	j.w.	1994
668-670	3 dęby	420-670	28	j.w.	1994
671	Dąb	400	21	Leś. Kronowo oddz. 9d	1994
672	Dąb	420	23	j.w.	1994
673	Dąb	480	26	Leś. Kronowo oddz. 87i/j	1994
674	Dąb	470	26	Leś. Kronowo oddz. 69h	1994
675	Dąb	480	28	Leś. Nakomiady oddz. 180f	1994
676	Wiąz	410	28	Leś. Nakomiady oddz. 205h	1994
677	Sosna	300	25	Leś. Pożarki oddz. 164j	1994
678	Dąb	390	27	Leś. Pożarki oddz. 171a	1994
679	Dąb	420	25	Leś. Pożarki oddz. 159b	1994

Źródło: Wojewódzki Konserwator Przyrody Woj. Warmińsko-Mazurskiego

Świat zwierzęcy.

Pomimo małej lesistości tego obszaru, świat zwierzęcy jest licznie reprezentowany. Występują tu: jelen, sarna, dzik, lis, borsuk, wilk oraz przejściowo łoś. Z mniejszych ssaków występują wiewiórka, kuna, wydra, tchórz i piżmak amerykański z płazów zaś: żaba wodna, ropuchy zwyczajna i zielona, a z gadów: zaskroniec, jaszczurka i żmija zygzakowata.

Pod względem ornitologicznym gmina Kętrzyn zalicza się do ciekawszych ze względu na przebywanie rzadkich okazów podlegających ochronie gatunkowej oraz na wiosenne i jesienne przeloty ptaków.

Gnieźdzą się tu: bocian biały i czarny, mewa, kormoran, orlik krzykliwy, orzeł bielik, myszołów zwyczajny, perkoz, łabędź niemy, żuraw, sokół wędrowny, kania czarna. Z pospolitych gatunków występują tu dzika gęś, liczne gatunki kaczek, bekas, czapla siwa, łyska oraz – jaskółka, skowronek, wróbel i wiele innych, które są nieodłącznym składnikiem miejscowej fauny.

2.7. Użytkowanie ziemi

Warunki naturalne gminy Kętrzyn predysponują ją do pełnienia funkcji rolniczej. Dominują tu przede wszystkim obszary użytkowane rolniczo zajmując ponad 65% powierzchni (w Polsce ogółem 61%).

Udział lasów w użytkowaniu gruntów jest znacznie niższy niż w byłym województwie olsztyńskim, czy nawet średnia lesistość w kraju (19,35%). Większe kompleksy leśne spotkane są we wschodniej i północno-wschodniej części gminy: w okolicach miejscowości Gierłoż.

Udział wód powierzchniowych w ogólnej powierzchni jest niewielki, stanowi bowiem tylko 2,73 %.

Różnego rodzaju obszary zabudowane zajmują blisko 550 ha (1,9 % ogólnej powierzchni), zaś drogi i tereny kolejowe stanowią 3,37 % powierzchni gminy, zajmując 875 ha. Z powyższego skróconego opisu wynika, że omawiany obszar należy do terenów, na których presja antropogeniczna jest stosunkowo wysoka. Niewielką część zajmują ekosystemy naturalne (lasy - 19,35%, zadrzewienia 1,89%, użytki ekologiczne - 0,31%, nieużytki - 3,92%, wody - 2,73%).

Użytkowanie gruntów na obszarze gminy Kętrzyn przedstawia Tabela 6.

Tabela 6. Użytkowanie gruntów na terenie gminy Kętrzyn

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
Grunty orne	13 647	72,94
Sady	18	0,06
Łąki trwałe	1 914	10,23
Pastwiska trwałe	3 131	16,73
Razem użytki rolne	18 710	65,48
Lasy i grunty leśne	5 530	19,35
Zadrzewienia	539	1,89

Tereny mieszkalne	469	1,64
Tereny przemysłowe	5	0,017
Inne tereny zabudowane	71	0,25
Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	33	0,11
Zurbanizowane tereny niezabudowane	48	0,17
Użytki kopalne	10	0,035
Drogi	739	2,59
Koleje	136	0,48
Inne	1	0,0035
Użytki ekologiczne	89	0,31
Tereny różne	292	1,02
Nieuzytki	1121	3,92
Wody w tym:	780	2,73
- wody śródlądowe płynące	606	77,69
- wody śródlądowe stojące	25	3,2
- rowy	149	19,1
Ogółem	28 573	100

Źródło: Starostwo Powiatowe w Kętrzynie

3. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE

3.1. Historyczny rozwój osadnictwa

Region Kętrzyński leży na obszarze dawnej Barcji, graniczącej od północy z Natangią i Nadrowią na wschodzie z Sudawią, od południa z Galindią i na zachodzie z Warmią.

Istnieją poważne hipotezy naukowe, które wskazują, że już w młodszej epoce kamiennej (neolit) dzisiejsze tereny Warmii i Mazur zaludniały plemiona zaliczane do kultury łużyckiej. Na podstawie licznych wykopalisk można uznać osiedlenie Prusów na tych terenach u schyłku epoki brązowej i na początku żelaznej (VI w. p.n.e.) za fakt dokonany. Po dawnych mieszkańcach pruskich ziem pozostało wiele grodzisk i cmentarzysk pochodzących z wczesnego średniowiecza lub okresów późniejszych. Pamiątką są także pruskie nazwy niektórych miejscowości gminy kętrzyńskiej, jak np. Banaszki (po niemiecku Bannaskeim), Kaskajmy (Kaskeim). Również nazwy wsi: Nakomiady czy Wopławki oraz rzeki Guber są pochodzenia staropruskiego.

Kolonizację tych ziem rozpoczęto w czasach rządów Zakonem wielkiego mistrza Wernera von Orlsena na początku XIVw. Powstały wówczas Banaszki – 1339 r. Ten okres osadnictwa zakończył się w 1347 r z chwilą spustoszenia kraju przez Litwinów. O nasileniu kolonizacji można mówić dopiero w roku 1378, gdy ponownie zaczęto rozdawać służby rycerskie na prawie chełmińskim, obciążając je obowiązkiem wojskowym. Okres szczytowy osadnictwa przypadł na koniec wieku XIV, kiedy to Krzyżacy zakładając zaczęli wsie czynszowe na prawie chełmińskim. Powstały wówczas m.in. Gierłoż - 1353r, Wilkowo – 1369r 1372r Nowa Wieś Kętrzyńska, Łazdoje – 1374r, Wopławki – 1390r, Nakomiady – 1392r, Parcz – 1392r,

Czerniki – 1394r, Nowa Różanka – 1395r, Stara Różanka – 1399r, Linkowo – 1400r a także Ostry Róg, Parcz, Kwiedzina czy Salpik.

W ciągu wieków XIV i XV w okręgu kętrzyńskim powstało 50 wsi założonych na prawie chełmińskim, 29 na prawie pruskim. W latach 1410 – 1466 lokowano już tylko nieliczne wsie, również na prawie chełmińskim np. Muławki – 1412r, Nowy Młyn – 1420r, Gałwuny – 1422r, Pręgowo – 1426r, Poganowo – 1438r, Kruszewiec – 1444r. Również w XV wieku powstały: Linkowo, Gałwuny, Nowy Młyn, Muławki, Kruszewiec, Pręgowo. Najpóźniej (XVIII i XIX w) powstały Biedaszki – 1785r, Karolewo – 1882r i Pożarki – 1890r.

3.2. Obiekty objęte ochroną konserwatorską

Na terenie gminy Kętrzyn zachowało się stosunkowo dużo obiektów zabytkowych. Według informacji WOSOZ Olsztyn w rejestrze zabytków istnieją 52 wpisy dotyczące obiektów położonych w gminie Kętrzyn. W rejestrze znalazły się m.in. 3 cmentarze, 4 kościoły, 16 parków dworskich, 12 dworów i pałaców oraz 8 stanowisk archeologicznych. Stan tych obiektów jest różny. Najlepiej zachowały się obiekty do dziś użytkowane (kościół). W najgorszym stanie są cmentarze zamknięte a także część dworów i parków dworskich. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 7. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Nazwa i opis obiektu	Miejscowość	Wiek	Numer w rejestrze zabytków
1	Park	Banaszki	XIX w.	A – 1592/O
2	Dwór	Banaszki	poł. XIX w.	A – 1623/O
3	Park dworski	Borki	I poł. XIX w.	A – 3543/O
4	Dwór	Borki	poł XIX w.	A – 1631/O
5	Kościół	Czerniki	k. XIX w.	A – 787/O
6	Grodzisko stożkowate	Gałwuny	Wczesne średniowiecze	AA – 173
7	Grodzisko cypłowate	Gałwuny	Starożytność	AA – 172
8	Park	Gierłoż	XVIII w.	A – 3581/O
9	Cmentarz ewangelicki	Godzikowo		A – 3911/O
10	Dwór	Grabno	1882 r.	A – 4221/O
11	Kościół św. Stanisława Kostki	Karolewo	I ćw. XX w.	A – 2977/O
12	Dwór	Kaskajmy	1858 r.	A – 2575/O
13	Dwór	Kotkowo	1898 r.	A – 4220/O
14	Park	Kotkowo	XIX w.	A – 3551/O
15	Grodzisko cypłowe	Kwiedzina		AA – 170
16	Park	Linkowo	I poł. XIX w.	A – 3552/O
17	Dwór	Łazdoje	pocz. XX w.	A – 4222/O
18	Schron bojowy	Martiany		A – 2985/O
19	Grodzisko obronne	Mażany		AA – 99
20	Dwór	Muławki	XIX w.	A – 2979/O
21	Owczarnia	Nakomiady		A – 1641/O
22	Pałac	Nakomiady		A – 85/O

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Ketrzyn”

23	Pałac	Nakomiady		A – 899/O
24	Grodzisko wyżynne „Zamkowa góra”	Nakomiady		AA – 31
25	Park	Nakomiady	XVII – XVIII w.	A – 3594/O
26	Kościół ewangelicki	Nakomiady		A – 794/O
27	Chałupa nr 18	Nowa Różanka		A – 795/O
28	Chałupa nr 19	Nowa Różanka		A – 809/O
29	Park	Parcz	XIX w.	A – 3578/O
30	Gródek strażniczy	Poganówko		AA – 47
31	Grodzisko wczesnośredniowieczne „Zamkowa góra”	Porebek		AA – 46
32	Park	Požarki	XVIII w.	A – 3579/O
33	Cmentarz ewangelicki	Salpik	II p. XIX w.	A – 3912/O
34	Park krajobrazowy	Sławkowo	XIX w.	A – 3616/O
35	Park krajobrazowy	Smokowo	pocz. XIX w.	A – 3518/O
36	Dwór	Stachowizna		A – 4223/O
37	Park dworski	Stachowizna		A – 3575/O
38	Park	Stara Różanka	XVII – XVIII w.	A – 3580/O
39	Dwór	Stara Różanka		A – 44/O
40	Wiatrak	Stara Różanka	XIX / XX w.	A – 796/O
41	Park	Wajsznory	2 poł. XVIII w.	A – 3553/O
42	Kościół NSPJ	Wilkowo	4 ćw. XIX w.	A – 2984/O
43	Park krajobrazowy	Windykajmy	XVIII w.	A – 3617/O
44	Dwór	Windykajmy	XVIII w.	A – 807/O
45	Dwór	Windykajmy		A – 592/O
46	Pałac	Wopławki	2 poł. XVII, XIX w.	A – 47/O
47	Brama wjazdowa	Wopławki	XVII, XIX w.	A – 2986/O
48	Zespół pałacowo-folwarczny	Wopławki		A – 4244/O
49	Park	Wopławki	XIX w.	A – 1371/O
50	Cmentarz ewangelicki	Wólka	1800 r.	A – 3913/O
51	Park krajobrazowy	Wólka	XVIII w.	A – 3615/O
52	Kurhan	Požarki		AA – 156

Zródło: WSOZ w Olsztynie

Poza obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, istotnymi składnikami materialnego dziedzictwa kulturowego o znaczeniu lokalnym są obiekty, których charakterystykę zawarto w Załącznikach nr 1 A, B, C, D.

4. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE, GOSPODARCZE, ZATRUDNIENIE, MIESZKALNICTWO

4.1. Stosunki demograficzne

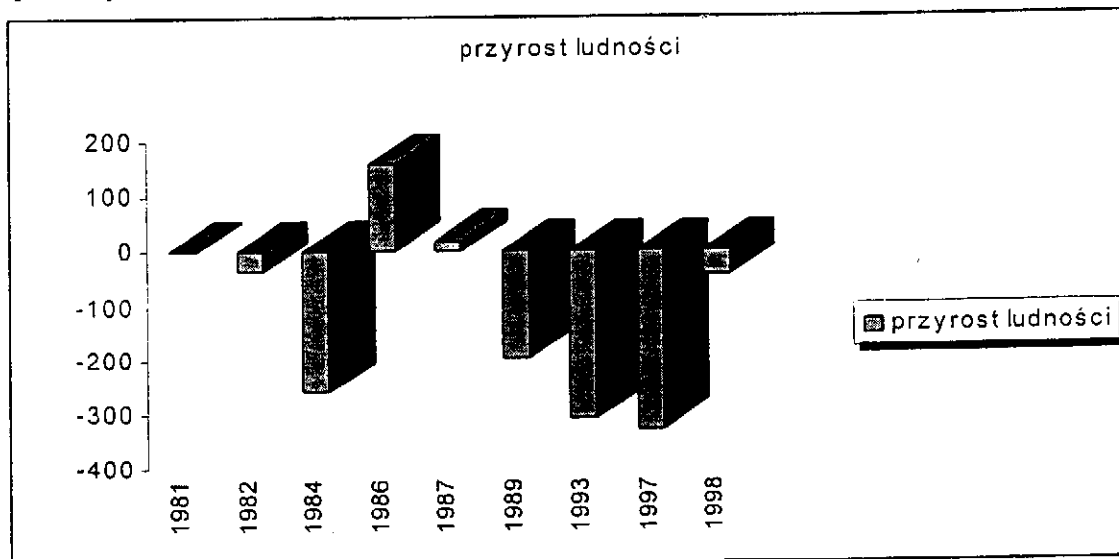
Analizę stosunków demograficznych opracowano w oparciu o dane z roczników statystycznych oraz o informacje z Urzędu Gminy w Kętrzynie. Wg tych informacji w 1998 r liczba ludności na terenie gminy wynosiła 8808, co stanowiło 90% liczby mieszkańców w roku 1981. Rozmieszczenie ludności przedstawia Załącznik nr 2. Na przestrzeni dwudziestolecia zauważa się systematyczny spadek liczby mieszkańców, który w 1998 r spowodował w stosunku do początku lat 80-tych różnicę w ilości blisko 1000 osób, co ilustrują Tabela 8 i Rysunek 1.

Tabela 8. Dynamika liczby ludności w latach 1981 – 1998

Rok	Liczba ludności	Wzrost lub spadek w stosunku do roku poprzedniego
1981	9802	0
1982	9767	-35
1984	9508	-259
1986	9666	158
1987	9686	20
1989	9488	-198
1993	9180	-308
1997	8852	-328
1998	8808	-44

Źródło: dane WUS i UG Kętrzyn

Rys. 1 Dynamika zmian ludności w gminie Kętrzyn.

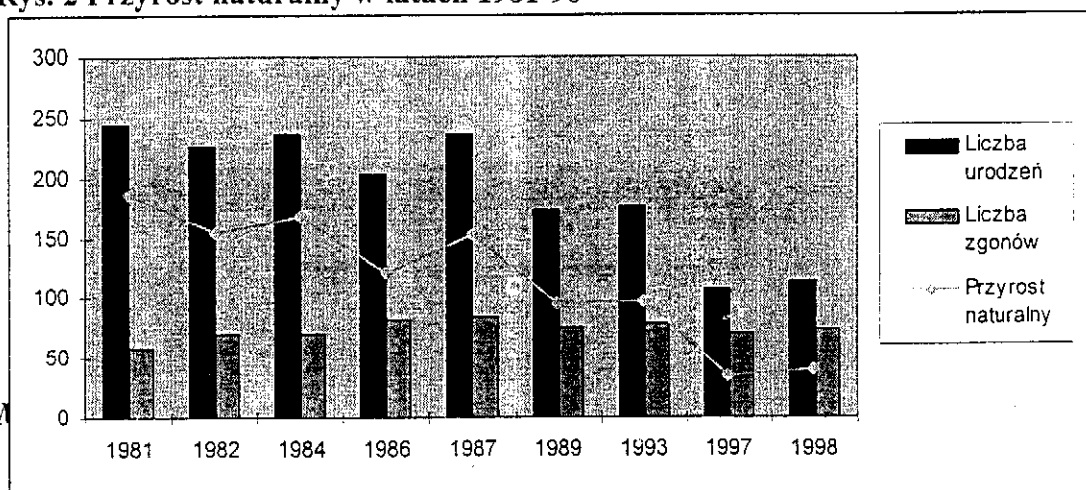
Źródło: dane WUS i UG Kętrzyn

Rozwój ludności zależy zarówno od przyrostu naturalnego jak i ruchów migracji. W latach 1981-1993 przyrost naturalny był zmienny. Najwyższą wartość osiągnął w 1981 roku, średnio 19 osób na 1000 mieszkańców, natomiast po 1993r uległ radykalnemu zmniejszeniu. W 1998r charakteryzowały go następujące wielkości:

- Zawarte małżeństwa - 49
- Urodzenia żywe - 114
- Zgony - 73
- Przyrost naturalny - 41
- Przyrost naturalny na 1000 osób – 4,6

Od początku lat 90-tych zaznacza się wyraźna tendencja do obniżania się tempa przyrostu naturalnego. W 1998 r liczba urodzeń spadła o blisko 47% w porównaniu z rokiem 1981, natomiast liczba zawartych małżeństw w 1998 r była o 50% mniejsza, co przy liczbie zgonów wyższej o ponad 1/4 niż na początku lat 80-tych oznacza, że spadek przyrostu naturalnego w ciągu minionego dwudziestolecia był znaczny. Niemniej, przyrost naturalny pozostaje znacznie wyższy niż średni w kraju.

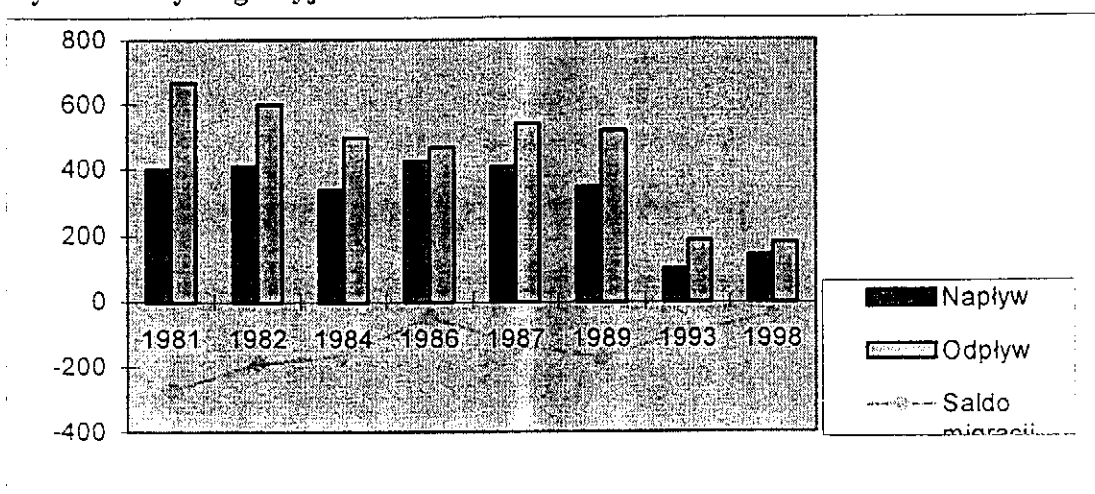
Rys. 2 Przyrost naturalny w latach 1981-98

Źródło: dane WUS

W zakresie ruchów migracyjnych od wielu lat utrzymuje się stała tendencja ujemnego salda, które jedynie w połowie lat 80-tych i pod koniec obecnego dziesięciolecia zbliżało się do zera.

Rys.3. Ruchy migracyjne ludności w latach 1981-98

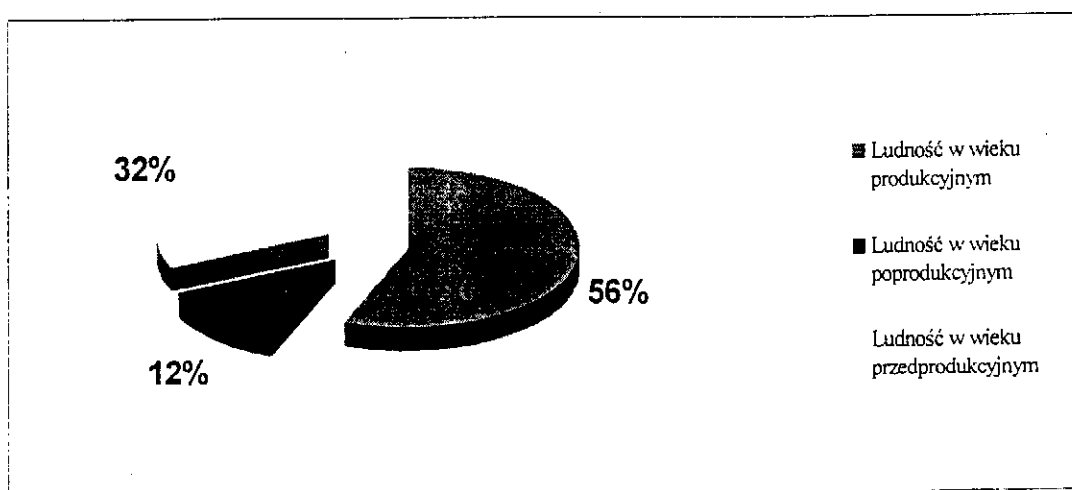
Źródło: dane WUS

Struktura ludności wg płci i wieku

Struktura wieku i płci na terenie gminy (Rys.4), ukształtowana w następstwie ruchów migracyjnych i dynamicznego rozwoju demograficznego, przedstawiała się na koniec 1998 roku następująco:

- nieznaczna przewaga udziału mężczyzn – 51,2% ogółu ludności
- wyższy niż w kraju udział ludności w wieku przedprodukcyjnym – 31,8% w gminie w por. z 26.2 % w kraju
- nieco niższy od średniej krajowej udział ludności w wieku produkcyjnym - 56,2% w gminie przy 59.5 % w kraju
- nieco niższy niż średnio w kraju udział ludności w wieku poprodukcyjnym – 12% w gminie i 14 % w kraju.

Rys. 4 Struktura wiekowa ludności

Źródło: dane WUS

Różnice w strukturze wiekowej między poszczególnymi sołectwami są na ogół niewielkie. Niższym od przeciętnego udziałem dzieci i młodzieży charakteryzują się sołectwa: Jeżewo, Filipówka, Czerniki, Muławki. Do obszarów o wysokim udziale osób w wieku poprodukcyjnym należą przede wszystkim: Pożarki, Gnatowo, Jeżewo. Jeśli chodzi o strukturę płci, w skali całej populacji zachowana jest względna równowaga pomiędzy płciami; zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn obserwuje się niewielkie różnice w granicach 2 - 3 procent. Można jednak przypuszczać, że podobnie jak w innych gminach wiejskich tego regionu, równowaga ta jest zachwiana w poszczególnych grupach wiekowych – na korzyść kobiet wśród osób w wieku emerytalnym i na korzyść mężczyzn wśród ludności w wieku produkcyjnym.

4.2. Struktura zatrudnienia, problemy bezrobocia

W gminie Kętrzyn dominującą dziedziną zatrudnienia jest rolnictwo. Dostępne dane dotyczące pracujących pozwalają na częściową orientację w wielkości i strukturze zatrudnienia. Według danych statystycznych za 1997r oraz danych ze spisu rolnego za 1996r zatrudnienie w tym sektorze znalazło ponad 30% ogółu pracujących. Następną dziedziną dającą zatrudnienie ludności gminy jest strefa budżetowa, z którą związanych jest 315 osób co stanowi 13,8% pracujących ogółem.

Tabela nr 9.   *Zatrudnienie osób w wieku produkcyjnym*

Wyszczególnienie	Liczby bezwzględne	Udział procentowy
Bezrobotni	858	17,2
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	129	2,6
Przemysł	153	3,1
Budownictwo	10	0,2
Handel i usługi	77	1,55
Transport, składowanie i łączność	20	0,4
Obsługa nieruchomości i firm	66	1,32
Edukacja	299	6,01
Ochrona zdrowia	16	0,32
Rolnictwo indywidualne	655	13,2
Pozostali	2694	54,1
Razem	4977	100

Źródło: Dane statystyczne za 1998 rok oraz dane ze spisu rolnego za rok 1996.

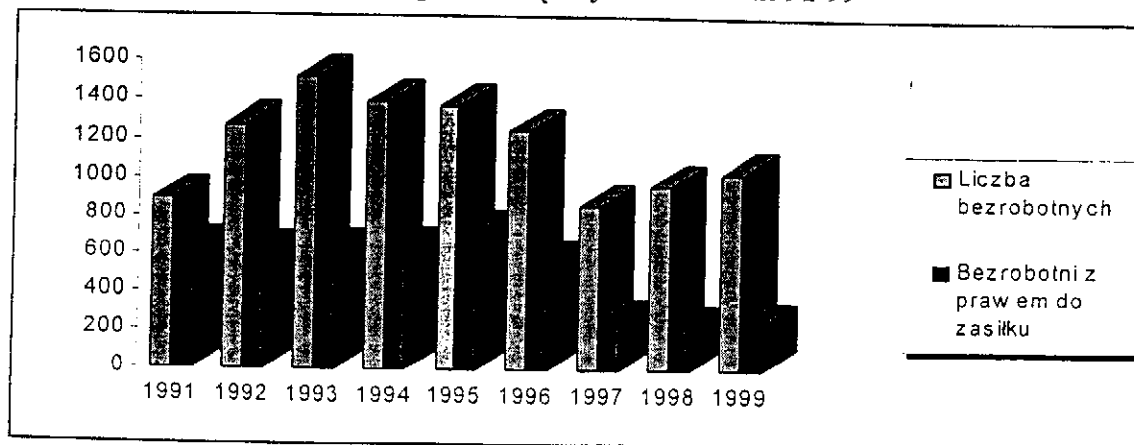
Po 1990r w byłym woj. olsztyńskim wystąpiło silne zjawisko masowego bezrobocia, stając się jednym z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych tego regionu. Główną przyczyną tego zjawiska była likwidacja zakładów i przedsiębiorstw państwowych, odgrywających dominującą rolę na rynku pracy.

Z powyższego zestawienia wynika, że jedynie 28,7% ludności w wieku produkcyjnym znajduje zatrudnienie na terenie gminy Kętrzyn, natomiast 54,1% stanowią osoby pracujące bądź w gminach ościennych, czy w samym mieście Kętrzyn lub też z różnych powodów nie zarejestrowane w Urzędzie Pracy jako bezrobotni.

Należy zauważyć, że usytuowane w środku gminy, uprzemysłowione miasto Kętrzyn (cukrownia, Zakłady „Philips-Farel”, młyn zbożowo-przemysłowy, zakłady przemysłu odzieżowego „Warmia”), prawdopodobnie pełni znaczną rolę w zapewnieniu miejsc pracy mieszkańcom gminy, co istotnie wpływa na zmniejszenie bezrobocia na omawianym obszarze.

Charakterystykę bezrobocia na terenie gminy Kętrzyn w latach 1991-1999 przedstawia poniższy Wykres.

Rys. 5 Dynamika bezrobocia w gminie Kętrzyn w latach 1991-99

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie.

Statystyki wykazują, że na terenie gminy Kętrzyn liczba bezrobotnych wzrastała do 1993r. W roku tym odnotowano najwyższą stopę bezrobocia, która osiągnęła wówczas około 30%. Sytuację tę spowodowało przede wszystkim systematyczne likwidowanie PGR-ów, które na tym rolniczym terenie dawały miejsce pracy przeważającej liczbie mieszkańców aktywnych zawodowo. Od 1994r. zaznacza się stopniowy spadek liczby bezrobotnych a od 1997/98 - ponowny wzrost do 1031 osób w czerwcu 1999.

Pomimo oficjalnych danych o zmniejszającej się stopie bezrobocia (w stosunku do początku lat 90-tych), spora część tego spadku nie była spowodowana wyłącznie znalezieniem zatrudnienia. Warto wspomnieć chociażby o zmianach w przepisach prawnych regulujących zasady rejestracji w urzędach pracy, czy też o migracji ludzi w inne regiony kraju w poszukiwaniu pracy.

W 1999 r. wśród bezrobotnych dominującą grupę stanowiły kobiety – 51,6%. Niepokojącym zjawiskiem jest znaczny wzrost bezrobotnych bez prawa do zasiłku. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w czerwcu 1999r. wynosił aż 76,6%.

Na terenie gminy Kętrzyn na koniec 1998 roku wskaźnik bezrobocia rejestrowanego wynosił mniej więcej 17% wobec 19,8% w województwie olsztyńskim i 10,4% w kraju.

Analizując dane na temat bezrobocia z ostatnich pięciu lat (Tabela 10), zauważyć można że wśród bezrobotnych dominują osoby do 35 rok życia, z wykształceniem podstawowym i zasadniczym. Natomiast ponad 40% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy dłużej niż 1 rok.

Tabela nr 10 . Charakterystyka zarejestrowanych bezrobotnych w latach 1995-1999 wg wieku, wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy.

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999
Wiek w latach:					
15-17	0	0	0	1	1
18-24	384	327	208	261	275
25-34	430	387	250	251	285
35-44	369	332	260	306	288
45-54	159	165	119	124	161
55-59	24	28	18	18	16
> 60	5	5	3	3	5
Ogółem	1371	1244	858	964	1031
Wykształcenie					
Wyższe	4	1	1	2	2
Policealne i średnie zawodowe	167	150	102	109	143
Średnie ogólnokształcące	23	19	9	11	11
Zasadnicze	362	315	211	279	293
Podstawowe i niepełne podstawowe	815	759	535	563	582
Ogółem	1371	1244	858	964	1031
Czas pozostawania bez pracy w miesiącach					
Do 1	88	128	77	106	67

1-3	174	183	176	168	104
3-6	168	144	105	144	212
6-12	290	167	167	146	231
12-24	330	263	128	209	195
> 24	321	359	205	191	222
Ogółem	1371	1244	858	964	1031

Źródło: dane za lata 1991-1999 uzyskane z Powiatowego Biura Pracy w Kętrzynie

4.3. Stan zabudowy

Zdecydowana większość (około 65%) zabudowy wiejskiej powstała przed 1945 r. Mimo braku systematycznego remontowania zasobów mieszkaniowych stan techniczny większości zabudowy można ocenić jako dostateczny lub średni. Należy zaznaczyć jednak, że w dużo gorszej kondycji znajdują się zabudowania gospodarskie zabudowy zagrodowej.

Po 1945 roku duże poniemieckie gospodarstwa rolne wraz z zabudową pałacowo – dworską zostały przekształcone w PGR-y. Pałace i dworki adaptowano na biura i mieszkania. Od tego momentu następowało powolne i systematyczne niszczenie tychże obiektów. Likwidacja agrokompleksu kętrzyńskiego na początku lat 90-tych przyczyniła się w jeszcze większym stopniu do degradacji teŝże zabudowy a także towarzyszącym im budynków mieszkalnych dla pracowników.

Obecnie powstające gospodarstwa wielkoobszarowe tworzone na bazie byłych PGR-ów, przejmują wraz z użytkami rolnymi zabudowę pałacową i dworską. Nowi właściciele kierujący się możliwościami wykorzystania tych obiektów do celów turystycznych starają się doprowadzić je do stanu pierwotnego. W duŝej mierze stan techniczny obiektów zabytkowych uzależniony będzie w najbliższych latach od koniunktury na rynku rolnym. Po odbudowie malownicze pałace i dworki wraz z okalającymi je parkami mogą zabłysnąć ponownie świetnością uroczych, wiejskich rezydencji.

4.4. Warunki mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe gminy Kętrzyn na koniec 1998 r (wg WUS Olsztyn), obejmowały 2 416 mieszkań o 8 167 izbach i ogólnej powierzchni użytkowej 138,7 tys. m², w tym 223 mieszkania o 864 izbach i 11 519 m² powierzchni użytkowej, stanowiące własność gminy.

Wskaźniki jednostkowe warunków mieszkaniowych dla gminy są nieco gorsze średnie dla regionu.

Zestawienie lokalnych, regionalnych i krajowych wskaźników jednostkowych charakteryzujących wielkość zasobów mieszkaniowych w 1998r przedstawiono w Tabeli 11.

Tabela nr 11. Zasoby mieszkaniowe gminy Kętrzyn na tle wskaźników krajowych i regionalnych

Obszar	Powierzchnia użytkowa na 1 osobę	Liczba osób	
		Na 1 mieszkanie	Na 1 izbę
Gmina Kętrzyn	15,7	3,49	1,03
Polska	18,4	3,46	0,96
Woj. olsztyńskie	16,8	3,44	0,96
Powiat kętrzyński	16,7	3,25	0,94

Źródło: Roczniki WUS i GUS

Na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa, której stan należy określić jako średni. We wsiach będących osiedlami „pegeerowskimi” (np. Kaskajmy, Łazdoje, Biedaszki Małe, Wopławki) przeważa zabudowa wielorodzinna. W niektórych miejscowościach podmiejskich (m.in. Nowa Wieś Kętrzyńska, Kruszewiec, Trzy Lipy) dominuje zabudowa jednorodzinna..

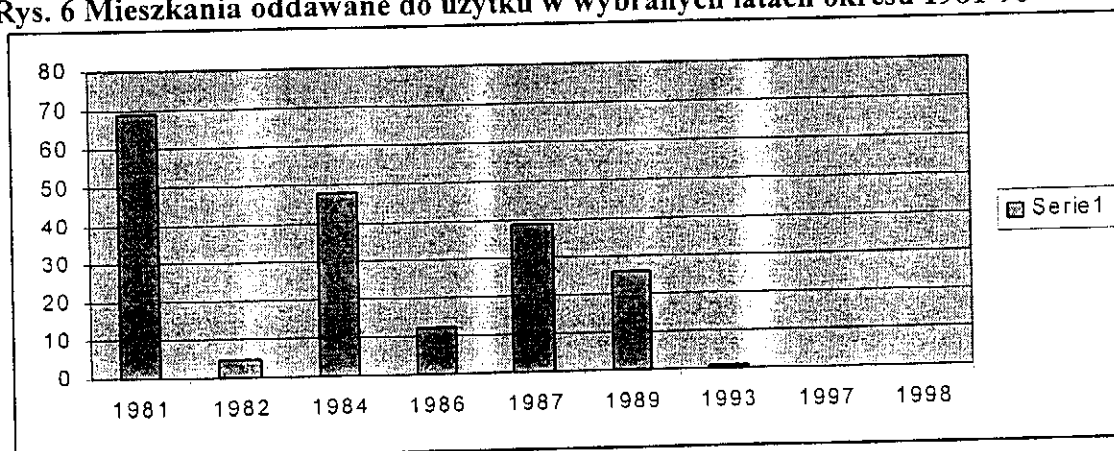
Na terenie gminy 37% ogółu zasobów mieszkaniowych znajdowało się w budynkach wielorodzinnych. Szczegółowe dane na temat zmian zasobów mieszkaniowych, jakie zaszły na terenie gminy w latach 1987 – 1998 przedstawia Tabela 12, natomiast Rys. nr 6 obrazuje liczbę oddawanych do użytku mieszkań (w latach 1981 – 1998).

Tabela 12. Dynamika wielkości zasobów mieszkaniowych

Lp.	Wyszczególnienie	1987	1998	Zmiany w latach 1987-1998
A. Zasoby mieszkaniowe				
1.	Ludność w mieszkaniach	9176	8432	- 744
2.	Mieszkania	2521	2416	- 105
3.	Izby w mieszkaniach	8506	8167	- 339
4.	Pow. użytk. mieszkań w tys. m ²	135,7	138,7	+ 3
5.	Liczba gospodarstw domowych			
B. Warunki				
1.	Liczba osób na mieszkanie	3,64	3,49	- 0,15
2.	Pow. użytk. mieszk. w m ² /osobę	14,8	16,5	- 1,7
3.	Pow. użytk. w m ² /mieszkanie	53,8	57,4	+ 3,6
4.	Pow. Użytk. w m ² /izbę	15,95	16,98	+ 1,03

Źródło: Dane WUS

Rys. 6 Mieszkania oddawane do użytku w wybranych latach okresu 1981-98

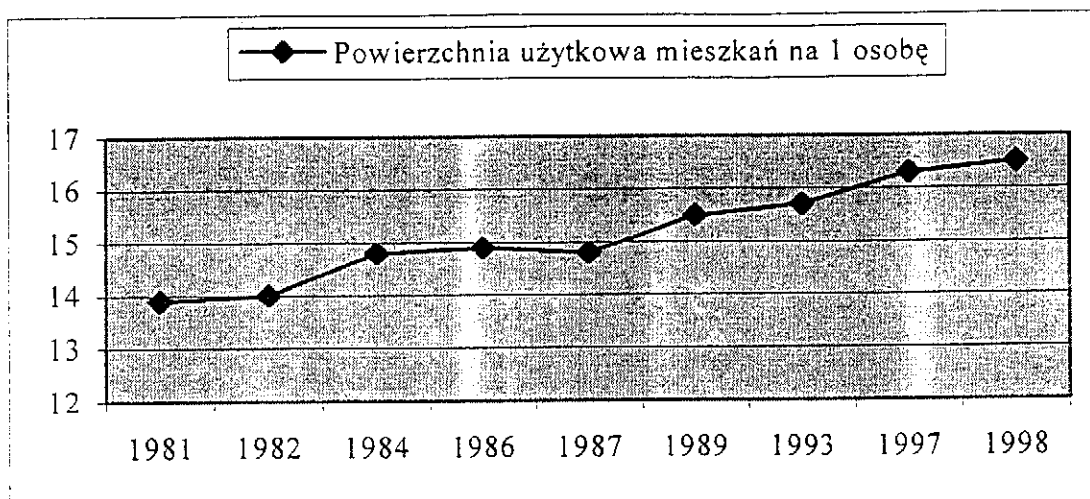
Źródło: Dane WUS

Z przedstawionych danych wynika, że

- od początku lat 90-tych trwa zastój w budownictwie mieszkaniowym
- zasoby mieszkaniowe gminy Kętrzyn kurczą się - w 1998r były mniejsze o około 4% niż w 1987 r.

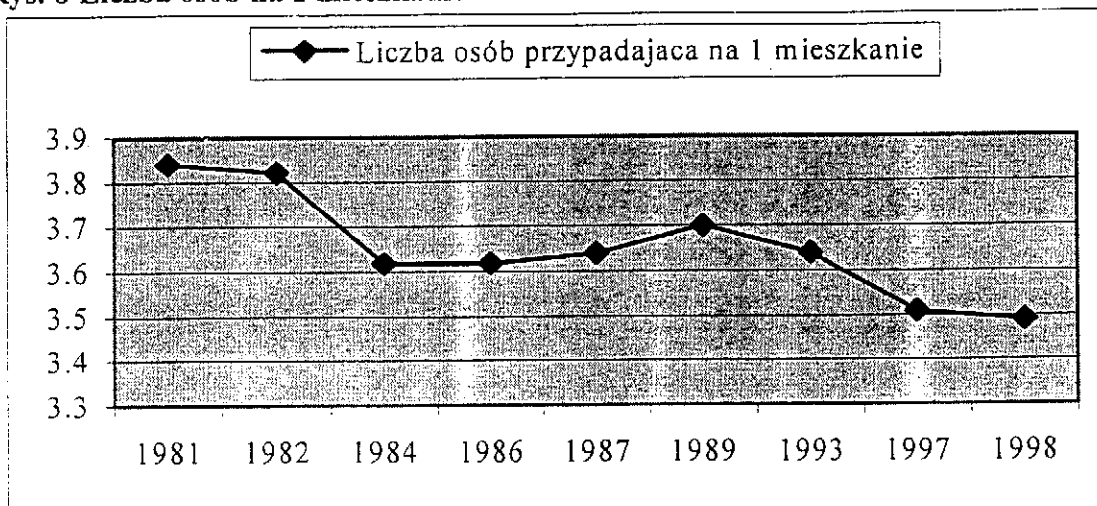
Pomimo kurczenia się zasobów mieszkaniowych, od 1989 roku systematycznie zwiększa się powierzchnia mieszkań i izb na 1 mieszkańca (Rys.7, 9), natomiast liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie maleje (Rys.8). Zjawisko to jest uwarunkowane jest przede wszystkim spadkiem liczby mieszkańców gminy.

Rys. 7 Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę w latach 1981-98

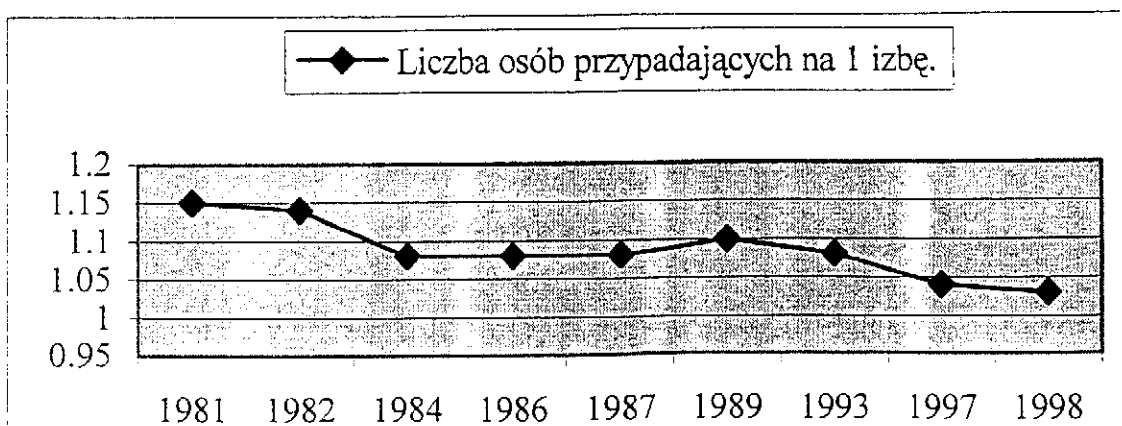
Źródło: Dane WUS

Rys. 8 Liczba osób na 1 mieszkanie w latach 1981-98

Źródło: Dane WUS

Rys. 9 Liczba osób na 1 izbę w latach 1981-98

4.5. Aktualne rozmieszczenie aktywności budowlanej

Od stycznia Do grudnia 1999 roku Zarząd Gminy Kętrzyn wydał ogółem 271 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Na 50 inwestycji w mieszkalnictwie:

- 14 decyzji dotyczyło budowy nowych domów,
- 6 dotyczyło modernizacji,
- 17 – adaptacji (głównie poddaszy na pomieszczenia mieszkalne),
- 11 – przebudowy.

Najwięcej inwestycji (60% ogólnej ich liczby), dotyczyło wsi: Kruszewiec (29 decyzji), Karolewo (19), Czerniki (19), Nakomiady (18), Biedaszki (17), Wilkowo (16), Gnatowo (13), Wopławki (12 decyzji), Nowa Wieś Kętrzyńska (12) oraz Wajsznory (11).

Ponad 45% decyzji dotyczyło zamierzeń infrastrukturalnych, z tego w zakresie:

- elektroenergetyki 15%,
- wodociągów i kanalizacji 16%, oraz
- telekomunikacji 9%.

Graficzne rozmieszczenie decyzji przedstawiono w Załączniku nr 3.

4.6. Ocena wniosków i postulatów zgłoszonych do Studium

Zarząd Gminy Kętrzyn ogłoszeniem z dnia 28.07.1999r poinformował mieszkańców gminy o przystąpieniu do Studium. W odpowiedzi otrzymano 52 wnioski głównie o przekwalifikowanie gruntów. Najkrócej można je scharakteryzować w następujący sposób:

- w ponad 40% dotyczą przeznaczenia terenów na cele rekreacyjne i mieszkalno-usługowe,
- w około 60% pochodzą od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, z czego 17% dotyczy przeznaczenia gruntów rolnych na cele leśne a większość pozostałych – na cele leśno-rekreacyjne i rekreacyjne.
- Ponad 45% wniosków dotyczyło wsi: Pożarki, Martiany, Kwiedzina i Wilkowo.

4.7. Finanse gminy

Podstawą wykonywania zadań własnych gminy są środki finansowe pochodzące głównie z podatków i opłat lokalnych, dotacje z budżetu państwa itd.

Dochody gminy w latach 1994 – 1998 przedstawia poniższe zestawienie (w %).

Tabela 13. Struktura budżetu gminy Kętrzyn.

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998
Podatki i opłaty lokalne	41,3	39,4	28,8	35,4	37,6
Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa	29,2	31,4	22,8	18,1	15,6
Dotacje z budżetu	27,1	26,9	22,4	20,3	20,1
Subwencje ogólne	2,4	2,4	25,9	26,2	25,5

Źródło: UG Kętrzyn.

Największy udział w dochodach gminy mają podatki i opłaty lokalne. Od 1996 roku znacznie wzrósł udział subwencji, zmalały jednak dotacje celowe na finansowanie zadań własnych oraz realizację zadań zleconych gminom przez administrację rządową.

5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

5.1. Oświata i wychowanie

a) Przedszkola

Na terenie gminy istnieje przedszkole niepubliczne w Karolewie, posiadające 2 oddziały, do których uczęszcza 42 dzieci, z tego 12 dzieci w wieku 3 – 4 lat oraz 30-ro dzieci w wieku 5 – 6 lat.

b) Szkolnictwo podstawowe

Według Inspektora d/s Oświaty obecnie na terenie gminy Kętrzyn funkcjonuje 7 szkół podstawowych. Ich krótką charakterystykę przedstawia poniższa Tabela.

Tabela 14. Szkoły podstawowe gminy Kętrzyn

Miejscowość	Liczba oddziałów	Liczba uczni	Liczba nauczycieli
Biedaszki	0 – 6	177	15
Linkowo	0 – 6	80	10
Wilkowo	0 – 6	131	13
Nakomiady	0 – 6 (w tym 2 oddz. zerówki)	152	14
Kruszewiec	0 – 6	211	16
Czerniki	1 – 6	95	11
Parcz	0 – 6	76	10
Nowa Wieś	2 oddz. zerówki		

Źródło: UG Kętrzyn

Większość szkół na terenie gminy Kętrzyn mieści się w starych budynkach (wyjątek stanowią szkoły w Wilkowie, Biedaszkach i Nakomiadach). Od 1996 r po przejęciu szkół podstawowych przez gminę, zaczęto je systematycznie remontować. Wszystkie szkoły posiadają zaplecza kuchenne i sanitarne. Pełnowymiarowa, dobrze wyposażona sala gimnastyczna istnieje przy szkole w Wilkowie, niepełnowymiarowe sale są przy szkołach w Kruszewcu i Biedaszkach, natomiast w Parczu, Linkowie i Czernikach dzieci ćwiczą w adaptowanych na sale ćwiczeniowe, salach lekcyjnych.

Przy wszystkich szkołach istnieją boiska sportowe. Bardzo dobre boiska posiadają szkoły w Biedaszkach, Wilkowie, Parczu, Linkowie i Czernikach.

Do każdej z wyżej wymienionych szkół dowożone są dzieci z okolicznych miejscowości.

Według informacji UG Kętrzyn, gmina podzielona została na obwody:

- Biedaszki, Gnatowo, Smokowo, Filipówka, Ostry Róg, Kaskajmy, Jezewo, Borki
- Linkowo, Kotkowo, Starynia (gmina Korsze),
- Nakomiady, Poganowo, Koczarki, Salpik, Bałowo, Langanki

- Kruszewiec, Pożarki, Martiany, Kwiedzina, Karolewo, Stara Różanka, Nowa Różanka
- Czerniki, Gierłoż, Wopławki,
- Parcz, Jankowo, Mażany, Suchodoły
- Wilkowo, Stachowizna, Łazdoje, Pręgowo, Nowa Wieś Kętrzyńska, Sławkowo, Muławki, Windykajmy

Na terenie gminy (z siedzibą dyrekcji w Wilkowie do 2001r) funkcjonuje od września 1999 roku gimnazjum (6 oddziałów), do którego uczęszcza 126 uczniów. Oddziały gimnazjalne są rozproszone; po dwa oddziały istnieją w Kruszewcu i Biedaszkach oraz po jednym oddziale w Wilkowie i Nakomiadach. Od września 2000 roku planowane jest uruchomienie gimnazjum w Karolewie.

c) Szkolnictwo ponadpodstawowe

W Karolewie istnieje Zespół Szkół Rolniczych podlegający pod Starostwo Powiatowe w Kętrzynie, posiadający:

- 5 – letnie Technikum Mechanizacji Rolnictwa,
- 3 – letnie Technikum Mechanizacji Rolnictwa,
- 3 – letnie Technikum Rolnicze,
- 5 – letnie Technikum Technologii Żywności
- Liceum Ekonomiczne,
- oraz Zasadniczą Szkołę Zawodową.

5.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Na terenie gminy nie funkcjonuje ośrodek zdrowia z prawdziwego zdarzenia. Istnieją jedynie punkty pomocy doraźnej w Nakomiadach, Wilkowie oraz w Parczu.

W Nakomiadach w placówce zdrowotnej zatrudniona była, do końca 1999 roku tylko 1 pielęgniarka środowiskowa. Tak więc w zakresie opieki ambulatoryjnej i szpitalnej mieszkańcy gminy Kętrzyn korzystają z przychodni rejonowych i ze szpitala w Kętrzynie.

Opieką społeczną na terenie gminy Kętrzyn zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej znajdujący się w Kętrzynie, który jest komunalną jednostką organizacyjną gminy podporządkowana Radzie Gminy.

Z pomocy ośrodka korzysta blisko 40% rodzin zamieszkujących gminę, z czego większość stanowią rodziny korzystające z zasiłków stałych. Wg kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, do wsi najsilniej uzależnionych od pomocy społecznej należą Stachowizna i Łazdoje (100% ludności) a także Nakomiady, Koczarki, Godzikowo oraz Langanki, Smokowo, Biedaszki, Wopławki, Parcz i Mażany.

5.3. Kultura

Wyposażenie gminy w placówki upowszechniania kultury obejmuje:

- 5 bibliotek samorządowo-szkolnych w miejscowościach – Biedaszki, Wilkowo, Nakomiady, Kruszewiec, Czerniki, Wopławki
- 2 biblioteki typowo szkolne w Parczu i Linkowie,
- muzeum w Owczarni,

Księgozbiór bibliotek liczył 32 966 woluminów, a wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika wynosiły w 1998 r 26,8 woluminów wobec 18,5 woluminów średnio w kraju.

5.4. Życie religijne

Najstarszym i najbardziej masowym przejawem publicznego życia kulturalnego jest życie religijne.

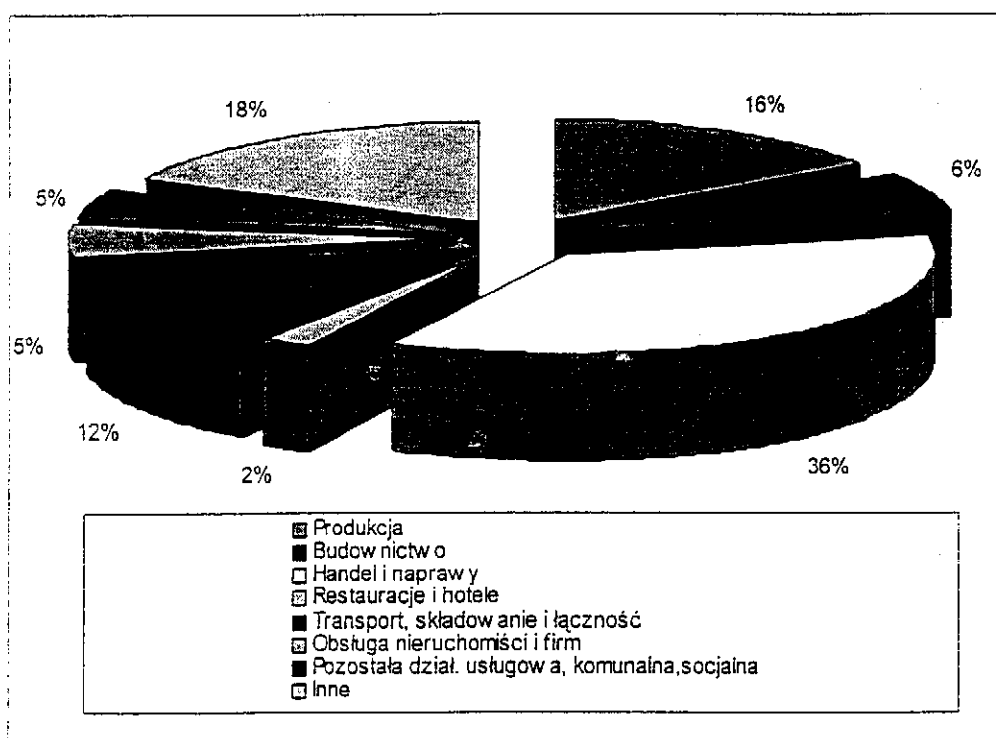
W 1999 r na terenie gminy Kętrzyn funkcjonowały następujące obiekty kultu religijnego:

- Kościół katolicki pod wezwaniem św. Stanisława Kostki w Karolewie,
- Kościół katolicki pod wezwaniem NSPJ w Wilkowie,
- Kościoły katolickie w Czernikach i Nakomiadach.

5.5. Usługi handlu, gastronomii, rzemiosła

Według danych statystycznych za 1998 rok, w gminie funkcjonowało 244 podmiotów gospodarczych, w tym 206 zakładów osób fizycznych. Większość z nich stanowią drobne firmy handlowo-usługowe.

Rys. 10. Podmioty gospodarcze według wybranych sekcji EKD

Źródło: Dane WUS

Na terenie gminy w 26 miejscowościach funkcjonują sklepy spożywczo – przemysłowe rozmieszczone tak, że 83% mieszkańców wsi mieszka w odległości nie większej niż 1 km od sklepu. Do wsi pozbawionych sklepów należą: Filipówka, Gnatowo, Godzikowo, Grabno, Gromki, Jezewo, Kaskajmy, Owczarnia, Koczarki, Linkowo, Martiany, Nowa Wieś Kętrzyńska, Sławkowo.

Placówki świadczące usługi rzemieślnicze dla ludności koncentrują się przede wszystkim we wsiach zlokalizowanych w pobliżu Kętrzyna (Biedaszki, Biedaszki Małe, Kruszewiec, Nowa Wieś Mała). Załącznik nr 4 przedstawia rozmieszczenie działalności na terenie gminy.

5.6. Łączność

Poczta posiada na terenie gminy 3 placówki w miejscowościach: Nakomiady, Biedaszki, Karolewo.

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

6.1. Układ komunikacyjny

Gminę Kętrzyn obsługują drogi o znaczeniu regionalnym i lokalnym. Główną funkcję w obsłudze komunikacji gminy pełnią drogi wojewódzkie III i IV klasy technicznej. Stanowią je drogi:

- Nr 591 Mrągowo – Kętrzyn – Michałkowo – granica państwa o długości (na terenie gminy) – 20,9 km,
- Nr 592 Bartoszyce – Kętrzyn - Giżycko o długości – 17,3 km,
- Nr 594 Kętrzyn – Święta Lipka - Reszel- o długości – 6 km,

oraz drogi powiatowe o łącznej długości 117 km.

Uzupełnieniem dla zapewnienia bezpośredniej obsługi gminy jest 26 dróg gminnych o znaczeniu lokalnym. Stanowią one łącznie 43,163 km. Charakterystykę dróg gminnych przedstawia Mapa 1.

Na terenie gminy Kętrzyn łączna długość dróg wynosi:

- wojewódzkich – 44,2 km,
- powiatowych – 117 km,
- gminnych – 43,163 km, w tym o nawierzchni utwardzonej 7,5 km.

Długość dróg utwardzonych, czyli o nawierzchni bitumicznej bądź brukowej łącznie wynosi 133,7 km, co daje wskaźnik 46,79 km/100km².

Łączna długość dróg w gminie wynosi 204,163 km, natomiast gęstość sieci dróg 71,46 km/100km².

Najbardziej obciążona jest droga regionalna Mrągowo-Kętrzyn. Wynika to z przejmowania przez tę drogę dużego ruchu tranzytowego gospodarczego z północnych gmin województwa warmińsko-mazurskiego w kierunku Mrągowo i Olsztyna. Jest to jedno z najważniejszych połączeń wiążących Olsztyn z owymi terenami.

Załącznik nr 6 przedstawia charakterystykę dróg gminnych.

6.2. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Kętrzyn ludność, inwentarz żywy, oraz przemysł rolno-spożywczy zaopatrywane są, do celów pitnych, w wodę wglębną. Występujące tu warunki hydrogeologiczne są bardzo zróżnicowane. Najkorzystniejsze występują w środkowej części gminy na wschód od Kętrzyna, tam wydajność poszczególnych studni dochodzi do 60m³/h wody. Gorsze warunki istnieją w rejonach południowych, gdzie wydajności studni osiągają 10m³/h wody.

Według danych Geologa Wojewódzkiego, na terenie gminy znajduje się około 100 ujęć wody. Zdecydowanie największe są stacje w Jeżewie i Czernikach, zasilające sieć wodociagową miasta Kętrzyn, zaopatrującą również szereg miejscowości na terenie gminy. Do najważniejszych ujęć zaopatrujących mieszkańców gminy należą poza wyżej wymienionymi należą ujęcia w Biedaszkach, Godzikowie, Karolewie, Łazdojach i Wopławkach. We wsiach zaopatrywanych w wodę z wodociągów mieszka łącznie ponad 7600 mieszkańców. Jednak dane o zużyciu wody sugerują, że faktyczna liczba mieszkańców korzystających z wodociągów jest znacznie mniejsza. Zestawienie ważniejszych ujęć oraz miejscowości z nich zaopatrywanych przedstawia Tabela 15.

Tabela 15. Ważniejsze ujęcia i wodociągi na terenie gminy Kętrzyn.

Stacja	Zaopatrywane miejscowości	Mieszkańcy na terenie gminy
Bałowo	Bałowo, Sałpik	219
Biedaszki	Biedaszki, Biedaszki Małe	572
Czerniki	Czerniki, sieć miasta Kętrzyn	255
Filipówka	Filipówka	102
gm. Węgorzewo	Mazany	173
Godzikowo	Godzikowo, Nakomiady	715
Jankowo	Jankowo	60
Jezewo	Jezewo	69
Jezewo	Sieć miasta Kętrzyn	
Karolewo	Karolewo	611
Koczarki	Koczarki (Langanki)	274
Łazdoje	Łazdoje, Stachowizna, Wilkowo, Pręgowo	741
Martiany	Martiany, Pozarki, Kwiedzina	345
Nowa Różanka	Nowa Różanka	286
Owczarki	Kotkowo	178
Parcz	Parcz	263
Sieć m. Kętrzyn	Marszewo, Gnatowo, Gałwuny, Kaskajmy	446
Sieć m. Kętrzyn	Nowa Wieś Kętrzyńska, Brzeźnica	342
Sieć m. Kętrzyn	Kruszewiec	193
Sieć m. Kętrzyn	St. Różanka	174
Sieć m. Kętrzyn	Muławki	113
Sieć m. Kętrzyn	Trzy Lipy	103
Siemki, gm Reszel	Linkowo	132
Smokowo	Smokowo	440
Wajsznory	Wajsznory	89
Windykajmy	Windykajmy	91
Wopławki	Wopławki	709
Razem		7695

Źródło: UG Kętrzyn

Pozostałe wsie nie posiadają zbiorowych wodociągów, a ludność zaopatruje się w wodę ze studni indywidualnych wierconych lub kopanych.

6.3. Odprowadzenie ścieków, gospodarka odpadami

Na terenie gminy Kętrzyn sieć kanalizacji występuje we wsiach: Karolewo, Kruszewiec, Nakomiady, Wopławki, Smokowo, Biedaszki Małe, o łącznej długości kolektorów około 7 km (wg WUS). W Karolewie, Nakomiadach i Wopławkach oraz w Kruszewcu działają oczyszczalnie ścieków typu Bioblok. Oczyszczalnie te ze względu na przestarzałą technologię nie spełniają obecnych wymogów w zakresie redukcji substancji biogenych.

W pozostałych miejscowościach gminy nie ma uporządkowanej gospodarki ściekowej. Zanieczyszczenia bytowo-gospodarcze odprowadzane są do lokalnych, indywidualnych szczelnych zbiorników, a w przypadku ich braku bezpośrednio do gruntu, co stanowi zagrożenie dla wód gruntowych zwłaszcza płytko zalegających.

Na terenie gminy Kętrzyn funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych w Mażanach, eksploatowane przez spółkę „Sater Kętrzyn” wchodząca w skład holdingu Sater Polska francuskiej grupy SAGED. Składowisko to zlokalizowane jest na powierzchni 17,6 ha z czego na powierzchnię składowania przeznaczono 16 ha. Przyjmuje ono rocznie około 100 tys. ton odpadów. Odpady gromadzone są na wydzielonych kwaterach, izolowanych od podłoża geowłókniną. Przy obecnym tempie gromadzenia odpadów wysypisko wystarczy na 20 - 25 lat. Znakomita większość deponowanych tutaj odpadów pochodzi z centralnej Polski. Natomiast odpady stałe z terenu gminy Kętrzyn wywożone są w większości na nie spełniające wymogów ochrony środowiska wysypisko śmieci znajdujące się w miejscowości Pudwagi (gmina Reszel), co uwarunkowane jest czynnikami ekonomicznymi.

6.4. Elektroenergetyka

Główny punkt zasilający w energię elektryczną odbiorców w obrębie gminy Kętrzyn to stacja 110/15 kV, znajdująca się w m. Kętrzyn w pobliżu drogi do Mragowa. Do rozdzielni 110kV tego GPZ wprowadzone są linie WN:

- linia Kętrzyn – Biskupiec
- linia Kętrzyn – Giżycko
- linia Kętrzyn – Korsze
- linia Kętrzyn – Mragowo 1
- linia Kętrzyn - Mragowo 2

Przez teren gminy Kętrzyn przebiegają następujące, główne linie elektroenergetyczne SN 15 kV: Kętrzyn – Korsze, Reszel, Mragowo, Węgorzewo, Ryn, Drogosze, Barciany, Srokowo.

Linie średniego napięcia na terenie gminy są napowietrzne, tylko nieliczne odcinki na terenach leśnych lub w miejscach skrzyżowań z innymi obiektami są kablowe. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV są słupowe zasilane promieniowo odgałęzieniami napowietrznymi od linii głównych 15 kV.

Najstarsza linia energetyczna o napięciu 0,4 kV została zbudowana w 1961 roku (w 2000 zostanie ona przebudowana). Po 1970 r. większość linii zmodernizowano. Remonty przeprowadzane są sukcesywnie wraz z zapotrzebowaniem na moc i rozbudowę sieci. Nowo budowane linie wykonywane są w technologii przewodów napowietrznych izolowanych typu AsXSn. W gminie Kętrzyn wymieniono około 40% przyłączy napowietrznych. Linie

rozciągają się na słupach żelbetowych lub drewnianych. Większość słupów jest wykonywana jako żelbetowe typu ŻN, BSW i O-E.

Przekroje linii elektroenergetycznych:

- AFL 70 linie przesyłowe GPZ-PZ
- AFL 50 linie główne
- AFL 35 odgałęzienia
- AFL 25 odgałęzienia od stacji transformatorowych o małej mocy (jest ich stosunkowo niewiele)
- AL. 50 tylko w liniach NN jako linie główne.

W układzie normalnym energia elektryczna dostarczana jest do obszaru gminy z GPZ Kętrzyn a także przesyłana jest liniami głównymi do sąsiednich terenów. W sytuacjach awaryjnych możliwe jest zasilanie odbiorców na terenie gminy z GPZ: Korsze, Reszel, Mragowo i Węgorzewo.

Obecnie maksymalne zapotrzebowanie mocy elektrycznej gminy Kętrzyn wynosi około 2,5 MW. Istniejące urządzenia elektroenergetyczne SN zapewniają dostawę w/w mocy oraz właściwe parametry energii elektrycznej. Stan techniczny tych urządzeń jest dobry.

W GPZ Kętrzyn utrzymuje się rezerwa mocy około 10 MW.

W Załączniku nr 5 przedstawiono wykaz stacji transformatorowych w poszczególnych miejscowościach gminy Kętrzyn.

6.5. Gazownictwo i ciepłownictwo

Gazownictwo

Pomimo przebiegu gazociągu zaopatrującego w gaz ziemny miasto Kętrzyn, większość miejscowości gminnych nie jest przyłączona do sieci gazowej poza Wymiarkami, które są zasilane z sieci miejskiej przy ul. Parkowej w Kętrzynie. Miejscowa ludność zaopatrywana jest w gaz płynny propan-butan w butlach, który jest dostarczany im przez prywatnych dostawców. Na terenie gminy istnieje niewiele punktów wymiany butli.

Wzdłuż gazociągu biegnącego przez teren gminy występują obiekty budowlane nadziemne i podziemne, dające możliwości na rozbudowanie sieci gazowej:

- w okolicach miejscowości Łazdoje istnieje stacja redukcyjna I stopnia o przepustowości 1600 m³/h, z której można doprowadzić gaz do Wilkowa, Stachowizny,
- układ zasuw w pobliżu Nowej Wsi Kętrzyńskiej – przeniesienie tu stacji redukcyjnej z ul. Bydgoskiej w Kętrzynie pozwoliłoby na wykonanie rurociągu średniego ciśnienia na wsie: Biedaszki, Trzy Lipy, Smokowo i Muławki.
- układ zasuw w okolicach wsi Wopławki, - stąd istnieje możliwość zasilania w gaz sieciowy: Wopławek i Karolewa.
- układ zasuw przy ul. Sikorskiego w Kętrzynie – ewentualny gazociąg mógłby zasilać Gnatowo i Kępę Kętrzyńską.

Ciepłownictwo

Gospodarka cieplna na terenie gminy opiera się głównie o kotłownie osiedlowe i indywidualne źródła ciepła.

Większość budynków mieszkalnych korzysta z indywidualnych źródeł ciepła opalanych najczęściej węglem. Wszystkie stare budynki wymagają zabiegów termoizolacyjnych i wymiany stolarki okiennej. W nowszej zabudowie ciepło pochodzi z kotłowni domowych opalanych olejem opałowym.

Większe kotłownie lokalne funkcjonują głównie przy osiedlach byłych PGR-ów np. Smokowo, Łazdoje, Wopławki i Biedaszki Małe obsługiwane są przez kotłownie tamtejszych Spółdzielni Mieszkaniowych.

Miejscowość Karolewo zaopatrywana jest częściowo w ciepło przez spółkę „Komec” z Kętrzyna.

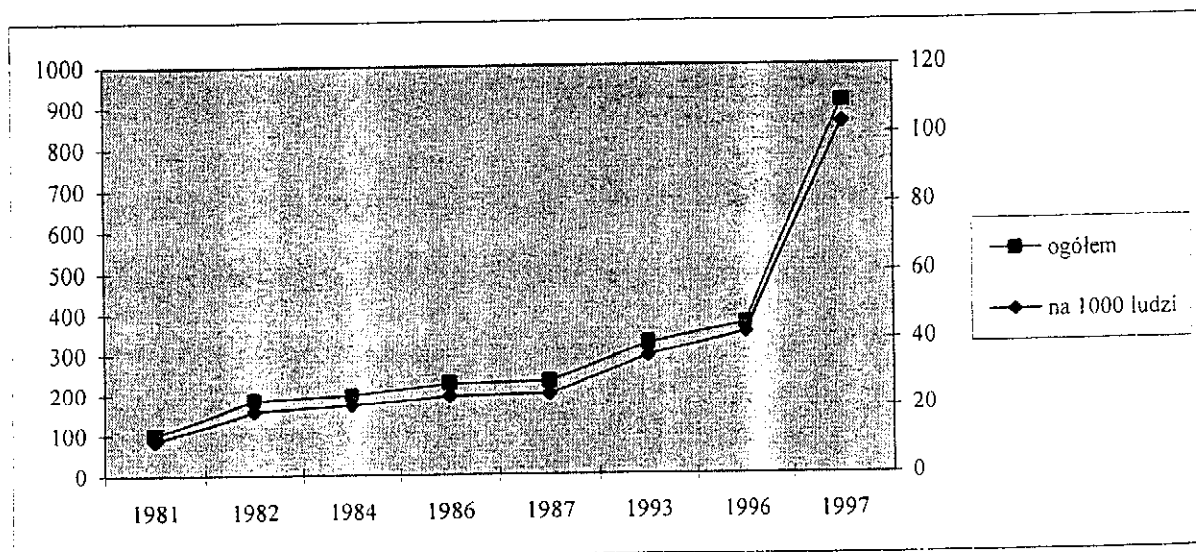
6.6. Telekomunikacja

Pod koniec lat 90-tych nastąpił ogromny postęp w telefonizacji gminy Kętrzyn (Rys. 11). Liczba abonentów wzrosła prawie trzykrotnie, co jest odzwierciedleniem procesu zachodzącego w skali całego kraju.

W gminie Kętrzyn w 1997 r było 912 abonentów ogółem, co daje wskaźnik na 1000 mieszkańców - 103 abonentów. Najlepiej stelefonizowane są miejscowości: Karolewo, Nakomiady, Muławki, Biedaszki, Wilkowo.

W najbliższej perspektywie (2000 r) przewidziane jest założenie przyłączy w Mażanach i Kaskajmach, Łazdojach, Jezewie, Kotkowie, Linkowie, Filipówce, Martianach, Pożarkach, Parczu i Jankowie.

Rys. 11 Stopień telefonizacji gminy Kętrzyn

7. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

7.1 Wody powierzchniowe

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych są:

- źródła punktowe (zrzuty ścieków z kanalizacji)
- źródła rozproszone (ścieki bytowo-gospodarcze z terenów nieskanalizowanych)

- źródła obszarowe (spływy powierzchniowe i podziemne, przede wszystkim z użytków rolnych)

Najważniejszymi źródłami punktowymi są zrzuty z miejskiej oczyszczalni ścieków w Trzech Lipach oraz z cukrowni w Kętrzynie. O ile miejska oczyszczalnia ścieków jest obiektem nowoczesnym, projektowanym na obecnie obowiązujące normy jakości ścieków, o tyle cukrownia nie posiada urządzeń odpowiadających wymaganiom ochrony środowiska. Oba te źródła w znacznym stopniu kształtują jakość wód Gubra poniżej Kętrzyna. Istniejące na terenie gminy lokalne oczyszczalnie typu Bioblok mają ograniczony wpływ na jakość wód powierzchniowych, ze względu na małe ilości zrzucanych ścieków i ich nikły udział w ogólnym obciążeniu odbiorników ładunkiem zanieczyszczeń. Niemniej jednak, są to oczyszczalnie zaprojektowane w czasach, gdy przepisy dotyczące jakości ścieków były znacznie łagodniejsze (m.in. brak wymogu usuwania biogenów) a zatem nie spełniają dzisiejszych norm.

Zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych mogą stanowić istotne zagrożenie dla wód, zwłaszcza, gdy, tak jak w gminie Kętrzyn, znaczna większość mieszkańców korzysta z wodociągów. Na podstawie doświadczeń ze zlewni o zbliżonym charakterze (System WJM, Suwalszczyzna, Pomorze) można szacować udział źródeł rozproszonych w ogólnym ładunku biogenów odprowadzanych do wód w poszczególnych zlewniach cząstkowych na terenie gminy na 20 – 50%.

Najtrudniejsze do oszacowania i ograniczenia są zanieczyszczenia obszarowe. Przedostają się one do wód ze zlewni w wyniku procesów infiltracji, spływu powierzchniowego, erozji wodnej i wietrznej. Wielkość dopływu zanieczyszczeń ze źródeł przestrzennych zależy przede wszystkim od ukształtowania terenu i sposobu zagospodarowania zlewni, intensywności nawożenia użytków rolnych oraz warunków meteorologicznych jak również od rodzaju utworów powierzchniowych budujących zlewnię. Największe zagrożenia zanieczyszczeniami tego rodzaju występują na obszarach żyznych pagórkowatych wysoczyzn, rolniczo użytkowanych (grunty orne). Należy jednak zwrócić uwagę, że również we wschodniej, pojeziernej części gminy, mimo większego udziału gleb słabych i terenów zalesionych, udział zanieczyszczeń obszarowych w kształtowaniu jakości wód może być znaczny a nawet dominujący, ze względu na niewielką gęstość zaludnienia.

Z punktu widzenia ewentualnych działań ochronnych istotne jest to, że ze względu na układ zlewni, jakość wód powierzchniowych, poza Dajną i Jeziorem Guber, kształtowana jest przede wszystkim przez zanieczyszczenia pochodzące z terenu gminy i miasta Kętrzyn.

7.2 Wody podziemne

Wśród potencjalnych źródeł zagrożeń jakości wód podziemnych należy wymienić:

- niewłaściwą gospodarkę ściekową na terenie gminy,
- migracje do podłoża zanieczyszczeń związanych z rolniczym użytkowaniem gruntów (azot) oraz komunikacją
- dzikie wysypiska i składowiska

Ze względu na to, że użytkowe poziomy wodonośne są na terenie gminy bardzo dobrze izolowane warstwami trudno przepuszczalnymi, zagrożenia dla nich są niewielkie. Można natomiast przypuszczać, że poziom zanieczyszczenia wód gruntowych jest znaczny.

7.3 Powietrze, klimat akustyczny

Obszar gminy Kętrzyn należy do terenów, na których zanieczyszczenie powietrza jest bardzo niskie. Głównym lokalnym źródłem emisji zanieczyszczeń jest miasto Kętrzyn, w tym szczególnie kotłownie opalane węglem. Na terenie samej gminy występują jedynie małe źródła (kotłownie osiedlowe, paleniska domowe), opalane głównie węglem oraz mieszanką węglowo-koksową. Ze względu na brak urządzeń odpylających mogą one być uciążliwe dla bezpośredniego otoczenia. Warto zwrócić uwagę, że jak dotąd prawie wcale nie wykorzystuje się na terenie gminy znacznie czystszej paliwa, tj. gazu ziemnego, chociaż przez gminę przebiega magistrala gazowa. Mimo funkcjonowania małej elektrowni wodnej na Gubrze, w nikłym stopniu wykorzystywane są odnawialne źródła energii (biomasa, wiatr, woda), nie zwiększające poziomu CO₂ w atmosferze.

Drugim po ciepłownictwie lokalnym źródłem emisji jest transport. Ruch samochodowy jest jednak dość niewielki i jeżeli ma on jakiś mierzalny wpływ na jakość powietrza, wpływ ten ogranicza prawdopodobnie się do niewielu obszarów sąsiadujących z miastem i drogami wojewódzkimi. Transport drogowy i kolejowy są natomiast największymi źródłami hałasu.

Do niedawna istotnym źródłem uciążliwości zapachowych były duże ферmy trzody chlewnej. Obecnie jednak żadna z nich nie funkcjonuje. Działa natomiast wysypisko w Mażanach. Strefa uciążliwości zapachowej wysypiska w zasadzie nie przekracza 500 metrów i obejmuje tereny prawie pozbawione zabudowy. Uciążliwość dla mieszkańców okolicznych wsi stanowią natomiast liczne ciężkie pojazdy transportujące odpady na wysypisko.

7.4 Fauna, flora, krajobraz

Zachodnia część gminy Kętrzyn ma charakter typowo rolniczy. Najważniejszą ostoją bioróżnorodności są tutaj niewielkie fragmenty lasów, oczka wodne, torfowiska i pasy zadrzewień śródpolnych. W warunkach intensywnej produkcji rolnej są one pod silną presją ze strony człowieka. Kryzys rolnictwa spowodował zahamowanie procesu homogenizacji krajobrazu, jednak w perspektywie należy się liczyć z nasileniem takich zagrożeń.

Cenne przyrodniczo tereny pojeziernie we wschodniej części gminy poddawane są innego rodzaju presji. Są to przede wszystkim zagrożenia związane z zainwestowaniem nowych, atrakcyjnych terenów. Na razie nie można jeszcze mówić o degradacji krajobrazu. Natomiast widoczne są już pewne objawy chaosu przestrzennego i silnej presji inwestorów w okolicach takich wsi jak Kwiedzina, Martiany i Pożarki. Doświadczenie innych gmin pojeziernych uczy, że jeżeli rozwój przestrzenny tych okolic, związany z rekreacją indywidualną, nie zostanie poddany skutecznej kontroli, w perspektywie można się liczyć z poważnymi szkodami w krajobrazie. Mniejsze znaczenie mają jak na razie zagrożenia wynikające z penetracji cennych przyrodniczo obszarów przez turystów.

8. GOSPODARCZE PODSTAWY FUNKCJONOWANIA GMINY

8.1. Rolnictwo

Warunki przyrodnicze rejonu Kętrzyna, jeśli idzie o produkcję rolniczą, należą do dobrych a nawet bardzo dobrych. Nie są one jednakowe na całym obszarze w związku z czym produkcja roślinna jest zróżnicowana.

Klimat sprzyja szczególnie produkcji pasz. Stosunkowo wysokie jak na warunki polskie są tu opady (około 600 mm rocznie). Główne nasilenie przypada na miesiąc lipiec i sierpień a więc na okres żniw, co przeszkadza w zbiorach i stanowi pewne utrudnienie w uprawie tej grupy roślin. Duża względna wilgotność powietrza (około 80%) natomiast sprzyja produkcji głównie zielonek oraz okopowych pastewnych.

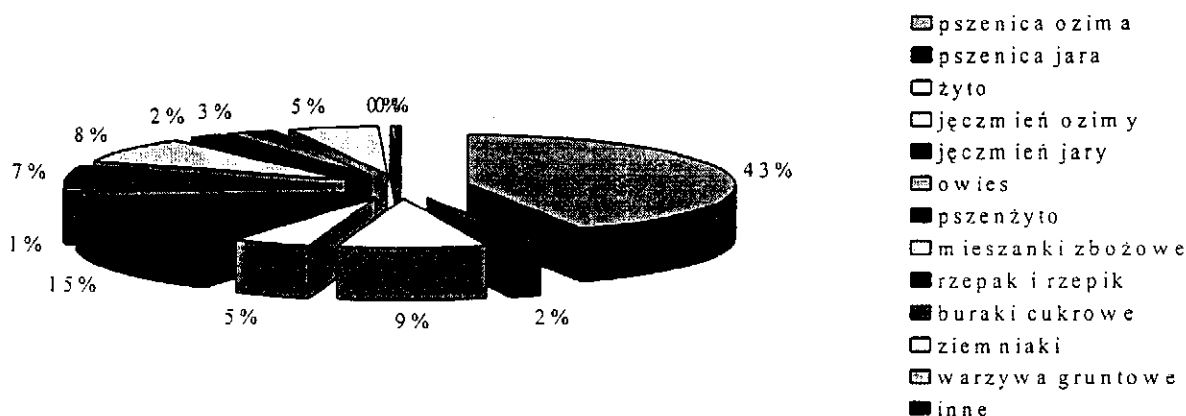
Jak wspomniano wcześniej cechami ujemnymi tutejszego klimatu są: krótki okres wegetacji (około 190 dni), niedobór ciepła, dość częste susze wiosenne i niedobór wilgotności w lecie, oraz późne przymrozki wiosną, a wczesne jesienią. Te ostatnie są często powodem wypadania ozimin a w szczególności rzepaku.

Wskaźnik bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obejmującej ocenę jakości gleb, agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych, wynosi dla gminy 77,7 pkt. Na tak wysoki wskaźnik bonitacji wpływ ma wysoka jakość gleb z których około 60% znajduje się w III klasie.

Szczególnie korzystne warunki do uprawy mają rośliny towarowe, takie jak: pszenica, rzepak, burak cukrowy, a z roślin pastewnych – jęczmień, bobik, kukurydza na kiszonkę i motylkowe drobnonasienne.

Poniższy wykres obrazuje strukturę zasiewów na terenie gminy Kętrzyn.

Rys. 12 Struktura zasiewów w indywidualnych gospodarstwach rolnych

W gospodarstwach rolnych na terenie gminy Kętrzyn dominują rośliny zbożowe zajmując 85% powierzchni zasiewów wobec 77% w byłym województwie olsztyńskim.

Uprawą dominującą na tym terenie jest przede wszystkim pszenica ozima (stanowi ona 40,8% og. pow. zasiewów) i jęczmień jary (13,79%) w mniejszym zaś stopniu występuje pszenica jara (1,92%) i owies (0,89%). Ziemniaki stanowią 4,93% powierzchni zasianej wobec 5,33% w tym sektorze w województwie.

Rośliny przemysłowe na obszarze gminy zajmują około 5% zasianej powierzchni wobec 7,3% w województwie.

Warzywa gruntowe stanowią niewiele powyżej 0,5% upraw w ogólnej powierzchni zasiewów gminy.

Porównanie struktury zasiewów z warunkami glebowymi wskazuje na prawidłowe wykorzystanie możliwości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Pszenicę ozimą uprawia się głównie w rejonie Biedaszek, Biedaszek Małych a w okolicach Smokowa, Grabna, Muławek również pszenicę jarą. Rzepak i rzepik na większą skalę uprawiany jest koło Godzikowa, Poganówka, Langanek, natomiast buraki cukrowe – w pobliżu Windykajm, Sławkowa, Brzeźnicy i Nowej Wsi Kętrzyńskiej.

Ze względu na wilgotny klimat i dużą powierzchnię użytków zielonych ok. 30% ogólnej powierzchni użytków rolnych, gmina Kętrzyn posiada doskonałe warunki dla rozwoju hodowli. Głównym kierunkiem produkcji zwierzęcej zarówno w sektorze prywatnym jak i uspołecznionym jest trzoda, natomiast kierunkiem uzupełniającym bydło opasowe i mleczne. Na tereni gminy dość dobrze rozwinięte było owczarstwo, ale ekonomika produkcji i brak rynku zbytu doprowadziła do upadku tej hodowli.

Hodowla trzody chlewnej dominuje w północnych i północno-wschodnich rejonach gminy – Czerniki, Gnatowo, Bałtrucie, Działki, Marszewo, Stara Różanka, natomiast hodowlą bydła zajmują się rolnicy głównie na południowych i południowo-zachodnich obszarach gminy (Nakomiady, Pożarki, Kwiedzina, Pręgowo, Wajsznory, Windykajmy), a także w rejonie Mażan, Parcza, Nowej Różanki, Banaszek i Jeżewa.

Załącznik nr 7 przedstawia zestawienie zbiorcze wg spisu rolnego.

W strukturze własności gruntów rolnych gminy Kętrzyn zdecydowanie dominują grunty po będące we władaniu AWRSP, które w 1999 r stanowiły około 62% ogółu użytków rolnych (11 611 ha). Grunty te są w ogromnej większości uprawiane przez dzierżawców i w zasadzie nie uległy rozdrobnieniu w wyniku przemian własnościowych. Dzierżawcami są głównie osoby prawne, dysponujące środkami umożliwiającymi odtworzenie produkcji wielkotowarowej. Przykładami gospodarstw, powstałych w ostatnich latach jako spółki polskie z udziałem kapitału zagranicznego mogą być gospodarstwa w Nakomiadach i w Łazdojach.

Rolnictwo indywidualne odgrywa znacznie mniejszą rolę. Wg spisu rolnego z 1996 r grunty gospodarstw indywidualnych zajmowały 6360 ha, co przy łącznej liczbie gospodarstw wynoszącej 667 daje średnią powierzchnię gospodarstwa 9.5 ha. Jednak spośród objętych spisem gospodarstw prawie połowę (307) stanowiły działki rolne, poniżej 1 ha, których średnia powierzchnia wynosiła 0.4 ha a udział w ogólnej powierzchni gruntów rolników indywidualnych - 2%. Takie działki mogą stanowić jedynie uzupełniające, i to skromne, źródło utrzymania.

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Kętrzyn”

W obecnych warunkach również gospodarstwa do 15 ha nie gwarantują zabezpieczenia godziwego bytu rodzinom rolników. W tej kategorii mieści się dalszych 231 z 667 gospodarstw (34%). Ich przeciętna powierzchnia wynosi 7 ha a udział w ogólnej powierzchni gospodarstw indywidualnych - 26%.

Gospodarstw powyżej 15 ha, dających w warunkach koniunktury możliwość zapewnienia rodzinie bytu na znośnych warunkach, było 129 (19%). Ich przeciętna powierzchnia to 35 ha, przy czym prawie 80% gospodarstw tej kategorii mieściło się w przedziale 15 - 30 ha. Ogółem gospodarstwa powyżej 15 ha zajmowały 4577 ha tj. 72% powierzchni gruntów rolników indywidualnych.

Tabela 16 przedstawia strukturę obszarową indywidualnych gospodarstw rolnych (wg spisu rolnego z 1996r).

Tabela 16. Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych

Grupy obszarowe użytków rolnych	Udział grupy w liczbie gospodarstw (l. ind. gosp.)		Udział grupy w powierzchni użytków rolnych (pow. ind. gosp.)	
	l. bezwzględne	(%)	l. bezwzględne	(%)
Powierzchnia (ha)				
< 1	307	46	128	2
1-2	61	9,15	101	1,6
2-3	30	4,5	78	1,2
3-5	24	3,6	98	1,5
5-7	15	2,25	101	1,6
7-10	31	4,65	306	4,8
10-15	70	10,5	971	15,3
15-20	45	6,75	832	13,1
20-30	56	8,4	1395	21,9
30-50	12	1,8	474	7,5
50-100	12	1,8	914	14,4
100-200	2	0,3	233	3,7
200-300	1	0,15	252	3,9
300-500	1	0,15	477	7,5
500-1000	-	-	-	-
< 1000	-	-	-	-
Razem	667	100	6360	100

Źródło: Spis rolny 1996

8.2. Leśnictwo

Tereny leśne na terenie gminy Kętrzyn zajmują obszar około 5 500 ha, co stanowi ponad 21% ogólnej powierzchni i stawia tę gminę w rzędzie mało lesistych. Większość lasów należy do państwa i zarządzane jest przez Nadleśnictwo Srokowo.

Lasy omawianego terenu są nierównomiernie rozmieszczone i znacznie rozproszone. Kompleksy leśne należą do rzędu małych i średnich. Największy, Gierłoż (3700 ha) położony jest w części wschodniej i północno-wschodniej. Bardzo licznie występują tu kompleksy

drobne poniżej 100 ha. Zachodnia i północno-zachodnia część gminy jest bezleśna z bardzo nielicznymi, drobnymi kompleksami, obejmującymi do kilkunastu hektarów.

Struktura przestrzenno-wiekowa lasów gminy nie jest korzystna. Występuje tu niedobór drzewostanów starszych a nadmiar młodych.

8.3. Przemysł, budownictwo, gospodarka magazynowa

Potencjał gminy Kętrzyn w tych dziedzinach jest nieduży. Poza kilkoma średnimi zakładami w Biedaszkach Małych i Karolewie (maszyny rolnicze, produkcja pasz) przemysł reprezentowany jest przez około 30 drobnych firm, zajmujących się m.in. przetwórstwem spożywczym i produkcją mebli, elementów drewnianych, materiałów budowlanych, wyrobów z tworzyw sztucznych. Potencjał produkcyjny skupia się przede wszystkim w miejscowościach w pobliżu Kętrzyna.

Budownictwo reprezentuje kilkanaście małych firm. Są to wyłącznie zakłady osób fizycznych, świadczące głównie usługi budownictwa ogólnego na rynku lokalnym. Również te firmy mieszczą się głównie w sąsiedztwie Kętrzyna (Biedaszki Małe, Smokowo, Karolewo, Wopławki).

Na terenie gminy działało w 1998 r 15 hurtowni, m.in. w Biedaszkach, Kruszewcu, Karolewie, Nowej Wsi, i Wajsznorach. Są to nieduże i średniej wielkości obiekty, w większości prowadzone w formie zakładów osób fizycznych.

8.4. Turystyka

Okolice Kętrzyna są ubogie w jeziora i lasy. Te nieliczne znajdują się przeważnie w południowych i południowo-wschodnich krańcach gminy.

Poza walorami przyrodniczymi gminą Kętrzyn posiada dość liczne atrakcje kulturowe. Należą do nich przede wszystkim zespoły dworskie i pałacowe, między innymi w Nakomiadach, Wopławkach, Gierłozy, Banaszkach, Parczu, Muławkach, Kaskajmach i Borkach. Większość z nich jest w nikłym stopniu wykorzystywana jako atrakcje turystyczne ze względu na słabą promocję i często zły stan. Obiekty sakralne - kościoły w Nakomiadach i Czernikach - również mają pewną wartość jako atrakcje.

Niewątpliwie największą i najlepiej wykorzystywaną obecnie atrakcją turystyczną gminy jest kompleks bunkrów „Wilczy Szaniec” w Gierłozy - dawna kwatera główna Hitlera. Jest to jedna z nielicznych na Mazurach dobrze urządzonych i zorganizowanych atrakcji kulturowych.

Inne obiekty ciekawe z punktu widzenia turysty to m.in. muzeum regionalne w Owczarni, lotnisko w Wilamowie i wiatrak w Starej Różance.

Przez teren gminy przebiegają szlak turystyczny o znaczeniu regionalnym: Lidzbark Warmiński – Reszel – Święta Lipka – Kętrzyn – Giżycko. W ostatnich latach szybko rośnie liczba lokalnych, oznakowanych szlaków pieszych i rowerowych, szczególnie we wschodniej części gminy.

Turystyczna baza noclegowa jest niewielka - wg WUS dysponowała ona w 1998 r 125 miejscami, w tym 55 całorocznymi. W rzeczywistości miejsc tych jest prawdopodobnie nieco więcej. Na bazę noclegową składają się hotel przy Wilczym Szańcu w Gierłozy, ośrodek Instytutu Lotnictwa w Gierłozy oraz ośrodek wypoczynkowy w Martianach Częściowo letniskowy charakter mają niektóre wsie na wschodzie gminy, w tym Martiany i Kwiedzina. Choć kilka gospodarstw (m.in. Martiany) świadczy usługi agroturystyczne, nie były one w 1998 r zrzeszone w żadnym ze stowarzyszeń czy izb agroturystycznych.

8.5. Struktura władania gruntami

Według Wydziału Geodezji i Kartografii Urzędu Powiatowego w Kętrzynie, struktura władania gruntami na terenie gminy Kętrzyn w 1999 roku przedstawiała się następująco:

Tabela nr 17

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna		Użytki rolne	
		Pow. Ogólna	%	Pow. ogólna	%
1.	Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	14 786	51,75	11 611	62,06
2.	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	5 792	20,27	220	1,19
3.	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	257	0,90	157	0,88
4.	Grunty komunalne	432	1,51	87	0,47
5.	Grunty gmin i zw. międzyregionalnych przekazanych w użytkowanie wieczyste	10	0,035	7	0,04
6.	Grunty osób fizycznych	6 869	24,04	6 299	33,69
7.	Inni użytkownicy	355	1,24	306	1,67
9.	Razem powierzchnia ewidencyjna	28 501		18 687	
10.	Powierzchnia wyrównawcza	72	0,25		
8.	Powierzchnia geodezyjna w tym:	28 573	100	18710	100

Jak wynika z powyższego zestawienia zdecydowanie największy udział we władaniu gruntami ma Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa.

9. UWARUNKOWANIA PRAWNE

9.1. Obszary chronionego krajobrazu

W myśl rozporządzenia Nr 53 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 16 czerwca 1998 roku „w sprawie systemów obszarów chronionych, wyznaczania obszarów chronionego krajobrazu oraz zasad gospodarowania na tych terenach”, obszary chronionego krajobrazu dzieli się na cztery kategorie:

1. o ochronie rezerwatowej, które tworzą istniejące i projektowane rezerваты przyrody i użytki ekologiczne,
2. o intensywnej ochronie, które stanowią parki krajobrazowe, istniejące i projektowane,
3. o wzmożonej ochronie, które tworzą tereny o wysokich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych posiadające istotne znaczenie dla trwałości skutków przyrodniczych:
  - otuliny parków krajobrazowych istniejących i projektowanych,
  - obszary chronionego krajobrazu
4. o umiarkowanej ochronie, które tworzą położone poza obszarami wymienionymi w pkt. 1-3 tereny mało odporne na degradację oraz tereny o istotnym znaczeniu dla racjonalnego kształtowania stosunków wodnych
  - tereny całkowitych zlewni jezior i wód podziemnych bez izolacji,
  - tereny źródliskowe i wododziałowe.

Zgodnie ze wspomnianym Rozporządzeniem wydanym przez byłego Wojewodę Olsztyńskiego w obrębie obszaru chronionego krajobrazu:

a) zakazuje się:

- lokalizacji ferm bezściółkowych,
- lokalizacji obiektów przemysłowych wytwarzających ścieki zawierające niebezpieczne zanieczyszczenia (z grupy D i E),
- lokalizacji inwestycji związanych z hodowlą zwierząt o obsadzie większej niż 100 DJP (Duże Jednostki Przeliczeniowe),
- budowy wodociągów zbiorczych bez jednoczesnej budowy kanalizacji sanitarnej i urządzeń oczyszczających ścieki,
- stosowania zabiegów agrolotniczych z użyciem pestycydów, nawozów mineralnych itp. W gospodarce rolnej i leśnej z wyjątkiem prowadzenia akcji ratowniczych i ochronnych po uzgodnieniu z Wojewodą Olsztyńskim,
- w strefie bezpośredniej ochrony jezior rozumianej jako teren bezpośredniego spływu powierzchniowego wód (nie mniejszej niż 100 m od linii brzegu) oraz w strefie ochronnej cieków wodnych (w pasie minimum 50 m z każdej strony) zakazuje się lokalizowania:
  - ~ pól namiotowych i campingowych nie mających zorganizowanej i uregulowanej formalno- prawnie infrastruktury gospodarki wodno - ściekowej i odpadami stałymi poza strefą ochronną jak wyżej,
  - ~ ogrodów działkowych, ogrodnictwa i innych użytków rolniczych związanych z intensywną uprawą roślin,
  - ~ wodopojów, okólników, koszarowania zwierząt i ich wypasu w odległości mniejszej niż 30 m. od linii brzegowej oraz w liczbie większej niż 1,5 DJP/ha,
  - ~ kopalni surowców mineralnych,
  - ~ obiektów budowlanych,

oraz:

- ~ składowania, magazynowania i utylizacji odpadów grożących skażeniem wód, środków chemicznych, w tym środków ochrony roślin i nawozów, a także opakowań po tych środkach
- ~ mycia pojazdów mechanicznych, zakładania baz transportowych i parkingów,

- ~ użytkowania gruntów w sposób powodujący erozję gleby,
- ~ przyrodniczego wykorzystania ścieków, gnojowicy i odpadów,
- ~ intensywnego nawożenia nawozami organicznymi i mineralnymi,
- ~ zakładania cmentarzy i mogiłników lub rozbudowywania istniejących,
- ~ transportu rurociągiem substancji chemicznych grożących skażeniem wód,
- ~ niszczenia naturalnej linii brzegowej wód i roślinności przybrzeżnej
- w strefie pośredniej jezior zakazuje się lokalizowania:
  - ~ szkodliwych dla środowiska lub mogących pogorszyć stan środowiska obiektów przemysłowych i rzemieślniczych, wytwarzających ścieki lub odpady przemysłowe,
  - ~ ferm przemysłowej hodowli zwierząt powyżej 100 DJP,
  - ~ składowisk odpadów stałych i płynnych

b) nakazuje się:

- na obszarach stref źródłiskowych i wododziałowych oraz na pozostałych obszarach:
  - ~ uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego i w studiach uwarunkowań oraz kierunkach zagospodarowania przestrzennego potrzeby powiększenia zalesień i zadrzewień śródpolnych gruntów ornych rolniczo słabych (o niskiej urodzajności), rolniczych nieużytków i na terenach o dynamicznej rzeźbie
  - ~ stosowanie w trakcie robót melioracyjnych zasad określonych w instrukcji „Warunki techniczne prowadzenia robót z zakresu melioracji i gospodarki wodnej na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych PIOŚ W-wa 1988 r.
  - ~ wyznaczania stref źródłiskowych i wododziałowych w planach zagospodarowania przestrzennego jako terenów ochrony zasobów z preferencją do budowy zbiorników małej retencji,

Ponad to na obszarach objętych wzmoczoną i umiarkowaną ochroną środowiska zaleca się:

- zachowanie wysokiej estetyki i harmonii z krajobrazem, nowo powstających i modernizowanych obiektów budowlanych,
- zachowanie przestrzennej ciągłości i drożności przyrodniczej tzw. korytarzy ekologicznych przez nie tworzenie barier antropogenicznych (np. wały ziemne przegradzające doliny),
- wybudowanie efektywnych zabezpieczeń w istniejących obiektach przemysłowych, hodowlanych i turystyczno-rekreacyjnych, w celu skutecznej ochrony środowiska.

Na terenie gminy Ketrzyn wyznaczono obszary chronionego krajobrazu. Objęte nią są: wschodnia część gminy oraz doliny rzek Guber i Dajna.

9.2. Strefy ochronne jezior i rzek

Rozporządzenie Wojewody Olsztyńskiego Nr 53 z dnia 16 czerwca 1998 roku zarządziło wprowadzenie stref ochronnych wokół wszystkich rzek i jezior znajdujących się w obrębie obszarów chronionego krajobrazu, które mówi, że na terenach zlewni śródlądowych wód powierzchniowych stanowiących obszary o wzmoczonej i umiarkowanej ochronie tworzy się strefy:

- ochrony cieków wodnych w pasie o szerokości 50 m z każdej strony od linii brzegu,
- ochrony bezpośredniej jezior o szerokości nie mniejszej niż 100 m od linii brzegu,
- ochrony pośredniej jezior oddalonych od linii jeziora więcej niż 100 m w pasie o szerokości określonej w załączniku nr 2 do niniejszego rozporządzenia

Strefy ochronne obowiązują na terenie gminy we wschodniej jej części, w której znajdują się większe jeziora gminy: Mój, Siercze, Tuchel, Kwiedzińskie i Forsznit ...GUBER oraz wzdłuż rzek Guber i Dajny. Nie zostały one jednak wrysowane w obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

9.3. Użytki ekologiczne

Rozporządzeniem Nr 1/95 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 13.02.1995r. (Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 7 poz. 86) oraz Nr 213 z dnia 7.10.1993 r. (Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego nr 30 poz. 347) ustanowiono na terenie gminy Kętrzyn następujące użytki ekologiczne dla zachowania unikalnych typów środowisk i różnorodności genetycznej:

- Jezioro Guber – obszar o pow. 228,07 ha
- Rozlewisko Wopławki – obszar o pow. 65,91 ha

9.4. Pomniki przyrody

Na terenie gminy Kętrzyn występuje 18 pomników przyrody z tego 2 ustanowione przed 1977 r na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1949 r o ochronie przyrody. W czasie istnienia województwa olsztyńskiego objęto tą ochroną dalszych 16 obiektów, głównie dębów i lip.

9.5. Strefy wokół obiektów chronionych lub uciążliwych dla środowiska

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 5 listopada 1991 r. w sprawie zasad ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody (Dz.U. Nr 116, poz. 504), wszystkie ujęcia wody służące do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę pitną i do potrzeb domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych powinny mieć ustanowione strefy ochrony pośredniej. Dla terenów ochrony pośredniej rozporządzenie wymienia 16 możliwych zakazów w ich użytkowaniu.

Wg informacji otrzymanych z Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej, na terenie gminy Kętrzyn wszystkie ujęcia posiadają strefy ochrony bezpośredniej.

Dla wysypiska w Mażanach i dla ferm zwierzęcych jako dla obiektów uciążliwych dla środowiska, stref uciążliwości nie wyznaczono.

9.6. Lasy ochronne

Lasy ochronne tworzone są na podstawie Ustawy o lasach z 28 września 1991 roku, w drodze decyzji Ministra Ochrony Środowiska - w odniesieniu do lasów państwowych, lub decyzji starosty - w odniesieniu do pozostałych lasów. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę na bardziej ekstensywnych i przyjaznych dla środowiska zasadach, zgodnie z którymi, między innymi preferowane są naturalne odnowienia lasu, ograniczona jest regulacja stosunków wodnych, struktura gatunkowa kształtowana jest zgodnie z warunkami siedliskowymi, ograniczone do minimum jest stosowanie zrębów zupełnych i ograniczony może być dostęp dla ludności.

Na obszarze gminy Kętrzyn w kierunku północnym i północnego wschodu od Kwiedziny oraz na północ od Pożarek i w okolicach Gierłozy rozciągają się lasy masowego wypoczynku. W obrębie lasów gminy Kętrzyn występują też lasy glebochronne zlokalizowane w kierunku wschodnim od jeziora Mój oraz na południe od jeziora Siercze.

9.7. Obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach

Na terenie gminy znajduje prawie 1300 obiektów, które figurują w ewidencji zabytków i jako takie podlegają ochronie z mocy ustawy. Wykaz tych obiektów, sporządzony na podstawie danych Państwowej Służby Ochrony Zabytków przedstawiono w Załącznikach 1A (obiekty budowlane), 1B (parki) i 1C (cmentarze).

W wykazie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na mocy Ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach z dnia 15 lutego 1962 roku, wymieniono z terenu gminy Kętrzyn 50 obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków tego województwa. (ich spis i krótką charakterystykę przedstawiono w punkcie 3.2.).

9.8. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Niedawna nowelizacja Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym przedłużyła okres obowiązywania istniejących miejscowych planów, powstałych przed 1994 r o dwa lata. Obowiązujący plan gminy Kętrzyn jest jednym z najważniejszych uwarunkowań prawnych rozwoju przestrzennego, między innymi dlatego, że ewentualne zmiany wprowadzane w przyszłych planach, ograniczające zasięg terenów przeznaczonych do zainwestowania, musiałyby się wiązać z wypłacaniem odszkodowań właścicielom tych terenów przez gminę.

10. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY

Podstawowym uwarunkowaniem zewnętrznym rozwoju przestrzennego gminy będzie sytuacja społeczno-ekonomiczna kraju i związane z tym możliwości prowadzenia przez rząd aktywnej polityki rolnej, zmierzającej do wspierania działań rolników indywidualnych, zwłaszcza w zakresie modernizacji i intensyfikacji produkcji rolnej oraz zmniejszaniu bezrobocia obszarów wiejskich.

ZAŁĄCZNIKI:

- 1.A. Wykaz obiektów budowlanych znajdujących się w ewidencji zabytków
- 1.B. Wykaz zabytkowych parków dworskich i pałacowych
- 1.C. Wykaz zabytkowych cmentarzy
- 1.D. Wykaz stanowisk archeologicznych
2. Mapa rozmieszczenia ludności
3. Mapa aktywności budowlanej
4. Mapa rozmieszczenia podmiotów gospodarczych
5. Wykaz stacji transformatorowych
6. Wykaz dróg gminnych
7. Zestawienie zbiorcze wyników spisu rolnego 1996 r

Załącznik nr 1A

Wykaz obiektów budowlanych znajdujących się w ewidencji zabytków

Bałtrucie

- dom nr 1, murowany, 1920-1930 r., wł. PGR Wopławki
- dom nr 2, murowany, 1920-1930 r., wł. PGR Wopławki
- dom nr 3, murowany, 1920-1930 r., wł. PGR Wopławki
- piwnica wolnostojąca, murowana, 1920-1930 r., wł. PGR Wopławki

Banaszki

- dawny dwór, murowany, poł. XIX w., wł. PGR Garbno A-1623

Biedaszki

- szkoła mur., l. 20-te XX w., wł. UG Kętrzyn
- dom dróżnika PKP, mur. pocz. XX w., wł. PKP Kętrzyn
- budynek gospodarczy przy domu dróżnika PKP, mur. /drew., pocz. XX w.
- dom nr 1, mur. 1920-1930 r., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 2, mur. 1920-1930 r., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 3, mur. 1920-1930 r., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 4, mur. 1910-1920 r., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 6, poczta., mur., k. XIX w., wł. UPT Kętrzyn
- kamienica nr 8., mur. 1920-1930 r., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 9, mur. 1910-1920 r., wł. prywatna
- budynek gospodarczy w zagrodzie nr 9, mur/drew. 1910-1920, wł. prywatna
- dom nr 10, mur. 1910-1920 r., wł. UG Kętrzyn
- chlew-stodoła w zagrodzie nr 10, mur/drew. l. 20-te XX w., wł. UG Kętrzyn
- fragment bramy wjazdowej do zagrody nr 12, mur. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 14, mur. 1910-1920 r., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 17, mur. koniec XIX w., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 16 sklep, mur. l. 20-te XX w., wł. UG Kętrzyn

Biedaszki Małe

- dawny dwór (przebudowany), mur. k. XIX w., wł. UG Kętrzyn
- dawny czworak w zespole dworskim, mur. k. XIX w., wł. UG Kętrzyn
- kamienica w zespole dworskim (przebudowana), mur. l. 20-te XX w., wł. UG Kętrzyn
- dawny czworak z częścią gospod. w zespole dworskim, mur. k. XIX w., wł. UG Kętrzyn
- budynek gospod. w zespole dworskim, mur. k. XIX w., wł. UG Kętrzyn
- stajnia z wozownią w zespole dworskim, mur. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn
- dawny czworak (dom nr 3) w zespole dworskim, mur. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn
- dawny dwojak (dom nr 4) w zespole dworskim, mur. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn
- dawne czworaki (dom nr 4) w zespole dworskim, mur. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn
- dawny dwojak (dom nr 5) w zespole dworskim, mur. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn

Bociany

- ruiny obory w zagrodzie, mur. 1910-1920 r., wł. UG Kętrzyn

Borki

- obora II w zespole dworskim, mur. poł. XIX w., wł. UG Kętrzyn
- obora I w zespole dworskim, mur. poł. XIX w., wł. UG Kętrzyn
- wozownia w zespole dworskim, mur. poł. XIX w., wł. UG Kętrzyn
- dwór, mur. poł. XIX w., wł. prywatna A-1631

- dawny dwór (dom nr 1) mur. poł. XIX w., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 2, mur. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn
- dom nr 4, mur. pocz. XX w., wł. prywatna
- obora w zagrodzie nr 6, mur-drew. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn
- dawna szkoła (dom nr 6), mur. pocz. XX w., wł. UG Kętrzyn

Brzeźnica

- dom nr 1, mur. pocz. XX w. wł. prywatna
- dom nr 3, mur. pocz. XX w. wł. prywatna
- chlew w zagrodzie nr 3, drew. 1920-1930r. wł. prywatna
- obora w zagrodzie nr 3, mur. pocz. XX w. wł. prywatna
- stodoła w zagrodzie nr 3, drew. 1920-1930r. wł. prywatna

Cegielnia

- dawny dwór, pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- obora w zespole folw., mur. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- stodoła w zespole folw., mur. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dawny czworak (ob. domu nr 1) w zespole fole., mur. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dawny czworak (ob. domu nr 2) w zespole folw., mur. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- budynek gospodarczy przy domu nr 2 w zespole, mur. 1920-1930r. wł. U G Kętrzyn

Czarnocin

- obora w zespole folw., mur. pocz. XX w. wł. PGR Parcz

Czerniki

- kościół filialny p.w. św. Jana Ewangelisty, mur. k. XIX w. A-787
- szkoła (dom nr 32), mur. XX w.
- szkoła (dom nr 42), mur. pocz. XX w.
- dawna kuźnia (ob. remizy), mur. 1920-1930r. wł. U G Kętrzyn
- remiza straż. pożarna, mur. XX w.
- zabudowa gosp. rygl. XX w.
- zabudowa gospo. rygl. XX w.
- dom nr 1, mur. 1920-1930r. wł. prywatna
- dom nr 2, mur. pocz. XX w. wł. prywatna
- dom nr 3, mur. XX w. wł. prywatna
- budynek gospodar. w zagrodzie nr 3, mur. 1920-1930r. wł. prywatna
- chlew w zagrodzie nr 3, mur. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 4, mur. pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 5 mur. XX w. przebudowany wł. p.
- dom nr 6/2, 6/3, 6/4, mur. k. XIX w.
- zabudowanie gospod. Domu nr 6/4, rygl. XX w.
- dom nr 7, mur. 1920-1930r. wł. p.
- budynek gospod. przy domu nr 7, mur. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 9/3, mur. XX w. biblioteka wł. p.
- dom nr 10, mur. 1910-1920r. wł. p.
- dom nr 11, mur. 1910-1920r. wł. p.
- dom nr 12, mur. 1920-1930r. wł. U G Kętrzyn
- budynek gosp. w zagrodzie nr 12, mur. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 13, mur. 1910-1920r. wł. p.
- stodoła w zagrodzie nr 13, drew. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 14, mur. 1920-1930r. wł. p. /UG Kętrzyn
- obora w zagrodzie nr 14, mur. 1920-1930r. wł. U G Kętrzyn
- stodoła w zagrodzie nr 14, mur /drew. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 15, mur. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 16, mur. 1920-1930r. wł. p.
- budynek gospodarczy z magazynem w zagrodzie nr 16, mur. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 17, mur. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 18, mur. 1920-1930r. wł. p.
- budynek gospodarczy w zagrodzie nr 18, mur. 1920-1930r. wł. p.

- budynek gospod. W zagrodzie nr 5., mur/ drewn. 1920-1930r. wł.p.
- stajnia w zagrodzie nr 5., mur. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 7., mur 1920-1930r. wł. p.
- obora w zagrodzie nr 7., mur/ drewn. 1920-1930r. wł. p.
- stodoła w zagrodzie nr 7., drewn. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 12., mur. 1920-1930r. wł. p.
- budynek gospodarczy w zagrodzie nr 12 „mur/drewn.,1920-1930r. wł. p.
- dom nr 14., mur. 1920-1930r. wł. p.
- budynek gosp. w zagrodzie nr 14.,mur/drewn.,1920-1930r. wł. p.
- kuźnia w zagrodzie nr 14., mur. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 16.,mur.1920-1930r. wł. p.
- budynek gosp.w zagrodzie., nr 16.,mur/drewn. 1920-1930r.wł.p.
- dom nr 18.,mur. 1920-1930r. wł. p.
- chlew w zagrodzie nr 18., mur /drewn. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 20., mur. 1920-1930r. wł. p.
- chlew w zagrodzie nr 20 „mur /drewn. 1920-1930r. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 20., drewn. 1920-1930r. wł. p.
- dom nr 22., mur 1920-1930r. wł. p.

Galwuny

- szkoła „mur. pocz. XX w.
- magazyn d. cegielni „mur. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dawny czworak 1 „mur. 1878r. wł. PGR Kaskajny
- dawny czworak 2 (przebud.) „mur. pocz. XX w. wł. PGR Kaskajny
- obora., mur. k. XIX w. wł. PGR Kaskajny
- dom nr 2., mur. k. XIX w. wł. p.
- obora w zagr. nr 2 „mur. k. XIX w. wł. p.
- dom nr 4.,mur. k. XIX w. wł. p.
- dom nr 5., mur k. XIX w. wł. p.
- dom nr 7., mur. k. XIX w. wł. p.
- dom nr 9 ., mur .k. XIX w. wł. p.
- dom nr 10., mur. k. XIX w. wł. p.
- chlew w zagr. nr 10., mur /rygl.l. 30-te XX w. wł. p.
- obora w zagr. nr 10., mur. l. 30-te XX w. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 10., mur 1937r. wł.p.
- dom nr 11., mur.k. XIXw. wł.p.
- dom nr 12., mur.k. XIXw. wł.p.
- dom nr 13., mur k. XIXw. wł.p
- bud. Gosp. w zagr. nr 13., mur. k. XIX w. wł. p.
- dom nr 14., mur .k. XIX w. wł. p.
- dom nr 14/2., mur. k. XIX w. wł. p.
- dom nr 15., mur k. XIX w. wł. p.
- obora w zagrodzie nr 15., mur .k. XIX w. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 15., mur. k. XIX w. wł. p.
- dawna szkoła (dom nr 16) „mur. k. XI X w. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 16., mur /drewn. L. 30-te XX w. wł. p.
- dom nr 17., mur pocz. XX w. wł. p
- chlew w zagrodzie nr 17., mur. pocz. XX w. wł. p.

Gierłoż

- pałac „mur. poł. XIX w. wł. Instytut Lotnictwa W-wa
- leśniczówka., mur. pocz. XX w. wł. nad. Srokowo
- stodoła w zesp .leśniczówki., drewn. Pocz. XX w. wł. nad. Srokowo
- dom „mur. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dawny czworak - ob. domu., mur. pocz. XX w. wł. nad. .Srokowo
- wiadukt kolejowy „mur. pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- plansza- plan kwatery wojennej A Hitlera (z legendą) wł. U G Kętrzyn
- plan b. Wojennej, kwatery Hitlera-plansza 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- schron przeciw lotniczy ogólnego użytku „ Wilczego Szańca” żel-bet., 1940-44r wł. U G Kętrzyn
- ruiny obiektu I dowództwa marynarki w „WSZ” „ mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny obiektu przedst. wojsk. lot. „W S Z” „mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn

- ruiny 2 obiektu przedst. marynarki wojennej „W S Z” „mur. 1940-44r.wł.UG Kętrzyn
- ruiny obiekty przedst. Min. Spraw Wewnętrznych w „W S Z” „mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- budynek 2 w komp. „W S Z” „żel-bet. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny komina wentyl. „W S Z”. Mur. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny kina 1 „W S Z” „mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny kina 2 „W S Z” „mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- garaż „W S Z” „żel-bet. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- bunkier łączności „W S Z” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- bunkier ustupowy „W S Z” „mur. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny przepompowni wody „W S Z” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra szefa prasy „W S” „żel-bet,1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny schronu S S „W S” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny stacji paliw „W S” „mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny dworca kolejowego „W S” „mur. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny d. Kurhaus., domu zdrojowego /na terenie „W S” „mur. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra sztabu ochrony kwatery Hitlera., żel-bet. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra 1 sztabu Wermachtu „W S” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra 2 sztabu Wermachtu „W S” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra 3 sztabu Wermachtu „W S” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra łączności „WS” „żel-bet 1940-44r. wł. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- bunkier ochronny kwatery „W S” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- obiekt F. Toda- głównego budowniczego „W S” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny nowej herbaciarni „W S” „mur. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny 2 „W S” „mur. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- basen p.-pożarowy „W S” „mur. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra Bormana „W S” „żel-bet., 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- bunkier Hitlera „W S” „żel-bet. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny stanowiska p.-lot. „WS” „żel-bet,1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny sauny „WS” „mur 1940-44r. wł. UG Kętrzyn
- schron p.-lotniczy Bormana., żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- magazyn żywności., mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- budynek stenografów „W S” „mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny poczty R SD „W S” „mur. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- schron dla gości kwatery „W S” „żel-bet. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- budynek adiunktów Hitlera „W S” „żel- bet 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- obiekt służby bezpie. 1 „W S” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra konferencyjnego (miejsce zamachu) „W S” 1940-44r wł. U G Kętrzyn
- ruiny budy służby bezpieczeństwa „WS” „mur. 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- obiekt gwardii przyhocznej SS „WS” (obiekt restauracji i hotelu) „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra Jodla „WS” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkra Goeringa „WS” „żel-bet ,1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny schronu Goeringa „WS” „żel-bet, 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny starej herbaciarni „WS” „mur 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny bunkru Keitla „WS” „żel-bet 1940-44r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny adinitontury Wermachtu „W S” „żel-bet 1940-44r. wł. U G Kętrzyn

Gnatowo

- dom (dawny czworak)w zesp. folw. „mur. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- chlew w zesp. folw. „mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- stodoła-obora w zesp. folw. „mur /drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 2 „mur. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 3. Mur. 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 3. Mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 5 z częś. gosp. „mur /drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 6 z cz. gos. mur/ drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 7 z częś. gosp. mur /drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 8z częś. gosp. mur /drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 9 z częś. gosp. mur/ drew 1920-30r. wł. p.
- dom nr 10 „mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 11,z częś.gosp. mur/ drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 12 z częś. gosp. mur/ drew. 1920-30r. wł. p.

- dom nr 18.,mur 1920-30r. wł. p.

Godzikowo

- dwór., mur 1876r. wł. PGR Nakomiady
- dwojak w zespole folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Nakomiady
- obora w zespole folw. ,mur 1920-30r. wł. PGR Nakomiady
- dawna kuźnia ,mur 1920-30r. wł. PGR Nakomiady
- stodoła w zesp. folw. drew. Pocz. XX w. wł. PGR Nakomiady
- dom nr 2 mur 1920-30r. wł. PGR Nakomiady
- dom nr 3 (dawny czworak) ,mur 1920-30r. wł. PGR Nakomiady

Góry

- dom nr 1 ,mur pocz. XX w. wł. PGR Wopławki
- obora 1 w zesp. folw. ,mur k. XIX w. wł. PGR Wopławki
- obora 2 w zesp. folw. ,mur .k. XIX w. wł. PGR Wopławki
- stodoła 1 w zesp. folw. mur. k. XIX w. wł. PGR Wopławki
- stodoła 2 w zesp. folw. ,drew. Pocz. XX w. wł. PGR Wopławki

Grabno

- dawny dwór , mur 1882r.,wł. PGR Grabno A-4221
- dawna służbówka w zesp. dworskim., mur 1910-20r. wł. PGR Grabno
- dwojak w zesp. dwor. ,mur 1910-20r. wł. PGR Grabno
- dawny czworak w zesp. dwor. ,mur 1910-20r. wł. PGR Grabno
- dawna obora (ob. chlewni) w zesp. dwor. Mur 1910-20r. wł. PGR Grabno
- stajnia w zesp. dwor. ,mur 1910-20r. wł. PGR grabno
- spichlerz., mur pocz. XXw. wł PGR Grabno
- piwnica wolnostojąca w zesp. dwor. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Grabno
- dom nr 1.,mur 1920-30r. wł. PGR Grabno
- dom nr 2 ,mur 1910-20r. wł. PGR Grabno
- chlew w zagr. nr 2., mur 1910-20r. wł. PGR Grabno
- obora w zagr. nr 2., mur 1910-20r. wł. PGR Grabno
- stodoła w zagr. nr 2., drew. 1910-20r. wł. PGR Grabno
- dawny dwojak (dom nr 3) ,mur 1920-30r. wł. PGR Grabno
- dom nr 5, z częś. Gosp. w zesp. dwor. ,mur 1910-20r. wł PGR Grabno
- zespół dworski., mur. k. XIX w. PGR Grabno

Gromki

- dom mieszk/ gosp /bez nn /.,mur pocz. XX w. wł. p.
- dawna obora (dom m/ g nr1) mur. pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 2., mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- dom mieszk /gosp. nr 4., mur poł. XIX w. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 4 drew. L. 30-te XX w. wł. p.
- dom nr 5 ,mur /drew. L. 30-teXX w. Wł. p.
- obora w zagr. nr 5., mur l. 30-te XX w. wł. p.
- dom nr 6(przebudowany),, mur. k. XIX w. wł. p.

Henrykowo

- dom d. dwojak w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Łozdoje
- obora 1 w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Łozdoje
- obora 2 w zesp. folw. ,mur pocz, XX w. wł. PGR Łozdoje
- stodoła wolnostojąca, mur/ drew pocz XX w. wł.PGR Łozdoje

Jankowo

- d. czworaki (ob. domu nr 2) mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- d. dwojaki (ob.domu nr 4) mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- d. czworaki (ob. domu nr 6) mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- d. czworaki (ob. domu nr 8) mur pocz. XXw. wł. PGR Parcz
- chlew w zesp folw. ,mur pocz. XX w. wł. P. GR Parcz
- obora w zesp. folw ,mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- stodoła w zesp. folw.mur pocz.XX w. wł. PGR Parcz

Jeżewo

- dom miesz./gosp. (bez nr) ,mur. k. XIX w. wł. p.
- dom mieszk/ gosp.(bez nr) mur .pocz. . XX w. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 1 drewn. Pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 2 ,mur 1879r. wł. p.
- dom miesz /gosp. nr 3, mur/drewn. Pocz. XX w. wł. p.
- d stodoła (dom m/g nr3), mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 4 „mur k XIX w. wł. p.
- chlew w zagr. nr 4., mur. k. XIX w. wł. p.
- obora w zagr. nr 4.,mur .k. XIX w. wł. p
- dom miesz /gosp. nr 5.,mur k. XIX w. wł. p.
- bud .gosp. w zagr. nr 5.,mur k. XIX w. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 5.,drewn.k. XIX w. wł. p.
- dom miesz/gosp. nr 6 „mur k. XIX w. wł. p.
- dom nr 7., mur pocz. XX w. wł. p
- obora w zagr. nr 7., mur l. 30-te XX w. wł. p.
- dom miesz/ gosp. nr 8., mur/ rygl. K. XIX w. wł. p.
- dom nr 9., mur l. 20-te XX w. wł. p.
- dom miesz /gosp. nr 10., mur k. XIX w. wł. p.
- dom nr 11., mur l. 20-te XX w. wł. p
- bud. gosp. w zagr .nr 11 mur /drewn. 1927r. wł. p.
- dom nr 12 „mur pocz. XX w. wł. p.
- chlew w zagr. nr 12., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 13., mur/ drewn. L. 20-te XX w. wł. p.
- dom miesz /gosp nr 14., drewn pocz. XX w. wł. p.
- dom miesz/gosp.nr15.,drewn 1910-20r. wł. p
- dom nr 16 drewn 1910-20r. wł. U G Kętrzyn

Jurki

- d dwór /dom nr 1/ ., mur 1909r wł. p
- fragment bramy wjazdowej., mur 1909r. wł. p
- d. waga w zesp. folw. .,mur 1909r. wł. p.
- budynek gosp. w zesp. folw., mur 1909r. wł. p.
- obora 1 w zesp. folw. ,mur 1909r. wł. p
- obora 2 w zesp. folw. ., mur 1909r. wł. p.
- stajnia w zesp folw ., mur 1909r. wł. p.
- stodoła 1 w zesp. folw. ,drewn. 1909r. wł. p
- stodoła 2 w zesp. folw. drewn. 1909r. wł. p.
- stodoła 3 w zesp.folw. drewn. 1909r. wł. p
- stodoła 4 w zesp. folw. drewn. 1909r. wł. p.
- silos w zesp folw. ,mur 1909r. wł.p
- dom nr 2 z częścią gosp. .,mur 1909r. wł. p.
- dom nr 3 z częś. gosp. ,mur 1909r. wł. p
- dom nr 4 z częś. gosp., mur 1909r. wł. p
- chlew w zagr. nr 4., mur 1909r. wł. p
- d. budynek gosp. (dom nr5) „mur 1909r. wł. p

Karolewo

- kościół filialny p.w. Św. Stanisława Kostki., mur l ćw. XX w. A-2977
- d .plebania (dom nr 19) ,mur. k. XIX w. wł. ZSR Karolewo
- budy. internatu 1 w zesp. szkoły rolnej ., mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- budy intr. 2 w zesp szkoły rolnej., mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- bud. dydaktyczny 1 w zesp .szkoł rol. ,mur k XIX w. wł. ZSR Karolewo
- bud.dyda. 2 w zesp. szkoły rol. ,mur .k. XIX w. wł. ZSR Karolewo
- bud. dyda. 3 w zesp szkoły rol. ,mur k. XIX w. wł. ZSR Karolewo
- bud. dyda. 4 w zesp szkoły rol. ,mur k. XIX w. wł. ZSR Karolewo
- bud. dyda. 5 w zesp szkoły rol. ,mur k. XIX w. wł.ZSR Karolewo
- stołówka w zesp. szkoły ,mur k. XIX w. wł. ZSR Karolewo
- garaż 1 w zesp. .szk. mur/drewn. pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- garaż 2 w zesp. szk. mur/ drewn. Pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- obora 1 w zesp. szk. mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo

- obora 2 w zesp. szk. mur. pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- poczta (dom nr26) ,mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- wieża ciśnień ,mur 1-ćw. XX w. A-2978
- dom przy wieży ciśnień ,mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 2 ,mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr1 w zesp szk. ,mur k. XIX w. wł. ZSR Karolewo
- kamienica nr 2., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 3 ., mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 6 ., mur 1909r. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 11., mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 15., mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 15a ., mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 16 ., mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 18., mur pocz. XX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 20., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 22 .,mur pocz XX w. wł. ZSR Karolewo
- kamienica nr 24 ., mur pocz. XX w. wł. UG Kętrzyn
- dom nr 29 ., mur k. XIX w. wł. ZSR Karolewo
- dom nr 29a ,mur k. XIX w. wł. ZSR Karolewo

Kaskajmy

- kuźnia w zesp. dwor. ,mur 1889r. wł. PGR Kaskajny
- stodoła 2 w zesp. d wor. drew 1919r. wł. PGR Kaskajny
- stodoła 1 w zesp. dwor. drew. 1905r. wł. PGR Kaskajny
- d. dwór., mur 1858r. wł. PGR Kaskajny A- 2575
- czworak 1 w zesp. dwor. ,mur 1880r. wł. PGR Kaskajny

Katkajmy

- dom nr 2 ., mur 1844r. wł. p.
- chlew w zagr.nr 2 .,mur k. XIXw. wł. p.
- obora w zagr.nr 2., mur/drew. K. XIXw. wł.p.
- obora 2 w zagr. nr 2., mur k. XIXw. wł. p.

Koczarki

- d. kuźnia w zesp. dwor. ,mur 1924r. wł. PGR Koczarki
- chlewnia w zesp. dwor., mur 1924r. wł. PGR Koczarki
- d. dwór ,mur 1909r. wł. PGR Koczarki
- stajnie w zesp. dwor. ,mur 1924r. wł. PGR Koczarki
- d. wozownia w zesp. dwor. , mur 1924r. wł. PGR Koczarki
- spichlerz w zesp. dwor., mur 1924r. wł. PGR Koczarki
- dom nr 10 .,mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 14., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 16., mur 1927r. wł. p.
- d. czworak (dom nr 32) ,mur 1910-20r. wł. PGR Koczarki
- dom nr 34.,mur 1910-20r. wł. PGR Koczarki
- dom nr 8., mur 1920-30r. wł. p.

Kotkowo

- dworek ,mur 1898r. wł. PGR Kotkowo A-4220
- dom w zesp. folw. ,mur 1920-30r. wł. PGR Kotkowo
- dom w zesp. folw. mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- budynek gosp. przy czworakach, mur pocz.XXw. wł. PGR Kotkowo
- obora 1 w zesp. folw. ,mur 1898r. wł. PGR Kotkowo
- obora 2 w zesp. folw., mur 1898r. wł. PGR Kotkowo
- stodoła w zesp. folw. ,drew pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- spichlerz w zesp. folw. ,mur 1898r. wł. PGR Kotkowo
- dom dróżnika, mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- bud. gosp. przy domu dróżnika ,mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- bud. gosp. przy domu dróż. ,mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- bud. gosp. przy domu dróż., mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze

- bud. gosp. przy domu dróż., mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- wiadukt kolejowy ,mur k. XIX w. wł. PKP Korsze
- stacja transformatorowa w zesp. folw. ,mur 1920-30r. wł. PGR Kotkowo
- dom nr 1 ,mur pocz. XXw. wł. PGR Kotkowo
- d. dwojak ob. domu nr 2 ,mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- dom nr 3 ., mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- dom nr 4., mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- d. czworak, ob. domu nr 7 ., mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- d. czworak, ob. domu nr 8., mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo

Kruszewiec

- szkoła ., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- bud. magazynu ., mur 1920-30r. wł. UG Kętrzyn
- bud biura w zesp . mag. ,mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 1 ., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 3 ., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 5., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. przy domu nr 5., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 8 ., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 9 ., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 10 ., mur 1927r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 11., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 12 ., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 14 ., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 15., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 16 ., mur 1927r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 17., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 19., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 22., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 28., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 30., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 32., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn

Kwiedzina

- chlew w zesp. dwors. ,mur k, XIX w. wł. U G Kętrzyn
- obora 1 w zesp. dwor. ,mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- obora 2 w zesp. dwor. ,mur. k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- stodoła w zesp. dwor. ,drew. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- d. kuźnia w zesp. dwor. ,mur .k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- chlewnia w zesp. dwor. ,mur . k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- d. stróżówka w zesp. dwor. ,mur 1906r. wł. U G Kętrzyn
- bud . gosp. w zesp dwor., mur k XIX w. wł. U G Kętrzyn
- d. dom dróżnika ,mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 2 , rygl pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 4., mur .k. XIX w. wł. p
- bud. gosp. w zagr. nr 4 ., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 10., mur k. XIX w. wł. p.
- dom nr 12., mur k. XIX w. wł. p.
- dom nr 14., mur k. XIX w. wł. p
- dom nr 16., mur k. XIX w. wł. p.
- dom nr 18., mur. k. XIX w. wł. p.
- dom nr 20 ., mur k. XIX w. wł. p.

Langanki

- obora w zagr. bez nr (opuszczona),, mur 1920-30r. wł. p.
- stodoła w zagr. bez nr (opuszczona),,drew. 1920-30r. wł.p.
- dom nr 1 ., mur 192-30r. wł. U G Kętrzyn
- chlew w zagr. 1 ., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 2 z cz. Gosp. mur /drew. 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 2. Mur /drew 1920-30r. wł. p.
- dom nr 3., mur 1920-30r. wł. p.

- chlew 1 w zagr. nr 3 ., mur 1920-30r. wł. p.
- chlew 2 w zagr. nr 3. mur 1920-30r. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 3 drewn. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 4., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- stajnia w zagr. nr 4 ., mur pocz. XX w. wł. p
- obora w zagr. nr 4., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 5 (d. czworak) ,mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 6., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 6 ., drewn. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 7 , mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 8 ,mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 8 (d. czworak) ,mur 1920-30r. wł. p.
- chlew w zagr nr 8 ,mur. 1920-30r. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 8 ,drewn. ok. 1930r. wł. p.
- dom nr 10 ,mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 10 , mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 11, mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 12 z częś. gosp. mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 13 ., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 14., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 16., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 18., mur 1920-30r. wł. PGR Nakomiady
- dom nr 20., drewn. pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 20 mur /drewn. pocz. XX w. wł. p.
- obora w zesp. zagr. ,mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 22 ., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 22 ,drewn. 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr nr 22 ,mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 24 , mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 24 ,mur /drewn. 1920-30r. wł. p.

Linkowo

- d. dwór ,mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- fragment ogrodzenia w zesp. dwor. ,mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- d. spichlerz z częś. Gosp. ob. domu nr 12, mur 1861r. wł. p.
- d. kuźnia w zesp. dwor. ,mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dworzec kolejowy ,mur pocz. XX w. wł. PKP. Korsze
- bud. gosp. w zesp. dworca kolejowego., mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- dom dróżnika ,mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- d. bud. Towarzyst. Przyrodniczego dla nauczycieli ., mur 1909r. wł. p.
- bud. gosp. w zesp. daw. Towarz. Przyro. ,mur 1909r. wł. p.
- bud. gosp. w zesp. daw. Towarz. Przyro. ,mur 1909r. wł. p.
- szkoła , mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. przy szkole ,mur /drewn. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 1 ., mur 1920-30r. wł. p.
- d. czworak, ob. domu nr 2, mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zesp. czworaka nr 2., mur /drewn. pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 3 ., mur 1920-30r. wł. p.
- d. czwo. ob. domu nr 4. mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zesp d. czwor. nr 4 ,mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 5., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 7 ,mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 9., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 11., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 2., mur/ drewn. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 13., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 13., mur/ drewn. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 14 ., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 14., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 16., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 17 .,mur 1920-30r. wł. p.

- stodoła w zagr. nr 17., drewn. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 18., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 20., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 21., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 21., mur 1920-30r. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 21., drewn. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 22., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 22., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 24., mur 1920-30r. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 24., drewn. 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 25., mur/ drewn. 1920-30r. wł. p.

Łazdoje

- dwór., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje A-4222
- d. dwojak 1 w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- bud. gosp. w zesp. dwojaków., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- d. dwojak 2 w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- d. dwojak 3 w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- d. czworak w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- bud. gosp. z częś. Mieszk., mur k. XIX w. wł. PGR Łazdoje
- bud. gosp. w zesp. folw. mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- bud. gosp. w zesp. folw., mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- chlewnia 1 w zesp. folw., mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- chle.2 w zesp. folw. mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- obora 1 w zesp. folw, mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- obora 2 w zesp. folw, mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- obora 3 w zesp. folw. mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- magazyn-spichlerz w zesp. folw., mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- stodoła 1 w zesp. folw., mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- stodoła 2 w zesp. folw., drewn. 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- dom nr 2 (d. Dwojak) w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- dom nr 3 w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- dom nr 4 w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. PGR Łazdoje
- bud. gosp. w zagr nr 4, mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- dom nr 5., mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- dom nr 6., mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- dom nr 7., mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje
- dom nr 8., mur 1920-30r. wł. PGR Łazdoje

Marszewo

- dworek mur 1923r. wł. U G Kętrzyn
- obora w zesp. folw, mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 3 (d. czworak) ,mur 1910-20r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 3 .mur 1910-20r. wł. p.

Martiany

- d. dwór, mur 1866r. wł. PGR Martiany
- obora /stajnia w zesp. dwor., mur 1898r. wł. PGR Martiany
- obora w zesp. dwor. mur 1898r. wł. PGR Martiany
- stodoła w zesp. dwor. drewn. pocz. XX w. wł. PGR Martiany
- d. zajazd., mur 1881r. wł. p.
- d. karczma (dom nr 17) ,mur 1881r. wł. p.
- dom nr 1., mur k. XIX w. wł. PGR Martiany
- bud. gosp. w zagr. nr 1., mur. k. XIX w. wł. PGR Martiany
- obora w zagr. nr 1, mur pocz. XX w. wł. PGR Martiany
- d. czworak (dom nr 6) ,mur 1910-20r. wł. PGR Martiany
- dom nr 9., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 11, mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 15, drewn. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn

Mażany

- d. rządcówka w zesp.folw., mur pocz. XX w. wł. p.
- d. czworaki w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. p.
- chlew w zesp folw, mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz.
- chlew 1 w zesp. folw.mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- chlew 2 w zesp folw. mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- obora w zesp.folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- stodoła w zesp. folw. drew. 1920-30r. wł. PGR Parcz
- stodoła w zesp folw. rygl pocz XXw. wł. UG Kętrzyn
- d. kuźnia w zesp. folw. mur pocz. XX w. wł. p.
- d. kuźnia w zesp. folw. mur. pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- dom nr 1., mur 1910-20r. wł. p.
- stodoła w zagr. nr1,drew/mur. 1910-20r. wł. p.
- dom nr 2., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 3., mur pocz. XX w. wł. p.
- stod. w zagr nr3 ,drew l 30-te XX w. wł. p.
- dom nr 9 z część. gosp., mur/ drew pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 19 z część. gosp. mur/ drew. pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 21 z część. gosp. mur/ drew. pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 25z część. gosp. mur/ drew. pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 27 z część. gosp. mur /drew. pocz. XX w. wł. p.
- d. dwór ,mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz

Muławecki Dwór

- dworek ,mur 1884r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 1 ,mur 1920-30r. wł. Agencja W R SP

Muławki

- dwór nr 12, mur XIX w. wł. p. A-2979
- bud gosp. w zesp. folw. ,mur 1884r. wł. U G Kętrzyn
- obora 1 w zesp. folw, mur 1884r. wł. U G Kętrzyn
- obora 2 w zesp. folw. ,mur 1884r. wł. U G Kętrzyn
- spichlerz w zesp. folw. ,mur 1884r. wł. U G Kętrzyn
- stodoła w zesp. folw. ,drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- szkoła ,mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. przy szk. ,mur/ drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 1 ,mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 2 ., mur 1920-30r. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 2., drew 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 2 ., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 3. , mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 5., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 7., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 7., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 8., mur pocz. XX w. wł. p.
- zabud. Gosp. domu nr 8., mur/ rygl k. XIX w. wł. p.
- b. gosp. w zagr. nr 8., rygl. poł. XIX w. wł. p.
- stod. w zagr. nr 8., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 9., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 9., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 9., drew. 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 11., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 13 (dawna szkoł.) mur. k. XIX w. wł. p.
- stod. w zagr. nr 13 ,mur /drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 16 ., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 18., mur1920-30r. wł. p.
- bud. w zagr. nr 18., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 20 ., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 21., mur k. XIX w. . wł. U G Kętrzyn
- dom nr 21., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 23., mur 1910-20r. wł. p.

- bud. gosp. w zagr. nr 23., mur 1910-20r. wł. p.
- obora w zagr. nr 23, mur 1910-20r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 23., dREW. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 25., mur 1926r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 25., mur 1926r. wł. p.
- obora w zagr. nr 25., mur 1926r. wł. p.
- stod. w zagr nr 25., dREW 1926r. wł. p.

Nakomiady

- kościół para. Rzym-kat. p. w .św. Józefa., mur XV-XVI w.
- d. pałac., mur 2 -poł. XIX w. wł. PGR Nakomiady
- bud. gosp. w zesp. pałacowym., mur pocz. XX w. wł. PGR Nakomiady
- bud. gosp. w zesp. pałacowym., mur pocz. XX w. wł. PGR Nakomiady
- obora w zesp. pałacowym., mur pocz., XX w. PGR Nakomiady
- magazyn pasz., mur pocz. XX w. PGR Nakomiady
- d.dom (ob. świetlicy PGR) ., mur 1910-20r. wł. PGR Nakomiady
- kamienica (bibliot.), mur 1910-20r. PGR Nakomiady
- d. czwor. (dom nr 3) ,mur pocz. XX w. wł. PGR Nako.
- d. czwor. (dom nr 3A) mur pocz. XX w. wł. PGR Nako.
- d. czwor. (dom nr 4) mur. pocz. XX w. wł. PGR Nako.
- dom nr 11., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 12 A., mur 1910-20r. wł. PGR Nako.
- dom nr 13., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 14., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 18 ., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 22., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 23., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 25., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 35., mur 1910-20r. wł. nad. Srokowo
- dom nr 40., mur pocz. XX w. wł. PGR Nako.
- dom nr 37., mur 1910-20r. wł. p.
- obora 1 w zagr. nr 40. Mur pocz. XX w. wł. PGR Nako.
- obora 2 w zagr. nr 40., mur pocz. XX w. wł. PGR Nako.
- dom nr 47., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 49., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 51(poczta) ., mur 1910-20r. wł. UPT Kętrzyn
- dom nr 52., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 53., mur 1910-20r. wł. p.

Nowa Różanka

- szkoła., mur l. 30-te XX w. wł. ZE AS Kętrzyn
- poczta., mur 1927r. wł. Skarb Państwa
- bud. gosp. przy pocz. ,mur 1927r. wł. SP
- dom nr 1. Z czę. Gosp. (d. obora) mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 2., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 2., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 5(daw. nr 5), mur .k. XIX w. wł. p. A-2981
- dom nr 5., mur 1926r. wł. p.
- obora 1 w zagr. nr 5., mur pocz. XX w. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 5., mur pocz. XX w. wł. p.
- stod. w zagr. nr 5., dREW. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 8., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. nr 8., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 11., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 11,mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 12., mur /dREW. pocz. XX w. wł. p.
- obora w zagr. nr 12., mur pocz. XX w. wł. p.
- wozownia w zagr. nr 12., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 13 ., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 13., mur 1920-30r. wł. p.

- dom nr 8 A(przedszkole), mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 9 (d. dworek),mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 10., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 10., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 11., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 11., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 12., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 12A., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 13., mur pocz. XX w. wł. p.
- obora w zagr. nr 13., mur pocz. XX w. wł. p.
- stod. w zagr. nr 13., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 14 (d. czworak), mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 14., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 14., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 15., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 15., mur pocz. XX w. wł. p.
- d. kuźnia w zagr. nr 15., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 16., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 17., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 19., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 19., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 21., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 23., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 24., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 25., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 26., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 26., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 27., mur pocz. XX w. wł. p.
- obora w zagr. nr 27., mur /drew. pocz. XX w. wł. p.
- stod. w zagr. nr 27., drew. 1920-30r. wł. p.;
- dom nr 28., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 28., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 30., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 32., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 34., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 36., mur pocz. XX w. wł. p.
- stodoła /obora w zagr. nr 38., mur pocz. XX w. wł. p.

Nowa Wieś Mała

- dom nr 1 (d. czworak),mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- b.gosp w zagr. nr 1, mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- chlew w zagr. nr 1., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- piwnica wolnostojąca w zagr. nr 1, mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 2, mur 1910-20r. wł. p.
- obora w zagr. nr 2 mur/drew.1920-30r. wł. p.
- stodoła w zagr. nr 2 drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 3., mur pocz. XX w. wł. SP
- bud. gosp. w zagr. nr 3 ,mur pocz. XX w. wł. SP
- obora w zagr. nr 3, mur pocz. XX w. wł. SP
- stodoła w zagr. nr 3. drew. pocz. XX w. wł. SP
- stodoła w zagr. nr 3 ,mur pocz. XX w. wł. SP

Nowy Mikielnik

- dom (d. czworak),mur pocz. XX w. wł. PGR Garbno
- obora 1 w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. PGR Gar.
- stod. w zesp. folw. drew. 1920-30r. wł. PGR Gar.
- obora 2 w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Gar.

Nowy Młyn

- dom z częś. gosp. przy dwor. PKP mur. pocz. XX w. wł. PKP Kętrzyn
- dworzec PKP., mur k. XIX w. wł. PKP Kętrzyn

- dom nr 14., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 14., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 15., mur 1920-30r. wł. p.
- zabu. Gosp. w zagr. nr 15., mur k. XIX w. wł. p.
- chlew w zagr. nr 15., mur /drew. 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 15., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 15., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 15/1-2.,mur 3ów. XIX w. wł. p.
- dom nr 16., mur 1910-20r. wł. p.
- chlew w zagr. nr 16., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 17., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 17., mur k. XIX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 18., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 20., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 20., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 22., mur l. 30-te XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 22., mur l. 30-te XX w. wł. p.
- dom nr 24., mur k. XIX w. wł. p.
- dom nr 24., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 26.,mur pocz. XX w. wł. p.
- stod. w zagr. nr 26., drew. pocz. XX w. wł. p.
- piwnica w zagr. nr 26., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 29., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 30., mur poł. XIX w. wł. p.
- chałupka nr 30, d. 17., drew. XIX w. wł. p. A-809
- dom nr 31., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 31., mur 1920-30r. wł. p.
- ruiny obory w zagr. nr 31., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 31., drew 1920-30r. wł. p.
- dom nr 32., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 32 ,mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 34., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 34., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 38., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 38., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 40., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 40., mur 1920-30r. wł. p.
- piwnica w zagr. nr 40., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 42., mur /drew poł. XIX w. wł. p.
- dom nr 48., mur 1920-30r. wł. Skarb P.
- bud. gosp. w zagr. nr 48., mur 1920-30r. wł. SP
- dom nr 50., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 50., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 50., drew 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 50., mur 1920-30r. wł. p.

Nowa Wieś Kętrzyńska

- dom zarządcy w zesp. folw. mur pocz. XX w. wł. p.
- obora w zesp. folw. mur pocz. XX w. wł. p.
- stod.1 w zesp. folw. ,drew 1920-30r. wł. p.
- stajnia w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. p.
- stod. 2 w zesp. folw. drew 1920-30r. wł. p.
- dom nr 2., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 2., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 3., mur 1871r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 3., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 4., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 5., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 6., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 7., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 8., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn

- spichlerz, elewator., mur pocz. XX w. wł. PGR Smokowo

Olchowo

- dom nr 1(d. rządówka),mur 1862r. wł. PGR Kaskajmy
- obora przy domu nr 1., mur k. XIX w. wł. PGR Kas.

Osewo

- obora w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. UG Kętrzyn

Ostry Róg

- d. dwór., mur k. XIX w. wł. PGR Ostry Róg
- dom (d. czworak), mur pocz. XX w. wł. PGR Ostry Róg
- obora., mur 1920-30r. wł. PGR O. R.

Owczarki

- d. dwojak ., mur 1920-30r. wł. PGR Kotkowo
- stacja transformatorowa ., mur 1920-30r. wł. PGR Kot.
- obora 1 w zesp. folw. ., mur 1920-30r. PGR Kot.
- obora 2 w zesp. folw. ,mur 1920-30r. PGR Kot.
- chlewnia w zesp. folw. ,mur 1920-30r. wł. PGR Kot.
- dom nr 1 z częś. gosp. ,mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 2., mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- chlew w zagr. nr 2., mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 4 z częś. gosp., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 8 z cz. go. ., mur . pocz. XX w. wł. p.

Parcz

- pałac mur. w XIX w.
- dom zarządcy., mur XIX w.
- zabud, gosp. ,mur k. XIX w.
- zabud. gosp. mur. k. XIX w.
- bud. gosp. ob. d. domu zarządcy., mur k. XIX w. wł. PGR Parcz
- obora w zesp. folw., mur k. XIX w. PGR Parcz
- dworzec PKP ., mur pocz. XX w. PKP Korsze
- d. kuźnia w zesp. folw., mur k. XIX w. wł. PGR Parcz
- zespół dworca PKP./, mur pocz. XX w. wł. PKPKorsze
- bud. gosp. w zesp. dwor. PKP., mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- bud. gosp. w zesp. dwor. PKP. ,mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- kamienica w zesp. dwor. PKP. ,mur pocz. XX w. wł. PKP Korsze
- magazyn w zesp. dwor. PKP. ,mur pocz. XX w. wł. PKP. Korsze
- dom (sklep) ,mur pocz. XX w. U G Kętrzyn
- bud. gosp. przy domu (sklepie), mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 3., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 5., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- obora w zagr. nr 5., mur pocz. XX w. PGR Parcz
- dom nr 9., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 10., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 11., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 12.,(d. czworak), mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 13., mur pocz. XX w. wł. PGR Parcz
- dom nr 14., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 15., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 17 (d.dwojak), mur 1920-30r. wł. PGR Parcz

Poganowo

- most nad strumykiem przy zagrodzie., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- ruiny zagr. ,mur /popadło w ruinę w latach 70-tych XX w. wł. U G Kętrzyn
- ruiny domu., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- ruiny chlewa w zagr. ., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- ruiny obory w zagr. ., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn

Porębek

- d. dwojak ., mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- d. czworak w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- bud. gosp. w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo
- stajnia w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Kotkowo

Pozarki

- szkoła ., mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- dom leś. ., mur pocz. XX w. wł. nad. Srokowo
- bud. gosp. w zagr. leś. ,mur pocz. XX w. wł. nad. Srokowo
- dom nr 12., mur 1910-20r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 12., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 12., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 14., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 14., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 15., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 16., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 16., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 18 .,mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 18., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 18. , drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 19., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 19., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- chlew w zagr. nr 19., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 21., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 21., drew 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 21., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 23., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 23., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 23. ,mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 23., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 25., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 27., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 27., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 27.,mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 29., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 31., mur 1920-30r. wł. AWR SP
- bud. gosp. w zagr. nr 31., mur / drew 1920-30r. wł. AWR SP
- obora w zagr. nr 31., mur 1920-30r. wł. AWR SP
- stod. w zagr. nr 31., drew 1920-30r. wł. AWR SP
- dom nr 33., mur 1920-30r. wł. p.
- bud gosp. w zagr. nr 33., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 33., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 33., drew 1920-30r. wł. p.
- dom nr 37., mur 1930r. wł. p.
- obora w zagr. nr 37., mur 1930r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 37. , drew. 1930r. wł. p.

Pręgowo

- szkoła ., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. przy szkole ., mur / drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom bez nr ., mur / drew. k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- obora w zagr. bez nr ., mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- obora 2 w zagr. bez nr ., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- stod. w zagr. bez nr ., drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 2., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. nr 2., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 3., mur pocz. XX w. wł. p.
- sto./ chlew. w zagr. nr 3 drew/ mur. pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 4., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 4., mur pocz. XX w. wł. p.

- dom nr 5., mur 1934r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 6., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 7., mur ok. 1920r. wł. p.
- ruiny bud. gosp. w zagr. nr 7., mur ok. 1920r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 7.,drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 8., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 9., mur pocz. XX w. wł. p.
- chlew w zagr. nr 9., mur pocz. XX w. wł. p.
- frag. Obory 1 w zagr. nr 9., mur pocz. XX w. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 9., mur pocz. XX w. wł. p.
- stod. w zagr. nr 9., drew. pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 9A., mur 1919r. wł. p.
- obora w zagr. nr 9A., mur 1919r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 9A., drew. 1919r. wł. p.
- dom nr 10. mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 10., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 11., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 12., mur 1910-20r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 12., mur / drew. 1910-20r. wł. p.
- magazyn w zagr. nr 12.,mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- d. kuźnia w zagr. nr 12., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 13., mur 1910-20r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 13., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 14., mur 1910-20r. wł. p.
- obora w zagr. nr 14., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 14., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 15., mur ok. 1920r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 15., mur ok. 1920r. wł. p.
- dom nr 17., mur 1910-20r. wł. p.
- chlew w zagr. nr 17., mur 1910-20r. wł. p.
- obora w zagr. nr 17., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 19., mur 1920-30r. wł. p.
- chlew w zagr. nr 19., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 19., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 22., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 24., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 26., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 26., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- chlew w zagr. nr 26., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 28., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 30., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. nr 30., mur / drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 34., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 34., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 36., mur 1927r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 36., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 36., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 36., drew. 1920-30r. wł. p.
- stod. 2 w zagr. nr 36., drew. 1920-30r. wł. p.
- piwnica w zagr. nr 36.,mur 1920-30r. wł. p.
- szopa w zagr. nr 36., drew. 1920-30r. wł. p.
- wozownia w zagr. nr 36., mur 1920-30r. wł. p.

Rybniki

- d. dworek w zesp. folw.,mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- obora 1 w zesp. folw.,mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- obora 2 w zesp. folw., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- stod. w zesp. folw.,drew pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn

Salpik

- dom / sklep., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn

- szkoła ., mur 1885r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. przy szko. ., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 7 ., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 13., mur 1914r. wł. PGR Bałowo

Sławkowo

- dwór ., mur XX w.
- zabu. gosp. magazyn., mur XX w.
- warsztat, rygl 2 -poł. XIX w.
- kuźnia., mur /kamienna,/ cegła. 2- poł. XIX w.
- kuźnia., mur. XX w.
- zabu. gosp. chlewnia ,mur XX w.
- zabu. gosp. suszarnia rygl. 2-poł. XIX w.
- bud. gosp. przy domu nr 1., mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- piwnica wolnostojąca w zesp. folw. ., mur pocz. XX w. wł. PGR Sławkowo
- zabud. Gosp. nr 38., mur pocz. XX w.
- zabu. gosp. -obora., mur . cegła i kamień XX w.
- stod. w zesp. folw. ., mur pocz. XX w. wł. PGR Sławkowo
- obora w zesp. folw. ,mur pocz. XX w. wł. PGR Sławkowo
- zabu. gosp. obora mur, cegła i kamień XX w. PGR Sławkowo
- bud. gosp. w zesp. folw. ,mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- szkoła ,mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. przy szk. dREW / mur. pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 2-1,2-2., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. przy domu nr 2., mur. k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 3., mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- bud. gosp. przy domu nr 3., mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 4., mur XIX / XX w. wł. p.
- dom nr 4., mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- bud. gosp. przy domu nr 4., mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 7., mur XIX / XX w. wł. p.
- bud. gosp. przy domu nr 7., mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 8., mur. k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 9., mur. k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 10 (d. czworak) ,mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 10., mur, pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. przy domu nr 10., mur k. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 17., mur 1920-30r. wł. PGR Sławkowo
- dom nr 18/1 mur pocz. XX w. wł. p.

Smokowo

- d. remiza (bud. gosp.), mur 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- d. czworak w zesp. folw. ,mur 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- d. czworak 2 w zesp. folw. ,mur 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- chlewnia w zesp. folw. , mur 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- obora 1 w zesp. folw. , mur 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- obora 2 w zesp. folw. , mur 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- stajnia w zesp. folw. mur /rygl 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- stod. w zesp. folw. dREW. 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- spichlerz z mag. w zesp. folw. 1910-20r. wł. PGR Smokowo
- d. wozownia w zesp. folw. ,mur 1910-20r. wł. PGR Smokowo

Stachowizna

- bud. gosp. z część. mieszk. ., mur . k. XIX w. wł. PGR Smokowo
- chlew w zesp. folw. ., mur 1920-30r. wł. PGR Smokowo
- chlewnia 2 w zesp. folw. ,mur 1920-30r. wł. PGR Smokowo
- chlewnia 3. w zesp. folw. ,mur 1920-30r. wł. PGR Smokowo
- obora w zesp. folw. , mur. pocz. XX w. wł. PGR Smokowo
- stod. w zesp. folw. dREW. 1920-30r. wł. PGR Smokowo
- dom nr 2., mur 1920-30r. wł. PGR Smokowo

- dom nr 4., mur 1920-30r. wł. PGR Smokowo
- dwór , mur. 2 poł. XIX w. wł. PGR Smokowo

Stadniki

- dwór ., mur 1922r. wł. U G Kętrzyn
- dom (czworak) ,mur 1922r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zesp. folw. ,mur 1922r. wł. U G Kętrzyn
- chlew w zesp. folw. ., mur 1922r. wł. U G Kętrzyn
- obora w zesp. folw. ,mur 1922r. wł. U G Kętrzyn
- stod. w zesp. folw. drew. 1922r. wł. U G Kętrzyn
- d. wozownia w zesp. folw. , mur 1922r. wł. U G Kętrzyn

Stara Różanka

- kapliczka., mur XIX w. przebudowana XX w.
- ruiny bud. gos. w zesp. folw. . mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- obora 1 w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- obora 2 w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- ruiny hydroforu w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- spichlerz w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- szkoła , mur 1920-30r. wł. ZE AS Kętrzyn
- bud gosp. prz. szkole., mur 1920-30r. wł. ZE AS Kętrzyn
- dom nr 1., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 1., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 3., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 4., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 6., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 7., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 7., mur 1920-30r. wł. p.
- obora 2. w zagr nr 7., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr nr 7., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 8., mur 1920-30r. wł. p.
- chlew w zagr. nr 8., mur 1920-30r. wł. p.
- obora 1 w zagr. nr 8., mur 1920-30r. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 8., mur / drew. 1920-30r.
- stod. w zagr. nr 8., drew., 1920-30r. wł. p.
- ruiny wozowni w zagr. nr 8., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 10., mur 1920r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 10., mur 1922r. wł. p.
- obora w zagr. nr 11., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 11., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 14., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 14., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 15., mur 2 poł. XIX w. wł. p.
- dom nr 15., mur / drew. k. XIX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 15., mur l. 30-te XX w. wł. p.
- dom nr 16., mur 1909r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 16., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr. nr 16., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- stod w zagr. nr 16., drew. 1920-30r. wł. p.
- d. wozownia w zagr. nr 16., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 17., mur 1925r. wł. p.
- obora 1 w zagr. nr 17., mur pocz. XX w. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 17., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 17., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 18., mur 1902r. wł. p.
- dom nr 19., mur 1910-20r. wł. p.
- obora 1 w zagr. nr 19., rygl. K. XIX w. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 19., mur 1910-20r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 19., drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 21., mur pocz. XX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 21., mur pocz. XX w. wł. p.

- dom nr 22(czworak), mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- dom nr 23., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 23., mur / drew. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 24(czworak), mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- dom nr 26 (czworak), mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- dom nr 28., mur 1910-20r. wł. p.
- ruiny dworku., mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- wiatrak Holenderski., mur XIX , XX w. A- 796

Strzyże

- d. dwojak w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. PGR Wopławki
- chlew w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. PGR Wopławki
- obora w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. PGR Wopławki

Suchodoły

- obora 1 w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- ruiny obory 2 w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- stod. w zesp. folw. rygl. 1920-30r. wł. PGR Parcz
- piwnica wolnostojąca w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 1., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- bud. gosp. w zagr. nr 1., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- dom nr 2., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz
- ruiny domu nr 6., mur 1920-30r. wł. PGR Parcz

Sykstyny

- obora w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. PGR Nakomiady
- stod. 1 w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. PGR Nakomiady
- stod. 2 w zesp. folw., drew. 1920-30r. wł. PGR Nakomiady

Trzy Lipy

- dom nr 1., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 3., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 5., mur 1920-30r. wł. p.
- d. kuźnia w zagr. nr 5. , mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 7., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 7., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 15., mur 1910-20r. wł. p.

Turwagi

- ruiny dworku., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- ruiny obory., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn

Wajsznory

- dwór., mur k. XIX w. wł. AWR SP.
- bud. gosp. w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. AWR SP
- obora w zesp. folw. , mur k. XIX w. wł. AWR SP
- obora 1 w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. PGR Wajsznory
- obora 3 w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. PGR Wajsznory
- stajnia w zesp. folw. , mur k. XIX w. wł. AWR SP
- stod. w zesp. folw. drew. 1920-30r. wł. AWR SP
- d. czworak(ob. dom nr 6), mur pocz. XX w. wł. PGR Wajsznory
- d. czworak (ob. dom nr 6), mur pocz. XX w. wł. PGR Wajsznory
- d. czworak (ob.dom nr 10), mur pocz. XX w. wł. PGR Wajsznory
- bud. gosp. w zagr. nr 15., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 16., mur pocz. XX w. wł. p.
- chlew w zagr. nr 16., mur pocz. XX w. wł. p.
- stod. w zagr. nr 16., rygl pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 17., mur pocz. XX w. wł. p.

Wilkowo

- kościół parafialny p.w. Naj .Serca Pana Jezusa., mur 4. Ćw. XIX w. A-2984
- plebania., mur k. XIX w.
- ruiny dworu w zesp. folw. ., mur 1910-20r. wł. AWR SP
- obora 1 w zesp. folw. , mur 1910-20r. wł. AWR SP
- obora 2 w zesp. folw., mur 1920-30r. wł. AWR SP
- piwnica w zesp. folw., mur 1910-20r. wł. AWR SP
- szkoła mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- komin d. cegielnia., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- d. kuźnia., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 1(czwo. W zesp. folw) ., mur 1910-20r. AWR SP
- dom nr 2., mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zagr nr 2., mur 1920-30r. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 2., mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 2., drewn. 1920-30r. wł. p.
- dom nr 3., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 3., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 4., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 4., mur/ drewn 1920-30r. wł. SP
- dom nr 5., mur XX w. wł. p.
- dom nr 5., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. nr 5., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 6., mur 1910-20r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 6., mur/ drewn 1920-30r. wł. p.
- dom nr 7., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 8., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 8., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 9., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 11., mur 1910-20r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 11.,drewn 1920-30r. wł. p.
- dom nr 12., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 13., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 13., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 13A., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. 13A., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 14.,rygl,tynk k. XIX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 14., mur/ drewn 1920-30r. wł. p.
- dworek, dom nr 15 mur XIX w. przeb. XX w. A-2988
- dom nr 15., mur 1910-20r. wł. p.
- zabud. Gosp. w zagr. nr 15., mur k. XIX w. wł. p.
- obora w zagr. nr 15., mur 1910-20r. wł. p.
- obora 2 w zagr. nr 15., mur 1910-20r. wł. p.
- stod. w zagr. nr 15., drewn 1920-30r. wł. p.
- dom nr 16., mur XIX w. ,przeb. XX w. wł. p
- dom nr 18., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. w zagr. nr 18., mur /drewn 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 19., mur 1920-30r. wł. p.
- bud.gosp. w zagr. nr 19., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 20., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 20 ., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 23., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 25., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. nr 25., mur / drewn. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom i zagr. nr 25., mur XX w. wł. p.
- dom nr 27., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. nr 27., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 28., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 29., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 29., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 30., mur 1932r. wł. p.
- obora w zagr. nr 30., mur 1920-30r. wł. p.

- dom nr 31., mur XIX w. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 31A., mur 1910-20r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. nr 32., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 33., rygl,tynk XIX w. wł. p.
- dom nr 33., mur 1920-30r. wł. Zakłady Smokowo
- obora w zagr. nr 33., mur 1920-30r. wł. Z. Smokowo
- d.kuźnia w zagr. nr 33., mur 1910-20r. wł. Z. Smokowo
- dom nr 35., mur 1920-30r. wł. p.
- bud. gosp. w zagr. nr 35., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 36., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 38., mur 1920-30r. wł. p.
- dom nr 45., mur pocz. XX w. wł. p.
- dom nr 44., mur 1910r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 46., mur / drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. nr 46., mur / drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- chlew w zagr. nr 46., mur / drew. 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- dom nr 48., mur 1910-20r. wł. p.
- dom nr 50., mur 1920-30r. wł. p.
- ruiny domu w zesp. folw. ,mur. k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- ruiny obory w zesp. folw. , mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- ruiny d. czworaka w zesp. folw. , mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn
- piwnica w zesp. folw. ., mur k. XIX w. wł. U G Kętrzyn

Wólka

- dwór , mur XVIII w. popadł w ruinę między 1982-84r.
- d. dwór, ruiny., mur 2 poł. XIX w. wł. PGR Sławkowo
- zabud. gosp., mur pocz. XX w. wł. PGR Sławkowo
- zabud. gosp., mur pocz. XX w. wł. PGR Sławkowo
- stod. w zesp. folw. , drew. 1920-30r. wł. PGR Sławkowo
- d. czworak- ruiny., mur 1920-30r. wł. PGR Sł.
- dom nr 2, (d. czworak), mur 1920-30r. wł. PGR Sł.
- dom nr 6., mur 1920-30r. wł. PGR Sł.
- bud. gosp. w zagr. nr 6., mur 1920-30r. wł. PGR Sł.
- dom nr 8., mur 1920-30r. wł. PGR Sł.
- dom nr 10., mur 1920-30r. wł. PGR Sł.

Wymiarki

- dom ., mur pocz. XX w. wł. p.

Wymiary

- ruiny domu w zesp. folw., mur wł. p.
- bud. gosp. w zesp. folw. ., mur 1920-30r. wł. p.
- chlew w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. p.
- obora w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. p.
- stod. w zesp. folw. , drew. 1920-30r. wł. p.[.
- dom nr 1., mur 1920-30r. wł. p.

Wopławki

- pałac ., mur I-poł. XIX w. wł. PGR Wopł.
- brama wjazdowa., mur XVII, XIX w. A-2986
- zabu. gosp. (pałacu), spichlerz, mur II-poł. XIX w.
- zabu. gosp. (pałacu), spichlerz, mur II-poł. XIX w.
- zabu. gosp. (pałacu),mur II-poł. XIX w.
- d. dom zarządcy w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. PGR Wo.
- bud. gosp. w zesp. folw. , mur pocz. XX w. wł. PGR
- ruiny obory w zesp. folw. mur. k. XIX w. wł. PGR
- obora 2 w zesp. folw., mur k. XIX w. wł. PGR
- stod. 1 w zesp. folw. drew 1920-30r. wł. PGR
- stod. 2 w zesp. folw. drew 1920-30r. wł. PGR
- d. kuźnia., mur pocz. XX w. wł. PGR

- d. szkoła., mur pocz. XX w. wł. PGR
- dom bez nr ., mur 1920-30r. wł. PGR
- dom nr 1., mur pocz. XX w. wł. PGR
- dom nr 21., mur pocz. XX w. wł. PGR
- bud. gosp. w zagr. nr 21., mur pocz. XX w. wł. PGR
- dom nr 25., mur pocz. XX w. wł. PGR
- bud. gosp. w zagr. nr 25., mur pocz. XX w. wł. PGR
- dom nr 27., mur pocz. XX w. wł. PGR
- bud. gosp. w zagr. nr 27., rygl pocz. XX w. wł. PGR
- dom nr 31., mur 1920-30r. wł. PGR
- dom nr 33., mur 1920-30r. wł. PGR
- pałac., mur 2-poł. XVII, XIX w. A-47

Windykajmy

- dwór., mur XVIII w. A-807
- obora 1 w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. PGR Sławkowo
- obora 2 w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. PGR
- stod. 1 w zesp. folw. , drew. 1920-30r. wł. PGR
- stod. 2 w zesp. folw., drew. 1920-30r. wł. PGR
- kuźnia w zesp. folw. mur. 1920-30r. wł. PGR
- piwnica wolnostojąca w zesp. folw. , mur 1920-30r. wł. PGR
- dom nr 1 (d. czworak), mur 1920-30r. wł. PGR
- dom nr 3 (d. dwojak), mur k. XIX w. wł. PGR
- dom nr 5 (d. czworak), mur 1920-30r. wł. PGR
- dom nr 6., mur 1920-30r. wł. PGR
- dom nr 10., mur pocz. XX w. wł. PGR

Zalesie Kętrzyńskie

- ruiny dworku ., mur pocz. XX w. wł. U G Kętrzyn
- dom ., mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn
- bud. gosp. w zagr. , mur 1920-30r. wł. U G Kętrzyn

Źródło: Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Olsztynie

Załącznik nr 1 B

Wykaz zabytkowych parków dworskich i pałacowych na terenie gminy Kętrzyn

LP	Miejscowość	Rodzaj parku	Użytkownik	Pow.ha	Czas powstania
1	Bałowo	dworski	PGR Nakomiady		XIX w.
2	Banaszki	dworski	PGR Garbno		
3	Borki	dworski	PFZ roln.ind.	1,5 ha	1.p.XIX w.
4	Filipówka				
5	Gierłoż	pałacowy	Inst.Lotnic. Warszawa	4,1 ha	XVIII w.
6	Głobie	dworski	PGR Nakomiady		
7	Grabno	dworski	PGR Nakomiady		
8	Jezewo	dworski	prywatny		
9	Karolewo		Zas.Szko.Zawodowa		
10	Katkajmy	dworski	PGR Garbno		
11	Kętrzyn (miasto)	folwarczny	P.Sta.Ogierów	2 ha	XIX-XX w.
12	Koczarki	dworski	PGR	0,5 ha	XIX w.
13	Kotkowo	pałacowy	PGR Smokowo	2,62 ha	2.p.XIX w.
14	Linkowo	pałacowy	PFZ	2,8 ha	1.p.XIX w.
15	Nakomiady	pałacowy	PGR	4,62 ha	XVII-XVIII w.
16	Nowy Młyn	dworski	PGR Smokowo		
17	Parcz	dworski	POHZ	3,15 ha	XIX w.
18	Porebek				
19	Pozarki	dworski	UG	1,25 ha	XVIII w.
20	Sławkowo	dworski	POHZ Wopławki	1,52 ha	XIX w.
21	Smokowo	dworski	PGR	2,05 ha	p.XIX w.
22	Stara Różanka	dworski	PFZ.roln.ind.	1,13 ha	XVII-XVIII w.
23	Wajsznory	dworski	POHZ	2,82 HA	2.p.XVIII w.
24	Windykajmy	dworski	POHZ Wopławki	5,5 ha	XVIII w.
25	Wola Parcka	dworski	POHZ Wopławki	1,5 ha	XIX w.
26	Wopławki	pałacowy	POHZ Wopławki	5 ha	XIX w.
27	Wólka	pałacowy	POHZ	3,04 ha	XVIII w.

Zródło: Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Olsztynie

Załącznik nr 1C

Wykaz zabytkowych cmentarzy na terenie gminy Kętrzyn

p	Miejscowość	Czynny tak/nie	Nazwa cmentarza	Dawny	Nowy	Data założenia	Pow. ogółem (ha)	Najstarszy ist. nagrobek	Przynależność wyznaniowa
1	Banaszki	T	ewangelicki	T	T	p.XIXw.	1.58		komunalny
2	Bałowo	N	ewangelicki	T		k.XIXw.	0.2	1959	ewangelicki
3	Biedaszki Małe	N	ewangelicki	T		1900	0.02	1945	ewangelicki
4	Borki	N	ewangelicki	T		1848	0.07	1876	ewangelicki
5	Czerniki	N	katolicki	T		1850	0.52	1915	rzymsko-katolicki
6	Filipówka	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.03	1862	ewangelicki
7	Gierłoż	N	ewangelicki	T		I ćw.XXw.	0.06	1926	ewangelicki
8	Góry	N	ewangelicki	T		p.XIXw.	0.2	1910	ewangelicki
9	Grabno	N	ewangelicki	T		II p.XIXw.	0.12		ewangelicki
10	Gromki	N	ewangelicki	T		p.XIXw.	1.3	1940	ewangelicki
11	Gryźławki	N	ewangelicki	T		p.XIXw.	0.36	1870	ewangelicki
12	Jezewo	N	ewangelicki	T		II p.XIXw.	0.5		ewangelicki
13	Karolewo	N	ewangelicki	T		1850	1.58	1913	ewangelicki
14	Karolewo	N	ewangelicki	T		1792	0.82	1893	ewangelicki
15	Kaskajmy	N	ewangelicki	T		II p.XIXw.	0.12	1933	ewangelicki
16	Koczarki	N	ewangelicki	T		1800	1.2	1891	ewangelicki
17	Koczarki	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.3		ewangelicki
18	Kwiedzina	N	ewangelicki	T		p.XIXw.	0.03		ewangelicki
19	Linkowo	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.16	1880	ewangelicki
20	Martiany	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.56	1897	ewangelicki
21	Mażany	N	ewangelicki	T		1800	0.22	1882	ewangelicki
22	Muławki	N	ewangelicki	T		II p.XIXw.	0.7		ewangelicki
23	Mikielnik Nowy	N	ewangelicki	T		I p.XIXw.	0.09	1857	ewangelicki
24	Mikielnik Stary	N	ewangelicki	T		II p.XIXw.	0.11		ewangelicki
25	Nakomiady	N	ewangelicki	T		1899	0.18		ewangelicki
26	Nakomiady	N	ewangelicki	T		1825	0.26	1902	ewangelicki
27	Nakomiady	N	ewangelicki	T		1800	0.26	1899	ewangelicki
28	Nakomiady	N	ewangelicki	T		1750	0.08	1860	ewangelicki
29	Nowa Różanka	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.24		ewangelicki
30	Nowa Różanka	N	ewangelicki	T		1890	0.6	1876	ewangelicki
31	Ostry Róg	N	ewangelicki	T		II p.XIXw.	0.13		ewangelicki
32	Owczarnia	N	ewangelicki	T		p.XIXw.	0.04		ewangelicki
33	Parcz	N	ewangelicki	T		1870	0.34	1914	ewangelicki
34	Poganowo	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.19		ewangelicki
35	Poganowo	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.012		ewangelicki
36	Porębek	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.07		ewangelicki
37	Pożarki	N	ewangelicki	T	T	1851	0.44	1890	ewangelicki
38	Pożarki	N	ewangelicki	T		1855	4.22	1851	ewangelicki
39	Pręgowo	N	ewangelicki	T		I p.XIXw.	0.05		ewangelicki
40	Pręgowo	N	ewangelicki	T		1868	0.37	1936	ewangelicki
41	Salpik	N	ewangelicki	T	T	II p.XIXw.	0.25	1882	rzymsko-katolicki
42	Salpik Dolny	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.02	1876	ewangelicki
43	Sławkowo	N	ewangelicki	T		1873	0.6	1913	ewangelicki
44	Smokowo	N	ewangelicki	T		1904	0.61	1944	ewangelicki
44	Stara Różanka	N	ewangelicki	T		1800	0.18		ewangelicki
45	Stara Różanka	N	ewangelicki	T		1850	0.14		ewangelicki
46	Turwagi	N	ewangelicki	T		II p.XIXw.	0.05		ewangelicki
47	Wajsznory	N	ewangelicki	T		p.XIXw.	0.1	1898	ewangelicki
48	Wajsznory	N	ewangelicki	T		1850	0.06	1942	ewangelicki
49	Wilkowo	N		T	T	XIXw.	0.14		ewangelicki
50	Wilkowo	T	rzymsko-katolicki	T	T	I p.XIXw.	0.2	1933	rzymsko-katolicki
51	Wólka	N	ewangelicki	T		1800	0.47	1849	ewangelicki
52	Wopławki	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.24		ewangelicki
53	Zalesie Kętrzyńskie	N	ewangelicki	T		XIXw.	0.03		ewangelicki
54	Zalesie Kętrzyńskie	N	ewangelicki	T		p.XIXw.	0.1		ewangelicki

ródło: Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Olsztynie

Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Kętrzyn

Miejscowość	Lp.	Kultura	Funkcja	Chronologia	Materiał masowy	Znaleziska wyodrębnione	Obszar	Wartość	uwagi
Balowo	1		osada	ok. rzymski, wcz. śred.		kilk. fr. ceramiki			
	1b								
	2		osada	ok. rzymski, śred.	ceramika				
	3		osada	ok. rzymski, śred.	ceramika				
	4		osada	średniowiecze	ceramika				nie wymaga opieki konserwatora
Galwony- cegielnia	5		osada	wcz. ep. żelaza ok. śred.	ceramika-38	1 - odłupek krzemienia	0,24 ha		
	6		osada	ok. rzymski,	ceramika		80m-40m		
Filipówka	7		osada	VI-VII w. faza tumiańska ok. wcz. śred X-XI w.	ceramika		0,3 ha		
Gierłoż	8		osada na cypłu	neolit ok. rzymski	krzemień, ceramika				
Głobie	9		osada	średniowiecze	ceramika				
Grabno	10		osada	średniowiecz/c	ceramika	fr. ostrza krzemionkowego			
Grabno	11		osada	średniowiecze	ceramika		1,5 ha		nie wymaga opieki konserwatora
Grabno	12		osada	średniowiecze	ceramika		1,5 ha		nie wymaga opieki konserwatora
Grabno	13		osada	średniowiecze	ceramika		10 arów		
Jeżewo	14		osada	wcz. ep. żelaza	ceramika-5		50m		
Jeżewo	15		osada	ok. rzymski	ceramika-8		50m		
Jeżewo	16		osada	schył. ok. rzyms. pocz. wcz. średnio wiecza	ceramika-14		0,38 ha		
Jeżewo	17		osada	ok. rzymski ok. średniowi.	ceramika-13		80m-40m		nie wymaga dozoru konserwatora
Martiany	18		osada	ok. rzymski	ceramika				

Mulawki	19	osada	średniowiecze	ceramika			5ha		nie wymaga dozоровania konserwatora
Mulawki	20	osada	średniowiecze	ceramika-5			1, 1,5ha		nie wymaga dozоровania konserwatora
Mulawki	21	osada	średniowiecze	ceramika			1, 5ha		nie wymaga dozоровania konserwatora
Mulawki	22	osada	średniowiecze	ceramika			0, 1-0,25ha		nie wymaga dozоровania konserwatora
Nakomiady	23	grodzisko	wcz.ep.żelaza						
Nakomiady	24a	kurhan- cmentarz.	wcz.średniowiecze	ceramika- 8, 1przed.żelazny			0.5		
Nakomiady	24b	osada	średniowiecze	ceramika-15					
Nowy Mikielnik	25	osada	wcz.średniowiecze	fr.cera.wiór krzemienny			300x200		
	26	osada	ok.średniowieczny	ceramika-20				duża	
	27	osada	średniowiecze	ceramika			50x75		
Owczarnia	28	grodzisko	wcz.średniowiecze					mała	
Porębek	29	grodzisko							
Porębek	30	cmentarzysko	wcz.ep.żelaza,ok.wcz.śred.X- XIIw	ceramika-38			1,5ha		
Porębek	31	osada	ok.rzynski,wcz.śred.nowożytność ć	ceramika-19			1,25ha		nie wymaga dozоровania konserwatora
Smokowo	32	osada	średniowiecze	ceramika					
Stara Różanka	33	znalezisko luźne	p.paleolit						
Strzyże	34	osada	ok.rzynski	ceramika			20x5m		
	35	osada otwarta	ok.rzynski	ceramika					
Wopławki	36	grodzisko	wcz.średniowiecze						
Wólka	37	cmentarzysko	ok.rzynski	ceramika			100m		

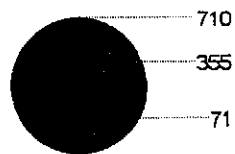
Zalesie Kętrzyńskie	38	gródek strażniczy							0,8ha	
Biedaszk	1A	osada obronna		VI-VIII, XI-XII w				ceramika-20		
Biedaszk	2A	osada		ok. wcz. średniowiecze				ceramika-35		
Biedaszk	3A	osada		ok. rzymski, wcz. śred.				ceramika-6		
Biedaszk	4A	osada		ok. rzymski, wcz. śred. śred.				ceramika-40		
Biedaszk	5A	osada		wcz. ep. żel. ok. śred. nowożytny				ceramika-16		
Biedaszk	6A	osada		średniowiecze				ceramika	0,4-0,6ha	
Działki	7A	grodzisko		wcz. średniowiecze				ceramika		
Galwuny	8A	grodzisko		wcz. średniowiecze						
Galwuny	9A	grodzisko		starożytne						
Gnatowo	10A	osada		ok. śred. nowożytny				ceramika-35		
Gryźlawki	11A	osada		ok. rzymski				ceramika		
Kotkowo	12A	osada		ok. rzymski i śred.				ceramika-12		
Kwiedzina	13A	grodzisko		wcz. średniowiecze						
Kwiedzina	14A	osada		średniowiecze						
Mażany	15A	znalezisko łuzne		neolit i średniowiecze				ceramika		
Mażany	16A	osada		neolit? i średniowiecze				ceramika		
Mażany	17A	ślad osadn						ceramika		
Mażany	18A	grodzisko		wcz. ep. żelaza				ceramika	5ha	duża
Nowa Wieś Mała	19A	osada		ep. żelaza, średniowiecze				ceramika		
Osewo	20A	kurhan		ep. brązu lub wcz. ep. żelaza						
Osewo	21A	osada		średniowiecze						
Parcz	22A	osada		ok. rzymski				ceramika		
Parcz	23A	osada		ok. rzymski				ceramika		
Pożarki	24A	osada		wcz. średniowiecze				ceramika		
Pożarki	25A	ślad osadn		średniowiecze				ceramika		
Pożarki	26A	ślad osadn		średniowiecze				ceramika		
Pożarki	27A	ślad osadn		średniowiecze				ceramika		
Pożarki	28A	ślad osadn		średniowiecze				ceramika		
Pożarki	29A	cmentarzysko		wcz. ep. żelaza						
Pożarki	30A	grodzisko		wcz. średniowiecze						mała
Zytki	31A	osada		ok. rzymski, wcz. średniowiecze				ceramika		

Źródło: Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Olsztynie

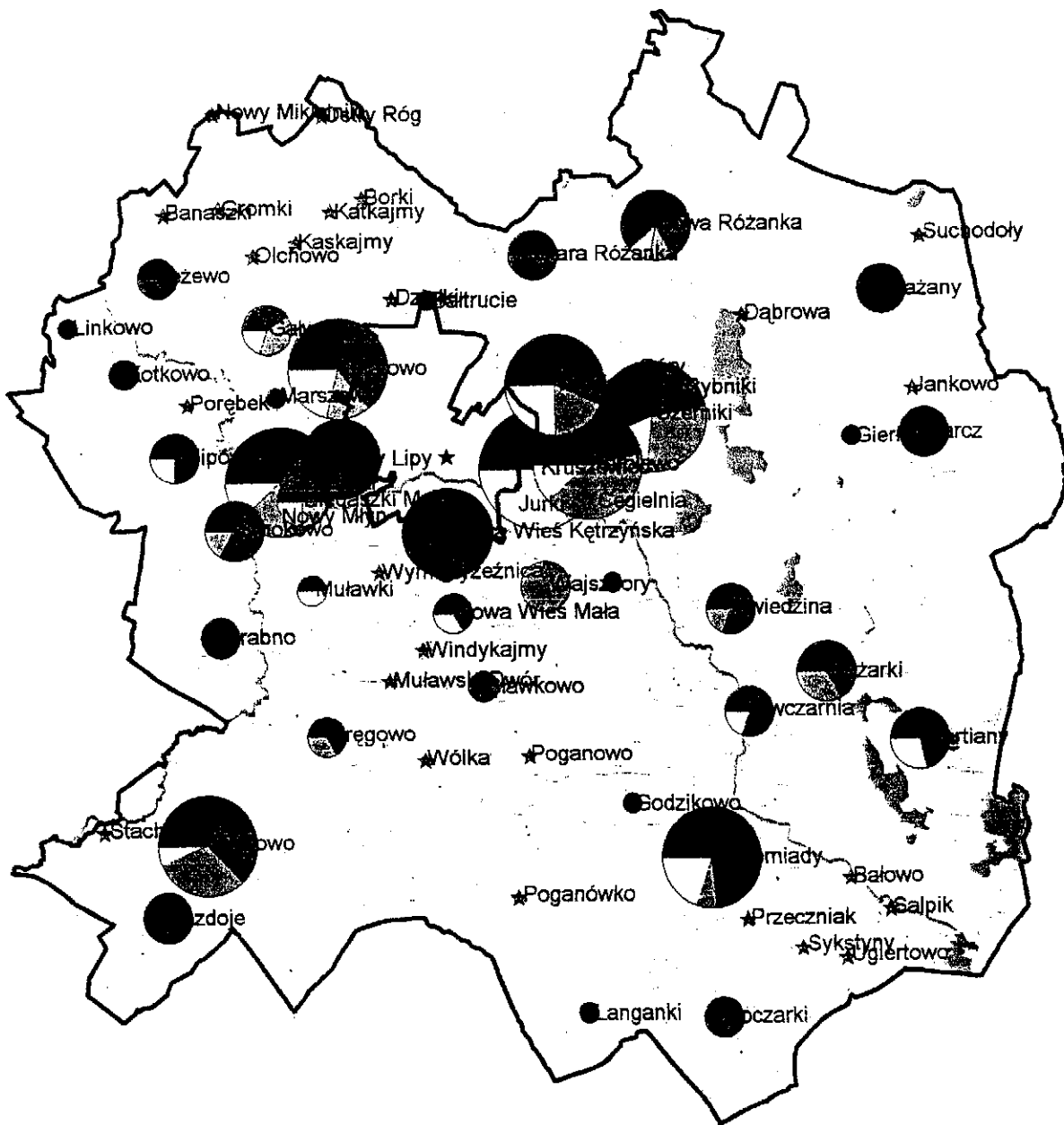

Załącznik nr 2

Rozmieszczenie ludności wg grup wiekowych

- do 15 lat
- od 16 do 20
- od 21 do 60
- pow 60

Załącznik nr 3

Aktywność budowlana wg decyzji o warunkach zabudowy

- Inwestycyjne
- ▨ Mieszkaniowe
- ▤ Gospodarcze
- Usługowe
- ▧ Mieszkaniowo-usługowe

Załącznik nr 5

Wykaz stacji transformatorowych na terenie gminy Kętrzyn.

Nazwa stacji	K	Nazwa linii	Moc transformatora
Bałowa PGR	98	Kętrzyn Ryn	75
Bałtrucie	91	Kętrzyn Barciany	20
Banaszki	82	Kętrzyn Korsze S.	63
Biedaszki 2MEW	1160	Kętrzyn Reszel	160
Biedaszki Małe-POM	326	Kętrzyn Reszel	100
Biedaszki MEW	2	Kętrzyn Reszel	160
Biedaszki wieś	737	Kętrzyn Reszel	160
Borki	526	Kętrzyn Korsze S.	40
Czerniki Kapielisko	1164	Kętrzyn Srokowo	63
Czerniki kol 1	732	Kętrzyn Węgorzewo	40
Czerniki kol 2	767	Kętrzyn Węgorzewo	40
Czerniki kol 3	83	Kętrzyn Srokowo	40
Czerniki wieś	87	Kętrzyn Srokowo	75
Filipówka	103	Kętrzyn Korsze N.	63
Filipówka 2	265	Kętrzyn Korsze N.	63
Filipówka kol.	634	Kętrzyn Korsze N.	30
Gałwuny PGR	92	Kętrzyn Korsze S.	75
Gałwuny wieś	867	Kętrzyn Korsze S.	63
Gierłoż WPT	835	Kętrzyn Węgorzewo	160
Gierłoż 2	671	Kętrzyn Srokowo	63
Gierłoż Agrolot	93	Kętrzyn Srokowo	160
Gnatowo	1062	Kętrzyn Barciany	20
Gnatowo Ferma, kurnik	719	Kętrzyn Barciany	160
Godzikowo	348	Kętrzyn Mrągowo 2	160
Góry (URY)	133	Kętrzyn Srokowo	63
Grabno	322	Kętrzyn Reszel	100
Gromki	988	Kętrzyn Korsze S.	40
Henrykowo	577	Kętrzyn Mrągowo	40
Janowo PGR	27	Kętrzyn Węgorzewo	75
Jeżewo kol.	664	Kętrzyn Korsze S.	63
Jeżewo wieś	102	Kętrzyn Korsze S.	100
Karolewo ZUZ	888	Kętrzyn Węgorzewo	160
Kętrzyn -Bydgoska st	944	Kętrzyn Reszel	20
Kętrzyn Kruszewiec	109	Kętrzyn Węgorzewo	40
Kętrzyn-Rynkowa 2	1161	Kętrzyn Barciany	40
Kętrzyn-Sadlak	1128	Kętrzyn Mrągowo 2	
Koczarki kol	235	Kętrzyn Mrągowo 2	25

Koczarki PGR	728	Kętrzyn Mragowo 2	160
Koczarki wieś	391	Kętrzyn Mragowo 2	160
Kōskajmy 3	697	Kętrzyn Korsze S.	160
Kōskajmy PGR 2	581	Kętrzyn Korsze S.	50
Kotkowo	321	Kętrzyn Korsze S.	63
Kotkowo osiedle	542	Kętrzyn Korsze S.	75
Kwīdzina	438	Kętrzyn Węgorzewo	100
Kwīdzina pompy	540	Kętrzyn Węgorzewo	125
Langanka	393	Kętrzyn Mragowo 2	50
Langanka 2	661	Kętrzyn Mragowo 2	30
Langanka 3	53	Kętrzyn Mragowo 2	40
Linkowo 1	433	Kętrzyn Korsze N.	50
Linkowo 2	465	Kętrzyn Korsze N.	63
Łozdoje ferma	477	Kętrzyn Mragowo	250
Łozdoje osiedle	880	Kętrzyn Mragowo	100
Łozdoje PGR	453	Kętrzyn Mragowo	250
Martiany kol	599	Kętrzyn Węgorzewo	40
Martiany PGR	556	Kętrzyn Węgorzewo	160
Martiany O.W.	231	Kętrzyn Węgorzewo	250
Mazany 1	329	Kętrzyn Węgorzewo	50
Mazany 2	346	Kętrzyn Węgorzewo	75
Mazany 4	368	Kętrzyn Srokowo	25
Mazany PGR	1001	Kętrzyn Węgorzewo	75
Mazany wysypisko	1163	Kętrzyn Srokowo	63
Mikielniki	325	Kętrzyn Korsze S.	25
Muławki	114	Kętrzyn Korsze N.	100
Nakomiady	356	Kętrzyn Mragowo 2	250
Nakomiady 2 PGR	130	Kętrzyn Mragowo 2	250
Nakomiady 3 PGR	182	Kętrzyn Mragowo 2	250
Nakomiady 4 PGR	1021	Kętrzyn Mragowo 2	160
Nakomiady kol. 2	481	Kętrzyn Ryn	63
Nakomiady osiedle	920	Kętrzyn Mragowo 2	100
Nowa Różanka	94	Kętrzyn Srokowo	75
Nowa Różanka 1	688	Kętrzyn Srokowo	30
Nowa Różanka 2	689	Kętrzyn Srokowo	30
Nowa Różanka 3	690	Kętrzyn Srokowo	40
Nowa Różanka hydro	816	Kętrzyn Srokowo	63
Nowa Wieś cmentarz	1168	Kętrzyn Mragowo 2	40
Nowa Wieś kol.	81	Kętrzyn Mragowo	40
Nowy Młyn	113	Kętrzyn Reszel	160
Olchowo	865	Kętrzyn Korsze S.	75
Orło kol.	466	Kętrzyn Ryn	50
Ostry Rog	486	Kętrzyn Korsze S.	30
Owczarki	471	Kętrzyn Korsze N.	75

Owczarnia	1097	Kętrzyn Ryn	63
Parcz	88	Kętrzyn Węgorzewo	100
Parcz 2	999	Kętrzyn Węgorzewo	250
Parcz osiedle	1171	Kętrzyn Węgorzewo	100
Poganowo 1	543	Kętrzyn Mragowo	25
Požarki	201	Kętrzyn Węgorzewo	50
Požarki 1	969	Kętrzyn Węgorzewo	30
Pręgowo	111	Kętrzyn Mragowo	100
Pręgowo kol.	873	Kętrzyn Mragowo	40
Pręgowo MEW	544	Kętrzyn Mragowo	160
Różanka leśniczówka	663	Kętrzyn Srokowo	20
Salpik wieś	119	Kętrzyn Ryn	100
Sławkowo	128	Kętrzyn Mragowo 2	63
Sławkowo 2	559	Kętrzyn Mragowo 2	100
Smokowo 2	749	Kętrzyn Reszel	
Smokowo 3 osiedle	750	Kętrzyn Korsze N.	250
Smokowo PGR	123	Kętrzyn Reszel	100
Stadniki	437	Kętrzyn Mragowo	30
Stara Różanka	127	Kętrzyn Srokowo	40
Stara Różanka wiatr.	579	Kętrzyn Srokowo	100
Stara Różanka 2	772	Kętrzyn Barciany	40
Stara Różanka 3	773	Kętrzyn Barciany	40
Strzyże	487	Kętrzyn Srokowo	50
Szprung	528	Kętrzyn Mragowo 2	30
Trzy Lipy	958	Kętrzyn Barciany	75
Ugartowo ~~osiedle~~	436	Kętrzyn Ryn	20
Wajsznury	96	Kętrzyn Ryn	250
Wilkowo kol	1116	Kętrzyn Mragowo	40
Wilkowo MEW	225	Kętrzyn Mragowo	250
Wilkowo wieś	1115	Kętrzyn Mragowo	160
Windkowo PGR	324	Kętrzyn Mragowo 2	100
Wopławki 2	1014	Kętrzyn Srokowo	160
Wopławki ferma	97	Kętrzyn Srokowo	250
Wopławki osiedle	819	Kętrzyn Srokowo	250
Wólka Kętrzyńska	292	Kętrzyn Mragowo 2	30
Wymiary	112	Kętrzyn Mragowo	100
Zalesie 2 folwark	650	Kętrzyn Mragowo 2	30
Zekstyn	432	Kętrzyn Ryn	100

Zródło: Zakład Energetyczny w Kętrzynie

Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Kętrzyn

nr drogi	przebieg drogi	odcinek drogi		długość odcinka drogi w km	rodzaj nawierzchni						szerokość w m. korony	objętość w m ³	przebieg szt.
		od km	do km		nawierzchnia nieulepszona		ulepszona		szk. jezdn.	objętość w m ³			
					gruntowa	zbita	gruntowa	bitumiczna					
2634001	od drogi kraj. nr 592 do wsi Gromki	0	0,784	0,784						0,0035			
2634002	Kaskajmy - Kętrzyn	0	2,832	2,832						0,004			
2634003	Kotkajmy - do drogi woj. nr 26439	0	0,128	0,128						0,003			
2634004	od drogi woj. nr 26415 - kol. Nowa Różanka	0	0,617	0,617						0,0035			1/0,5
2634005	od drogi woj. 26415 - kol. Nowa Różanka	0	0,21	0,21						0,004			
2634006	od drogi woj. 26313 - kol. Nowa Różanka	0	0,711	0,711						0,004			1/0,1
2634007	od drogi gminnej 2634008 - Dąbrowa(Leśniczówka)	0	2,073	2,073						0,003			
2634008	Nowa Różanka - droga woj. 26418	0,938	3,786	2,848					0,938	0,0105	0,0045	1/22,6	3/1,7
2634009	Stara Różanka-Wieś	0,381	0,663	0,282						0,004			1/0,2
		0,663	1,097	0,434					0,282	0,0045	0,0028		
		1,097	1,453	0,356					0,356	0,003	0,0018		

Zestawienie zbiorcze wyników spisu rolnego w 1996r

Lp. (nr obrotu)	Powierzchnia ogółem	Uzyski rolnic	Grunty ornie	Sadzi ogółem	Zasiewy ogólna	Pozostala ogólna	Przemiana iazi	Zwyo	Jęczmień ozimv	Jęczmień iazv	Owies	Pozostalo zbóżowe	Mieszanki zbóżowe	Rzepak i rzepak	Buraki cukrowe	Ziemniaki	Warzywa gruntowe	Trakowki	ogółem	w tym kłosa	w tym ogółem	w tym kłosa	Trzoda chlewna		Ciągarki ogółem	Liczba osch w gospodarstwie domowym ogółem	Pracujący wyłączeni w gospodarstwie ogółem	Pracujący w gospodarstwie ogółem
																							ogółem	ogółem				
1	580	358,17	345,84	183,68	0	181,59	97,74	5	3	6,6	13,12	0,5	19,13	6,7	0	10,92	0,66	0,11	379	317	72	8	2	27	67	8	9	
2	581	74,79	70,92	47,44	0	47,44	24,5	2,1	0	3,4	1	0	3,3	0	0	2,65	0,35	0,08	57	25	41	35	0	20	8	4	0	
3	582	274,91	265,62	227,74	1,1	227,4	88,37	0	1	42,95	5	8,8	20,96	0	0	6,91	1,25	0,25	97	36	543	52	0	15	52	35	0	
4	583	287,33	274,33	202,74	1,57	202,74	52	5	45	17,42	45,61	0	21,5	0	0	7,15	0,38	0,12	153	59	98	6	0	16	99	26	0	
5	584	315,99	309,97	202,87	0,12	202,87	31,9	2,5	14,3	25,5	3,5	26,5	25	0	4,22	42,04	1,1	0,12	219	76	136	13	0	15	62	36	0	
6	585	221,44	205,91	107,36	1,2	107,36	13,3	3	11,7	15,2	1	7,17	25,5	0	0	9,95	0,5	0,01	26	12	140	15	2	18	98	39	10	
7	586	384,66	375,73	129,55	1,94	103,04	46,05	1	6,2	2,5	11,85	5,4	12,34	0	7,3	6,79	0,5	0,01	106	36	96	10	0	22	55	32	1	
8	587	179,87	172,35	157,28	0,7	117,06	68,02	0	0	1,5	2,2	0	18,85	11	0	6,64	0,57	0	162	39	372	24	0	22	68	32	1	
9	588	360,2	330,12	260,14	1,39	236,86	80,7	12	25	27,26	29,6	0	18,85	11	0	2,1	0,81	0	21	8	376	21	0	4	26	9	0	
10	589	92,83	87,94	77,28	0,1	77,28	27	0	10,5	6,39	0	16	1,5	0	0	4,05	2,02	1	34	11	67	3	0	16	47	25	2	
11	590	251,19	222,81	194,86	1	154,65	108,94	0	0	11,8	10,88	0	6,6	1,42	3,5	6,55	0,38	0,11	188	75	149	10	0	12	53	22	1	
12	591	208,02	195,78	144,75	0,85	128,42	56,49	0	0	0	6,5	0	27,31	0	1,2	2,7	0,5	0,08	96	48	89	5	0	26	57	22	2	
13	592	466,25	456,26	311,42	0,51	311,42	263,15	10	26	0	116,28	0	7	0	2,5	5,36	0,31	0,12	17	9	8	1	0	2	36	12	1	
14	593	595,16	586,65	466,26	0,51	439,37	263,15	10	26	0	0,25	0	0	0	1,5	3,2	0,03	0,12	14	6	19	4	0	1	3	3	0	
15	594	40,38	38,46	21,56	0	15,91	5,53	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	2	3	1	0	4	2	1	0	
16	595	27,5	25,58	11,51	0	11,51	9	0	0	0	0	0	0	0	0	1,5	0,64	0	4	3	126	10	0	18	58	26	0	
17	596	73,79	65,9	60,38	0	48,53	24,03	0	4	0	5,2	0	12,62	0	0	26,2	10,18	1,55	153	53	126	10	0	18	58	26	0	
18	597	304,66	290,58	182,42	5,22	163,95	48,43	5,4	18,95	1	28,6	0	2,6	0	3,5	6,23	0	0	109	24	60	3	0	11	46	17	1	
19	598	162,31	159,19	100,56	0,46	95,36	58,53	7,8	11,5	0	17,9	0	1,1	0	0	6,63	0,95	0	146	67	17	3	0	14	62	21	0	
20	599	321,58	313,5	203,85	0,9	193,96	68,8	0	15,34	5,4	13	0	12,21	8,18	0	2,23	10,85	1,67	76	33	52	5	0	10	58	23	1	
21	600	221,73	195,45	155,08	0,5	143,52	35,27	1	24,8	0	24,09	6	13,96	17,46	0	2,23	10,85	1,67	159	56	88	6	0	14	64	17	0	
22	601	295,07	281,3	177,09	1,5	174,92	47,6	0	0	2	7,85	5	58,1	32,85	25	1,1	11,2	0,77	128	67	339	2	0	10	58	23	1	
23	602	136,34	125,61	70,27	0,46	67,67	17,5	7,5	2	0	10	0	6,5	11,2	0,3	0,15	12,4	0	0	150	67	339	2	0	12	58	23	1
24	603	200,15	190,16	110,5	0,5	57,77	2,5	1,3	1,7	0	9,5	0,6	15,65	6,87	0	0	0,6	0	0	45	0	10	10	0	1	9	0	
25	604	20,16	17,89	5,09	0	0,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	105	48	67	6	0	1	11	2	0	
26	605	363,85	359,69	218,29	0	181,83	51,6	11,7	39,27	0	15	2,7	15,6	5,8	4	0	0,35	0,1	4	0	5	0	0	3	4	0	0	
27	606	6,58	5,92	3,63	0	3,15	0	0	1	0	1,3	0	0	0	0	0	0	0	2951	1103	3141	228	0	55	146	80	19	
Suma		5760,57	5400,16	3764,4	18,22	3199,91	1323,9	64,8	287,31	148,68	468,42	30,2	220,49	268,8	61	94,18	197,28	14,68	7,57	2951	1103	3141	228	0	55	146	80	19

Źródło: Urząd Gminy w Łęcznie